

**stedelijk museum
amsterdam**

jaarverslag 2011

Inhoud

Voorwoord directie	2
Bericht van de Raad van Toezicht	3
Publieksactiviteiten	
Tentoonstellingen	5
Publieksprogramma	6
Digitale media	9
Marketing en communicatie	9
Publieksbereik	9
Social media	10
Educatie	
Overzicht	12
Stedelijk Museum Bureau Amsterdam	
Overzicht	15
Programma	16
Collectie	
Aanwinsten	18
Aankopen	19
Schenken	21
Art Handling	24
Bruiklenen	24
Restauraties	27
Onderzoek en publicaties	30
Development	
Overzicht	32
Founders, sponsors, donateurs, vrienden	33
Organisatie	
Mission Statement	36
Algemeen	36
Organigram	36
Nieuwbouw	37
Medewerkers	38
Nevenactiviteiten	41
Raad van Toezicht	45
Jaarrekening	
Jaarverslag van het bestuur	47
Jaarrekening	48
Colofon	66

Voorwoord

2011 was voor het Stedelijk Museum een roerig en productief jaar. Roerig omdat de voortgang van de nieuwbouw door het faillissement van de hoofdaannemer korte tijd onzeker was. Gelukkig kon met een nieuwe hoofdaannemer snel een doorstart worden gemaakt, waarna de bouw voortvarend verliep. De innovatieve, futuristische gevel van de nieuwbouw kon aan het eind van het jaar worden onthuld. In de tweede helft van 2012, zal het Stedelijk Museum zijn deuren voor het publiek openen.

Tegelijkertijd was 2011 een buitengewoon productief jaar. Onder de noemer *Temporary Stedelijk 2* presenteerde het museum in de gerenoveerde oudbouw aan de Paulus Potterstraat een breed scala aan activiteiten: tentoonstellingen, educatieve activiteiten en een uitgebreid publieksprogramma met lezingen, debatten en performances. Dankzij tijdelijke klimatologische maatregelen konden voor het eerst sinds jaren hoogtepunten uit de schilderijenverzameling worden getoond. Werken van Mondriaan, Malewich en Matisse en andere sleutelstukken uit de collectie vonden voor het eerst sinds jaren hun weg naar het publiek. Voor veel bezoekers was het weerzien met hun 'lievelingen' een emotionele gebeurtenis.

In een rijk geschakeerd programma met aandacht voor hedendaagse kunst en recente aanwinsten, maar ook prikkelende en reflectieve reconstructies van nog altijd invloedrijke tentoonstellingen uit het verleden als *Bewogen Beweging* en *Op Losse Schroeven*, presenteerde het Stedelijk Museum zich in 2011 in de volle breedte: installaties, schilderijen, sculptuur, video, film, grafisch ontwerp, toegepaste vormgeving en industrieel design – alle disciplines kwamen aan bod. Onbetwist hoogtepunt was de overzichtstentoonstelling *Wim Crouwel A Graphic Odyssey* die het Stedelijk produceerde met het Design Museum in Londen.

Dat het Stedelijk – zij het tijdelijk – als volwaardig museum terug was in het hart van de stad, werd door het publiek zeer gewaardeerd: in nog geen acht maanden tijd telde Temporary Stedelijk 2 ruim 131.000 bezoekers. Een bewijs hoe zeer het museum al die jaren van sluiting node werd gemist. Het Stedelijk Museum positioneert zich als een internationaal instituut dat is geworteld in Amsterdam. Die essentie weerspiegelde zich in de samenstelling van het museumbezoek aan *TS2*, waarvan het grootste deel afkomstig was uit Amsterdam en omgeving en ruim 40% uit het buitenland.

Ondertussen liet het Stedelijk Museum ook internationaal van zich horen, onder meer met de tentoonstelling *Communitas* van Aernout Mik, die in Parijs (Jeu de Paumes) en Essen (Museum Folkwang) te zien was. Honderden bruiklenen uit de collectie vonden hun weg naar tentoonstel-

lingen in Nederland, Europa, de Verenigde Staten en Zuid-Amerika. Daarnaast werd de museumcollectie verrijkt dankzij ruimhartige schenkingen van onder anderen Martijn en Jeanette Sanders, Rob Defares, Helen van der Meij-Tcheng, Maurice van Valen en verschillende kunstenaars.

Het slaan van bruggen tussen kunst en publiek ziet het Stedelijk als een van zijn belangrijkste opdrachten. Educatie vervult daarbij een vitale rol. De ambities die het Stedelijk op educatief gebied ontplooit kregen afgelopen jaar substantiële en stimulerende ondersteuning van het SNS REAAL Fonds voor het innovatieve *peer education* project Blikopeners, en van de Turing Foundation voor de Museumpleinbus, een samenwerkingsproject van Rijksmuseum, Van Gogh Museum en Stedelijk Museum. Een heugelijk feit is bovendien dat de Rabobank zich als hoofdsponsor aan het Stedelijk Museum heeft verbonden.

In het najaar werd de start van Temporary Stedelijk 3 ingeluid, een uitgebreid programma van lezingen, performances, discussies en groot-schalige evenementen dat in aanloop naar de heropening van het nieuwe Stedelijk Museum in 2012 op uiteenlopende locaties in de stad wordt georganiseerd. Het Stedelijk gaat daarbij nauwe samenwerking aan met een breed scala van Amsterdamse instellingen, waaronder Rijksakademie, De Ateliers, de Appel arts centre, Concertgebouworkest, Universteit van Amsterdam, Trouw/De Verdieping, Sonic Acts festival, enzovoort. *Temporary Stedelijk 3 – Stedelijk@*, zoals het programma wordt geafficheerd, reflecteert de verantwoordelijkheid die het Stedelijk Museum wil nemen voor het culturele eco-systeem van de stad, in het bijzonder waar het gaat om het beeldende kunstklimaat. Diezelfde betrokkenheid ligt ten grondslag aan de programmering van Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) met ruimte voor onderzoekende en experimentele lijnen en aandacht voor jonge en opkomende kunstenaars, voor wie een tentoonstelling in het SMBA vaak een eerste opstap is naar een nationale of internationale carrière.

Met veel elan bereidt het Stedelijk zich voor op de opening van het vernieuwde en gerenoveerde museumgebouw aan het Museumplein. In september 2012 is het zo ver, dan hopen wij u te mogen verwelkomen met de wereldvermaarde collectie van het Stedelijk Museum, met iconen als *The Beanery* van Edward Kienholz, schilderijen van Kazimir Malevich en Marlene Dumas, vormgeving van Gerrit Rietveld en Wim Crouwel, maar ook met scherpe, signalerende tentoonstellingen van hedendaagse kunstenaars. Het Stedelijk Museum als (t)huis voor kunst en kunstenaars uit de hele wereld, en als de trots van de stad en zijn bewoners. Wij verheugen ons op vele inspirerende ontmoetingen.

Ann Goldstein, directeur
Patrick van Mil, zakelijk directeur

Bericht van de Raad van Toezicht

Geachte lezer, vriend van het Stedelijk Museum,

Namens de Raad van Toezicht richt ik mij graag tot u met een kort verslag over het afgelopen jaar.

2011 was voor de toezichthouder een jaar waarin vanzelfsprekend actief toezicht is gehouden, maar waar daarnaast is gepoogd het museum in allerlei opzichten tot steun te zijn. Het actieve toezicht vertaalde zich in vijf vergaderingen van de voltallige raad – en daarnaast in acht vergaderingen *en petit comité* van het audit committee. Daarnaast hebben leden van de raad gedurende het jaar een rol gespeeld in onder andere de besprekingen met de gemeente over de oplevering en heropening van het museumgebouw, in het aantrekken van banden met particulieren en bedrijven, in het debat over de bezuinigingen op de kunst en tot slot in het werven van gelden.

De raad verwelkomde per 4 januari 2011 Guusje ter Horst en Willem de Rooij als nieuwe leden. Het museum opende voor de tweede keer in de 21ste eeuw vanaf de Paulus Potterstraat zijn deuren voor bezoekers. *Temporary Stedelijk 2* trok in 7 maanden meer dan 131.000 bezoekers. *Temporary Stedelijk 2* bewees nogmaals hoe belangrijk een open museum is. Open voor bezoekers, kunstenaars en al die anderen voor wie het museum tussen maart en oktober een huis was. Een huis waarin naast kunst ook het gesprek over kunst en samenleving gevoerd werd. Een huis waarin contacten ontstonden en verbanden werden gelegd. De sluiting van het museum in oktober ten behoeve van het afbouwen deed ook deze keer weer pijn. Maar hoop was er zeker ook wat betreft de bouw. Met de nieuwe aannemer kwam er vaart en werden afspraken nagekomen. Belangrijker nog: het eindresultaat werd zichtbaar. Aan het Museumplein verrees een façade met allure. Het Stedelijk Museum heeft weer een smoel – en een nieuwe ingang.

Als 'beoogd hoofdhurder' heeft de raad met de directie veel tijd en aandacht besteed aan het verkrijgen van duidelijkheid over een openingsdatum. Daarnaast hebben zij uitgebreid van gedachten gewisseld over onder andere de artistieke visie, de organisatiestructuur, het personeelsbeleid, de financiën en over het beleid wat betreft fondsenwerving, communicatie en marketing.

Bijzondere aandacht ging dit jaar naar de financiële toekomst van het museum. De combinatie van een nieuw Kunstenplan per 2013, een terugtrekkende overheid, een nieuw gebouw met deels onbekende lasten en onvolbrachte gesprekken met de gemeente over bepaalde kosten, zorgen voor een uitermate terughoudende en voorzichtige aanpak waar het het aangaan van nieuwe, lange termijn verplichtingen betreft. De raad voelt zich verantwoordelijk naar allen die hier zoveel

aan bijgedragen hebben – middels belastinggeld, giften of tijd en energie – en wil dat het museum gezond de toekomst in kan. De raad heeft zorg gedragen voor een uitgebreide evaluatie en beoordeling van de directie en heeft tevens regelmatig contact gehad met de ondernemingsraad.

De verwachtingen zijn hoog gespannen: een prachtig museum met een gerenommeerde collectie onder leiding van ambitieuze medewerkers in een stad, die deze ambitie deelt en mogelijk maakt. Iedereen wil graag eindelijk tonen waartoe het Stedelijk Museum in staat is.

Ik bedank nogmaals alle medewerkers van het Stedelijk Museum heel hartelijk voor hun inzet, doorzettingsvermogen en geduld in de wetenschap dat de toekomst er mooi uitziet! 2012 is het jaar van DE heropening.

Met vriendelijke groet,
Alexander Ribbink
Voorzitter Raad van Toezicht

publieksactiviteiten

Tentoonstellingen

Het Stedelijk Museum vervolgde in 2011 de tijdelijke openstelling met *Temporary Stedelijk 2*, en stelde daarbij de collectie moderne en hedendaagse kunst en vormgeving centraal. Aangepast aan de huidige condities van het gebouw waren selecties uit de collecties te zien in de tentoonstelling *Making Histories: Changing Views of the Collection*. Met daarin publiekslievelingen, minder bekend werk uit de collectie en recente aanwinsten, en aandacht voor specifieke collectieonderdelen in de thematentoonstellingen *Recollections* en *TV As...*

Making Histories: Changing Views of the Collection liet zien dat een museumcollectie meer is dan een verzameling objecten. Aan de hand van één of meer werken van belangrijke kunstenaars en vormgevers, thematische overzichten, archiefonderzoek, recente aanwinsten en nieuwe projecten werd aangetoond dat de collectie ook de geschiedenis weerspiegelt. In een dwarsdoorsnede uit de ruim 90.000 objecten tellende collectie, was er aandacht voor schilderkunst, beeldhouwkunst, fotografie, film- en videokunst, werk op papier, kunstenaarsboeken, toegepaste kunst en industriële en grafische vormgeving. Tijdens *Temporary Stedelijk 2* wisselden de kunstwerken geregeld; zo konden terugkerende bezoekers de komende maanden iedere keer iets nieuws zien.

De Erezaal, speciaal voor deze gelegenheid geklimatiseerd, toonde met een selectie van iconen uit de collectie een beeld van het thema abstractie in de 20e eeuw. Het werk van Piet Mondriaan laat de overgang van figuratie naar abstractie zien, terwijl de getoonde schilderijen van Kazimir Malevich geheel abstract zijn. Dat kleur een zelfstandige vorm krijgt, is te zien in werken van Brice Marden, Barnett Newman, Ellsworth Kelly en Jo Baer. Spil van de presentatie was *La perruche et la sirène*, het beroemde papier decoupé (papierknipsel) van Henri Matisse, geflankeerd door het intense goud en diepe blauw van de schilderijen van Yves Klein. In de omgang op de eerste verdieping is de schitterende installatie met fluorescerend licht aangebracht die Dan Flavin in 1986 in opdracht van het museum maakte voor deze locatie.

Een serie zalen was gewijd aan individuele kunstenaars en vormgevers, met werk te zien van onder anderen Carl Andre, Lothar Baumgarten, Barbara Bloom, Ger van Elk, Donald Judd, Willem de Kooning, Bruce Nauman, Allen Ruppersberg, Willem Sandberg, Wieki Somers, Fiona Tan, Charley Toorop en Marijke van Warmerdam. Uit de uitgebreide collectie toegepaste kunst en vormgeving van het Stedelijk Museum is voor *Temporary Stedelijk 2* een representatieve keuze gemaakt. De presentatie *Op tafel* omvatte een selectie bijzondere serviezen, bestek en tafelaccessoires. Naar aanleiding van twee recent

aangekochte aluminium stoelen van Wieki Somers wijdde het museum een zaal speciaal aan metalen meubelen – zowel klassiekers als hedendaagse ontwerpen. Een reeks van vier kabinetten toonde recent werk van belangrijke jonge ontwerpers, waaronder hedendaagse sieraden van Karl Fritsch en Manon van Kouswijk en experimenteel industrieel design van Joris Laarman.

Op het gebied van grafische vormgeving was een zaal gereserveerd voor bijzondere manuscripten van Willem Sandberg, die de voormalig directeur van het Stedelijk Museum maakte tijdens de Tweede Wereldoorlog, toen hij als verzetsman ondergedoken was. Zijn *Experimenta Typografica* is duidelijk een voorbode van de kenmerkende stijl die hem later als grafisch vormgever zou typeren. Een tweede zaal toonde een opmerkelijke reeks Cubaanse affiches uit de jaren zeventig, die de revolutie van Fidel Castro in herinnering roepen.

Omdat het Stedelijk Museum van oudsher een platform is voor de actuele ontwikkelingen in de kunst werden er in *Temporary Stedelijk 2* speciale ruimten gecreëerd voor nieuwe projecten. Als eersten presenteerden de Iraanse kunstenaar Nairy Baghramian (werkzaam in Berlijn) en de Italiaanse kunstenaar Piero Golia (werkzaam in Los Angeles) er hun nieuwe werk.

TV As...

Het Stedelijk heeft een rijke historie als het gaat om TV-kunst, en was een pionier in het tonen en verzamelen ervan. De tentoonstelling *TV As...* is een greep uit de collectie, en dan vooral uit de jaren zeventig en tachtig – de periode dat televisie uitgroeide tot het dominante communicatiemiddel. Vaker getoonde werken van Dara Birnbaum, Nam June Paik, Bruce Nauman en Gerry Schum werden afgewisseld met minder bekend werk van Piotr Kowalski en Leendert Janzée, dat voor het eerst sinds hun aankoop in de jaren zestig te zien is.

Recollections

De presentatie *Recollections* keerde terug naar roemruchte exposities van het Stedelijk, die nog altijd aanleiding geven tot onderzoek en discussie. Twee tentoonstellingen uit het directoraat Willem Sandberg (1945–1963) stonden centraal: *Bewogen Beweging* (1961) en *Dylaby* (1962). Naast archiefmateriaal, catalogi, affiches, en films en foto's die Ed van der Elsken van beide tentoonstellingen maakte, toonde *Recollections* aankopen die destijds werden gedaan van deelnemende kunstenaars, zoals Alexander Calder, Robert Rauschenberg en Jean Tinguely.

Recente aanwinsten

In drie benedenzalen kwamen recente aanwinsten voor het voetlicht: zowel aankopen die het museum de afgelopen jaren deed als belangrijke

particuliere schenkingen. In de eerste presentatie was werk tentoongesteld van Paul Chan, Mike Kelley en Cady Noland. Vanaf 10 mei bevatten de zalen een selectie uit de schenking van 63 werken die Maurice van Valen deed.

In het kader van *Temporary Stedelijk 2* bood het museum ook een gevarieerd publieksprogramma en een uitgebreid educatief programma, voor bezoekers van alle leeftijden.

Het Stedelijk Museum bereidt een uitgebreide publicatie voor over de tentoonstellingen in *The Temporary Stedelijk* en *Temporary Stedelijk 2*, die in 2012 zal verschijnen als feestelijke aanvulling op dit jaarverslag.

Hieronder vindt u een overzicht van alle tentoonstellingen in 2011.

Temporary Stedelijk 2. Making Histories: Changing Views of the Collection
3 maart t/m 9 oktober 2011

Recollections 1: Bewogen Beweging en Dylaby
3 maart t/m 10 juli 2011

Recollections 2: Op Losse Schroeven
2 augustus t/m 9 oktober 2011

TV As...
3 maart t/m 15 mei 2011

Recente aanwinsten: schenking van Maurice van Valen
10 mei t/m 9 oktober 2011

Bellevue: actuele schilderkunst uit de collectie
Werk van o.a. Marlene Dumas, Martin Kippenberger, Luc Tuymans, Andy Warhol
27 mei t/m 9 oktober 2011

De Best Verzorgde Boeken 2010 / Dutch Book Designs 2010
11 juni t/m 17 juli 2011

Cultured Nature
Collectie-/themapresentatie rond aankopen van werken van Broersen / Lukács, Formwalt, Ribas
9 juli t/m 9 oktober 2011

Wim Crouwel: een grafische ontdekkingsreis / A Graphic Odyssey
13 augustus t/m 9 oktober 2011

Keuze uit de collectie toegepaste kunst en vormgeving
Met werk van onder meer Wieki Somers, Ron Arad, Xavier Lust, Gerrit Rietveld, Karl Fritsch, Manon van Kouswijk, Joris Laarman en de presentatie *Op tafel* met serviezen, bestek en tafelaccessoires
3 maart t/m 15 augustus 2011

Verschillende collectiepresentaties vormgeving, met werk van o.a. Konstantin Grcic, Satyendra Pakhalé, Jørgen Møller, Floris Hovers, Jan van der Vaart, Tapio Wirkkala, Ettore Sottsass
26 augustus t/m 9 oktober 2011

'Projects'-tentoonstellingen

Keren Cytter, vanaf 14 mei 2011.
Nairy Baghramian, 3 maart t/m 13 juni 2011
Piero Golia, 3 maart – 13 juni 2011
Jennifer Bornstein, vanaf 23 juni 2011
Runa Islam, vanaf 23 juni 2011

Overige presentaties

Transit, fotografie in lichtbakken op Amsterdam Centraal, vanaf 17 februari 2011

24-uurs performance Kamagurka, 31 maart t/m 1 april 2011

John Baldessari, *Your Name in Lights*, i.s.m. Holland Festival, 1 juni t/m 26 juni 2011

Aernout Mik: Communitas, samenwerkingsproject met Jeu de Paume, Parijs (1 maart t/m 8 mei 2011) en Museum Folkwang, Essen (31 januari 2012)

Publieksprogramma

Temporary Stedelijk 2 ging vergezeld van een uitgebreid publieksprogramma, dat voornamelijk gericht was op de museumcollectie. De collectie van het Stedelijk is een van de meest rijke en gevarieerde collecties moderne en hedendaagse kunst en design ter wereld, met meer dan 90.000 objecten. De collectie omvat kunst vanuit verschillende delen van de wereld, en biedt onverwachte en uiteenlopende visies op onze hedendaagse maatschappij.

Het publieksprogramma van 2011 benaderde de collectie vanuit (inter)nationale historische en hedendaagse perspectieven, via interpretaties, discussies, filmvertoningen en boekpresentaties. Uitgaand van het principe dat de collectie theoretische reflectie en artistieke productie moet stimuleren, faciliteerde het programma de discussies. Daarmee werd duidelijk dat een collectie geenszins statisch is, maar werkt als een prisma waardoor nieuwe inzichten verworven kunnen worden.

Terwijl het Stedelijk Museum met veel plezier het gebouw aan de Paulus Potterstraat weer in gebruik nam, bleven de ogen ook naar buiten gericht. Het publieksprogramma 2011 reflecteerde op wat er buiten het museum gebeurde en bestond uit activiteiten als performances en grootschalige evenementen. Bovendien bood het plaats aan de discussie over de snel veranderende politieke situatie in Nederland en de wereld.

Programmaoverzicht

Na elke activiteit staat de eventuele partner vermeld; indien deze niet uit Amsterdam afkomstig is, staat de locatie erbij vermeld.

Performance @ TS2

Een gevarieerd programma van performances en performatieve lezingen door international bekende kunstenaars

5 mei: Matt Mullican (If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part of Your Revolution)
19 mei: Ben Kinmont (Kunstverein Amsterdam)
2 juni: The Collection: Sync(s) and Shred(s) (The Living Rooms)
9 oktober: Jennifer Tee

Talking Film @ TS2

Filmvertoningen, lezingen van kunstenaars en vormgevers, en gesprekken over hedendaagse film en videowerken

10 maart: De Stoel van Rietveld: Van meubelstuk tot icoon (Premsele, Nederlands Instituut voor Design en Mode / NAI Publishers)
14 april: Fiona Tan
12 mei: Morgan Fisher
16 juni: Laura Mulvey en Annie van den Oever
22 september: Robert Smithson: Broken Circle/Spiral Hill – Video (1971–2011) (SKOR, Stichting Kunst en Openbare Ruimte)

Collection Close-Up @ TS2

Avonden gewijd aan lezing en debat over de collectie van het museum

17 maart: Revisiting the Collection (met Stedelijk curatoren)
24 maart: TV As... (met Dara Birnbaum, Paul Groot and Madelon Hooykaas)
7 april: Art and Anthropology (met Anke Bangma, Sven Lütticken, Lara Mazurski en Roy Villevoe)
21 april: Displaying Jewelry and Industrial Design (met Ineke Hans en Jiro Kamata)
9 juni: Stedelijk Exhibitions Exhibited (met Reesa Greenberg, Julia Robinson en Christel Vesters)

Do It! @ TS2

Interactieve thema-avonden over recente en spraakmakende ontwikkelingen in de hedendaagse kunst

31 maart – 1 april: Move It! (24-hour performance door Kamagurka; lezing en presentatieprogramma) (K2G)
28 april: Hear It! (*sound art* evenement) (Non-fiction)
26 mei: Open It! (Blikopeners avond)
6 oktober: Load It! (*art games* evenement) (Submarine)

Research @ TS2

Presentaties van onderzoeksprogramma's van het Stedelijk

17 maart: Onderzoek van de afdeling restauratie
12 mei: Toegepaste kunst en vormgeving
16 juni: Exploring the Transnational (SMBA)

Books @ TS2

Internationale wetenschappers en critici discussiëren over recente publicaties over hedendaagse kunst

13 maart: Sunday book fair (presentatie van verschillende uitgeverij)
8 april: lancering van het boek *New Communities* (met Nina Möntmann en Jan Verwoert) (The Power Plant, Toronto)
13 mei: lancering van het boek *The Well Respected Man or Book of Echoes* (met Nuraini Juliastuti, Wendelien van Oldenburg en anderen)
10 juni: lancering van het boek *The Biennial Reader* (met Ute Meta Bauer, Cláudia Cristóvão, Natasha Ginwala, Gerardo Mosquera en Solveig Øvstebø)
23 juni: lancering van het boek *Ootje Oxenaar: Designer and Commissioner* (met Paul Hefting, Els Kuijpers en Julius Vermeulen) (Premsele, Nederlands Instituut voor Design en Mode)
25 september: Lucebert in het Stedelijk (met Remco Campert) (De Bezige Bij)

Artists in Public @ TS2

Een serie lezingen over kunst in publieke ruimte, door bekende hedendaagse kunstenaars, i.s.m. SKOR, Stichting Kunst en Openbare Ruimte

25 maart: Disclosing the Invisible (met Heath Bunting en Jill Magid)
22 april: Working With the Public (met Nicoline van Harskamp en Bert Theis)

27 mei: Interfering With Reality (met Nomed & Gediminas Urbonas en The Yes Men)
24 juni: Provoking a Response (met Teresa Margolles en Mierle Laderman Ukeles)

Gallery Talks @ TS2

Rondleidingen door wetenschappers, kunstenaars, curatoren en critici, gebaseerd op hun eigen ervaring en onderzoeksgebieden

18 maart: Melvin Moti
1 april: Hans den Hartog Jager
15 april: Sven Lütticken
29 april: Inti Guerrero
6 mei: Ann Goldstein
20 mei: Dominic van den Boogerd
3 juni: Folkert de Jong
17 juni: Susanne Figner

Music @ TS2

Muzikale performances in en om het museum, van klassiek tot avant-garde

27 maart: Distant Drummers
29 mei: Amstel Quartet
26 juni: Frances-Marie Uitti
24 juli: Machinefabriek – Rutger Zuydervelt
28 augustus: Theo Loevendie en de Nordanians

An Afternoon/Evening With... @ TS2

Informeel lezingen of discussies over lopend onderzoek op het gebied van hedendaagse kunst, door bekende wetenschappers, tentoonstellingsmakers en kunstenaars

29 september: Diedrich Diederichsen
9 oktober: Douglas Kahn (Sonic Acts Festival)

Symposia

11 maart: *Extra Muros*, een symposium over hoe moderne en hedendaagse kunstmusea zichzelf manifesteren in de stad en hoe de interactie tussen het museum en de stad getheoretiseerd kan worden. (Non-fiction)

9 en 10 september: *De Nieuwe Elite*, een tweedaags symposium over de veranderende en hedendaagse betekenis van het begrip 'de elite' in relatie tot huidige ontwikkelingen in de politiek en beeldende kunst, met o.a. Britta Böhrer, Bas Heijne, Jonas Staal en Barbara Visser. (de Appel arts centre)

1 oktober: *A Little Less Conversation*, een conferentie waar op een ongebruikelijke en dynamische manier onderzocht werd hoe hedendaagse performancekunst wordt tentoongesteld; met o.a. Mathieu Copeland, Bojana Mladenovic, Lilo Nein, Marie Reinert. (de Appel arts centre)

Overige activiteiten

3 juni: *Spotlight: Klaus Bertisch interviewt Jonathan Meese* (De Nederlandse Opera)

23 juni: *Come Together: A Town Hall Meeting About the Budget Cuts in the Arts / Een collectieve bijeenkomst over de bezuinigingen van de overheid op de kunstsector*
Tijdens deze grootschalige bijeenkomst spraken verschillende vertegenwoordigers van de kunstsector over hoe zij door de bezuinigingen worden geraakt en welke invloed de maatregelen zouden kunnen hebben op het behoud en de presentatie van de beeldende kunst in Nederland; met o.a. Jeremiah Day (kunstenaar, Amsterdam), Ann Demeester (directeur de Appel arts centre, Amsterdam), Ann Goldstein (directeur Stedelijk Museum, Amsterdam), Gitta Luiten (Director Mondrian Foundation), Melvin Moti (kunstenaar en tutor bij De Ateliers, Amsterdam), Monika Szewczyk (Hoofd Publicaties, Witte de With) en Marianna Versteegh (algemeen secretaris Kunsten '92). Dit evenement was tevens de

start voor een informatiepunt over de bezuinigingen in de tijdelijke leeszaal in de oudbouw van het museum.

8 juli: *Spotlight: Interview met Konstantin Grcic*
(Premsele, Nederlands Instituut voor Design en Mode)

1 september: *Items Live: Wim Crowwel*, met Wim Crowwel, Experimental Jetset, Na Kim, Thonik, Niels Schrader, Raoul Wassenaar, Hugues Boekraad en Joost Overbeek.
(Items Live)

Temporary Stedelijk 3 – Stedelijk@

Vanaf 2004 heeft het Stedelijk met Stedelijk Museum CS, Stedelijk in de Stad, *The Temporary Stedelijk* en *Temporary Stedelijk 2* op allerlei manieren onderzocht hoe een museum voor moderne en hedendaagse kunst zich kan profileren in relatie tot de stad: als pop-up instelling, als nomadisch museum en door de eigen tentoonstellingsruimten te benutten in een gebouw dat 'onaf' was. Van oktober 2011 tot de heropening van het Stedelijk Museum in 2012 zal het Stedelijk deze experimentele fase voortzetten met *Temporary Stedelijk 3: Stedelijk@* – een uitgebreid publieksprogramma dat georganiseerd wordt in nauwe samenwerking met verschillende (kunst)instellingen in Amsterdam.

Temporary Stedelijk 3: Stedelijk@ laat zien dat de programmering van een museum voor moderne en hedendaagse kunst een podium altijd ontstaat in wisselwerking met de plaatselijke en internationale context: de stad, zusterinstellingen en een internationaal netwerk van kunstenaars en deskundigen. Het publieksprogramma van een museum laat bovendien niet slechts één vorm van kunst zien, maar omvat vele richtingen en disciplines. De nauwe samenwerking met De Ateliers, Rijksakademie van Beeldende Kunsten, de Appel arts centre, de Universiteit van Amsterdam, het Koninklijk Concertgebouworkest, *If I Can't Dance I Don't Want To Be Part Of Your Revolution*, Trouw/De Verdieping, W139, Stedelijk Museum Bureau Amsterdam en Metropolis M (en vele anderen!) is de motor achter *Temporary Stedelijk 3: Stedelijk@* en toont hoe groot de verscheidenheid aan disciplines en betrokken organisaties is in Amsterdam. Het publieksprogramma bestaat uit lezingen en discussies, filmvertoningen, interviews, performances, muziekoptredens, presentaties van kunstenaars en grootschalige evenementen.

Chronologisch overzicht van de evenementen in 2011

N.B. Het publieksprogramma van *Temporary Stedelijk 3* loopt door tot juni 2012.

23 september

Stedelijk @ Concertgebouw: Triple A series 'Confrontations' – Zeitgeist 1933
Confrontaties tussen beeldende kunst, hedendaagse muziek en performance kunst, met: Ann Demeester, Detlev Glanert en Sara van der Heide.

21 oktober

Stedelijk @ Concertgebouw: Triple A series 'Confrontations' – Expats
Confrontaties tussen beeldende kunst, hedendaagse muziek en performance kunst, met o.a.: Vivian Zihl en Seang-Ah Oh.

9 en 10 november

Stedelijk @ If I Can't Dance, I Don't Want To Be Part Of Your Revolution – Performance Jeremiah Day
In een leegstaand gebouw aan de Amsterdamse Zuidas voerde Jeremiah Day zijn meest recente performance op.

25 november

Stedelijk @ De Ateliers – Talking Film met Melissa Gordon en Lisa Oppenheim
Kunstenaars Melissa Gordon (Londen) en Lisa Oppenheim (New York) zij beide gelieerd aan De Ateliers, en presenteerden en bediscussieerden hun gezamenlijke filmproject *What Makes Free Will Free*.

7 december

Stedelijk @ Oude Lutherse Kerk: Facing Forward: Art & Theory from a Future Perspective – Future Tech
Als onderdeel van de grootschalige lezingenreeks *Facing Forward* over de kunst en theorie van de toekomst, georganiseerd in samenwerking met verschillende instellingen in Amsterdam, gaven Amber Case en Manuel DeLanda hun visie op het thema Future Tech.

14 december

Stedelijk @ Oude Lutherse Kerk: Facing Forward: Art & Theory from a Future Perspective – Future Image
Als onderdeel van de grootschalige lezingenreeks *Facing Forward* over de kunst en theorie van de toekomst, georganiseerd in samenwerking met verschillende instellingen in Amsterdam, gaven James Elkins en Jalal Toufic hun visie op het thema Future Image.

16 december

Stedelijk @ Concertgebouw: Triple A series 'Confrontations' – Illusies
Confrontaties tussen beeldende kunst, hedendaagse muziek en performance kunst, met: Michiel van der Aa, Laura van Dolron en Hans den Hartog Jager.

Uitmarkt

Tijdens de Uitmarkt op zaterdag 27 en zondag 28 augustus 2011 was het Stedelijk Museum gratis toegankelijk voor het publiek. De speciale Uitmarkt-stand van het Stedelijk in het BankGiro Loterij Museumkwartier op het Museumplein stond in het teken van grafisch ontwerper Wim Crowwel. Bezoekers konden onder meer zelf buttons maken met de letters van Wim Crowwels beroemde New Alphabet. Ook was de stand het startpunt van continue *speedtours* die bezoekers konden volgen in het museum.

Digitale media

Het Stedelijk Museum heeft zich in 2011 met groot enthousiasme gericht op de inzet van alle mogelijke vormen van digitale & sociale media. Doelen zijn o.a. de ervaring van de bezoeker verrijken voorafgaande aan en na afloop van het museumbezoek, het stimuleren van nieuwe dialogen met (nieuw) publiek en het op innovatieve wijze delen van kennis. Daarnaast onderzoekt het Stedelijk Museum op diverse manieren de artistieke mogelijkheden die nieuwe media bieden.

ARtours

ARtours is het *augmented reality*-project van het Stedelijk Museum. Het doel van ARtours is vierledig: het onderzoeken van de mogelijkheden van mobiele augmented reality-technieken, het creëren van prototypen waarmee bezoekers kennis kunnen maken met deze noviteit en tegelijk de collectie leren kennen en het maken van een businessmodel om ontwikkeling binnen het museum te ondersteunen. Daarnaast wil het museum de resultaten graag delen met geïnteresseerden.

Met de nieuwe technieken van *augmented reality* en het heruitvinden van de aloude techniek van het verhalen vertellen, werden nieuwe uitdrukkingsmogelijkheden gevonden om de collectie van het museum te delen. Dit project werd gesubsidieerd door Innovatie Cultuuruitingen, Ministerie van OCW.

Collectie online

Het Stedelijk Museum wil graag bij de lancering van zijn nieuwe website in 2012 een deel van zijn unieke collectie van ruim 90.000 werken online tonen. Op deze manier kan een zo breed mogelijk publiek kennis nemen van de prachtige schilderijen, tekeningen, beeldhouwwerken, media-installaties, fotografie, toegepaste kunst en grafische en industriële vormgeving en design. Bovendien stimuleert het museum op die manier nieuwe dialogen over en onderzoek naar deze werken. Omdat het museum de auteursrechten van deze kunstwerken niet bezit is in 2011 gewerkt aan een intensief project dat eruit bestaat de rechthebbenden te traceren, informeren en verzoeken om het verlenen van toestemming om de werken online te tonen.

A Split Second

A Split Second is een initiatief van het Stedelijk Museum en Submarine Channel, waarin het idee van 'artistiek auteurschap' in de context van videogames centraal staat, en die multidisciplinaire samenwerking tussen beeldend kunstenaars en gameontwerpers aanmoedigt. Het Stedelijk Museum en Submarine Channel ontvingen hiervoor in 2008 de DING!-Prijs, een initiatief van

het Mediafonds, Virtueel Platform en het Fonds BKVB. Drie bekende Nederlandse kunstenaars – Jochem van der Spek, Marcel van Eeden en Han Hoogbrugge – werkten samen met drie gameontwerpers aan de ontwikkeling van een videogame, die de game als artistiek medium zou onderzoeken. Dat resulteerde in drie artistieke games die tijdens *Load It!* – de vierde *Do It!*-avond van *Temporary Stedelijk* op 6 oktober 2011 – werden gepresenteerd. Met dit project verkent het Stedelijk actief de relatie tussen een moderne en een hedendaagse kunstcollectie en de hedendaagse kunstpraktijk.

Marten Jongema, 1951–2011

In april 2011 overleed onze dierbare en inspirerende collega Marten Jongema. Als curator maakte hij zich sterk voor de ontwikkelingen op het gebied van de nieuwe media en hij had verschillende vernieuwende tentoonstellingen op zijn naam staan. Het project *A Split Second*, waarin kunstenaars en gamedesigners samen nieuwe games ontwikkelen, was zijn initiatief, en het museum kreeg hier samen met Submarine Channel de DING!Prijs voor toegekend. Marten Jongema liet zich er door zijn ziekte niet van weerhouden om tot op het laatste moment betrokken te zijn bij het project. De avond van de lancering van de games heeft hij helaas niet meer kunnen meemaken, en was opgedragen aan hem.

Marketing en communicatie

Publieksbereik

2011 begon met de conclusie van *The Temporary Stedelijk* (t/m 9 januari), en van 3 maart t/m 9 oktober vond *Temporary Stedelijk 2 (TS2)* plaats. Het feit dat tijdens *TS2* de collectie inclusief publiekslievelingen weer te zien was, bracht veel publiciteit teweeg, ingeluid door interviews met directeur Ann Goldstein. Specifiek was er veel aandacht voor de grote schenking van verzamelaar Maurice van Valen en het overzicht van het werk van Wim Crouwel. De samenwerking met het Holland Festival resulteerde in *Your Name in Lights* van de Amerikaanse kunstenaar John Baldessari. Dit opvallende en participatieve kunstwerk werd veel besproken in kranten en social media, en leidde onder meer tot een item op RTL4.

De Temporary-huisstijl van ontwerpers Mevis en Van Deursen werd doorgezet en was onder meer terug te zien in buitenreclamecampagnes, dagbladadvertenties en online communicatiemiddelen.

Het museum maakte na afloop van *TS2* bekend dat het tijdens de tijdelijke openstelling van het gebouw, die nagenoeg een jaar duurde, bijna 227.000 bezoekers getrokken had, waarvan ca. 138.250 bezoekers in 2011. Om meer inzicht te verkrijgen in het bezoekersprofiel liet de afdeling Marketing en Communicatie gedurende *TS2* publieksonderzoek uitvoeren. Daaruit bleek onder meer dat 42% van de bezoekers uit het

buitenland afkomstig was, van de Nederlandse bezoekers het overgrote merendeel uit de Randstad kwam en dat de helft van de bezoekers nieuw was. Deze en verdere uitkomsten zijn gebruikt voor het aanscherpen van de marketing- en communicatiestrategieën.

De onvermijdelijke sluiting van de oudbouw in oktober 2011, om de laatste fase van de bouw mogelijk te maken, werd met spijt ontvangen, ook in de media. Het Stedelijk kondigde tegelijkertijd *Temporary Stedelijk 3* aan: de voortzetting van het publieksprogramma in samenwerking met vele culturele partners in de stad, alsmede vele educatieve activiteiten.

Door middel van marketingcampagnes is getracht voor *Temporary Stedelijk 2* zoveel mogelijk publiciteit te genereren.

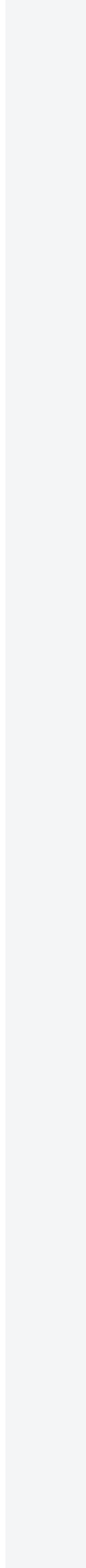
Social media

Gedurende *Temporary Stedelijk 2* werd er bijna wekelijks een digitale nieuwsbrief uitgestuurd, naar zo'n 15.000 geïnteresseerden in binnen- en buitenland. Op het gebied van social media blijft het museum een prominente plek innemen. Zo staat het bijvoorbeeld op nummer één in de Nederlandse museum Twittergids. Op het moment van schrijven heeft het museum op Facebook 18.270 fans en 17.192 volgers op Twitter. De website van het museum heeft in het afgelopen jaar meer dan 500.000 bezoekers getrokken. Ook werd dit jaar de blog *Stedelijk Journal* gelanceerd, de plek om alles te bespreken wat gerelateerd is aan het Stedelijk en de kunstwereld. Verder is er hard gewerkt aan een volledig nieuwe website, die in 2012 online zal gaan.

educatie

Overzicht

Educatie is een integraal en primair doel van het Stedelijk Museum. Tijdens *Temporary Stedelijk 2* bood de afdeling educatie een aantrekkelijk programma voor een breed publiek. Tal van passende én verrassende activiteiten richtten zich op families met kinderen, diverse onderwijsniveaus, jongeren en volwassenen. Beproefde successen zoals de workshopzaal, Blikopeners en schoolprogramma's als *Walkie Talkie* vonden opnieuw doorgang. Daarnaast lanceerde de afdeling – op verzoek van vele docenten – een nieuw project voor het primair en voortgezet onderwijs.

In een periode van ruim zeven maanden namen 16.130 vooraf aangemelde bezoekers deel aan de educatieve programma's. Hiervan werden 11.194 bezoekers rondgeleid door museumdocenten van het Stedelijk, waaronder 8.644 scholieren, 2.253 volwassenen en verder families en deelnemers aan de interactieve rondleidingen *Walk & Talk*. Aan de kinderworkshops deden 456 kinderen mee.

Samen met het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum kreeg het Stedelijk Museum steun van de Turing Foundation voor de Turing Museumpleinbus. In oktober startten de intensieve voorbereidingen om de bus begin 2012 te lanceren.

Kinderworkshops door kunstenaars en workshopzaal

Hoe richt jij een museumzaal in? En wat staat er op jouw tentoonstellingsaffiche? In de workshopzaal gingen bezoekers aan de slag met deze vragen. Ter begeleiding was steeds een medewerker aanwezig en iedere zondag gaven kunstenaars, onder wie Floris Hovers en Barbara Visser, hier workshops. In de meivakantie was er dagelijks een familierondleiding én een kunstenaarsworkshop te volgen onder de noemer 'Maak het mee in Mokum'. Dit project werd ondersteund door Rabobank Amsterdam.

Basisonderwijs

Op welke manieren kun je naar kunst kijken? Hoe omschrijf je een kunstwerk aan iemand anders? Met een heuse *walkie talkie* bij de hand is dit net even spannender om te ontdekken. Daarnaast gaf de *Eerste hulp bij kunst*-kit docenten de mogelijkheid om samen met de leerlingen het museum te verkennen. Ook realiseerde de afdeling educatie veel maatprogramma's en bezochten duizenden leerlingen het museum via de Kunstkijkuren.

Voortgezet onderwijs

Samen met leerlingen van het Montessori Lyceum Amsterdam onderzocht de afdeling Educatie de mogelijkheden van het inzetten van *augmented*

reality voor schoolgroepen. 'Stedelijk in de Klas' biedt docenten een innovatieve, toegankelijke manier om moderne en hedendaagse kunst in het curriculum op te nemen. Blikopeners en een museumdocent bezoeken de school, waarbij vragen en observaties van de leerlingen het uitgangspunt voor de lessen vormen.

Blikopeners

Op 26 mei organiseerden de Blikopeners, *peer educators* van het Stedelijk, het evenement *Open It!*. Daar reageerden de Blikopeners met kunstenaars en bezoekers op de collectie van het Stedelijk. De Blikopeners gaven ook tal van rondleidingen en workshops voor jongeren en volwassenen. Een nieuwe groep van vijftien Blikopeners die in augustus is gestart denkt samen met conservator Bart Rutten bijvoorbeeld over de inrichting van de nieuwe ruimte voor jongeren bij heropening. De Blikopeners worden gesteund door het SNS REAAL Fonds.

Deelname aan ArtTube

In 2011 heeft het Stedelijk Museum zich aangesloten bij het consortium dat ArtTube – het succesvolle online videokanaal van het museum Boijmans van Beuningen – tot een Nederlands museaal documentaire platform zal omvormen. De ambitieuze plannen van het consortium (bestaande uit het Gemeentemuseum Den Haag, Museum De Pont, Museum Boijmans van Beuningen, het Stedelijk Museum Amsterdam en het Antwerpse MuHKA) zijn gehonoreerd met een subsidie van het SNS REAAL Fonds en zullen in de periode 2012–2013 resulteren in een rijk programma van online video's. Diverse afdelingen van het Stedelijk Museum leverden een bijdrage aan dit project.

Kinderworkshops door kunstenaars

2 januari: 'Hoe maak je toekomstige herinneringen?' met Barbara Visser
9 januari: 'Wandcollage' met Iris Kensmil
6 maart: 'Gebouw in beeld' met Luuk Kramer
13 maart: 'Spelen met kunst' met Ton Meijer
20 maart: 'Kom op TV' met Ola Vasiljeva
27 maart: 'Gewoon bijzonder' met Ilse van Mook
3 april: 'Kijken als spel' met Jochem van der Spek
10 april: 'Muurtje hier, muurtje daar' met Job Schroën
17 april: 'Mondriaans verf' met Vera Blok
24 april: 'Speciale paaseditie' met Vika Mitrichenka
1 mei: 'Meesterwerk verknijpt!' met Sarai van de Boel
3 mei: 'Kom op TV' met Ola Vasiljeva
4 mei: 'Affiches plakken' met Bob van Dijk
5 mei: 'Meesterwerk verknijpt' met Sarai van de Boel
6 mei: 'Maak je eigen tentoonstelling' met Job Schroën
7 mei: 'Stoepkrijt spel' met Jochem van der Spek
8 mei: 'Speciale moederdageditie' met Adelij van Huis
15 mei: 'Affiches plakken' met Bob van Dijk
22 mei: 'Ik zie ik zie' met Jan Rothuizen
29 mei: 'Kunst en het leven' met Marijke van Warmerdam
5 juni: 'Stoeltje van papier' met Ineke Hans
12 juni: 'Klei een schaal voor een schat' met Simone van Bakel
19 juni: 'Speciale vaderdageditie: Echt nep!' met Kris van Veen
26 juni: 'Illustreer een muur!' met Staynice
3 juli: 'Speel met ruimte, speel een beeld' met Lies de Wolf

31 juli: 'Spelen met kunst' met Ton Meijer
28 augustus: 'Affiches plakken' met Bob van Dijk
4 september: 'Speuren naar foto's' met Wout Berger
11 september: 'Bouw zelf een museumzaal' met Job Schroën
18 september: 'Tijdschrift vol lievelingsspullen'
met Johannes Schwartz
25 september: 'Flessenbootjes bouwen' met Floris Hovers
2 oktober: 'Gouden ontwerpregels' met De Designpolitie
9 oktober: 'Van gevonden plastic naar sieraad'
met Jantje Fleischhut

Overige activiteiten educatie

Blikopenerrondleidingen (43×)
Blikopenerrondleidingen 'Prix de Rome' (5×)
ledere zaterdag: Walk & Talk, gratis interactieve rondleiding
in het museum voor volwassenen (25×)
ledere zondag: Familierondleiding (35×)
ledere zondag: Instaprondeleiding Nederlands (35×)
ledere zondag: Instaprondeleiding Engels (35×)
ledere zondag: Kinderworkshops met kunstenaars,
vormgevers (28×)
Workshop Jeugdfestival Ostadetheater, 'Sprookjes in de krokus'
en 'Verhalen in de herfst' (4×)
1 t/m 8 mei: 'Maak het mee in Mokum', project samen
met Artis en de Stadsschouwburg (7×)
5 mei: Blikopenerworkshop, 'Create Freedom with Art'
26 mei: Do It! Open It! Blikopenerevenement
27 en 28 augustus: Speedtours tijdens de Uitmarkt
(177 deelnemers)
28 augustus: deelname Uitmarkt Junior met workshop
'Affiche plakken'
6 oktober: Blikopeners Publieksbegeleiding tijdens Do It! Load It!
Kick off Mediacultuur, Stedelijk Museum i.s.m. diverse
Hogescholen voor de Kunst, 7 september 2011

stedelijk museum bureau amsterdam

Overzicht

Het jaar 2011 stond voor Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) in het teken van *Project '1975'*. Dit is een meerjarig programma waarbij de postkoloniale conditie van onze maatschappij en relevantie daarvan voor de kunst centraal staat. Vanuit zeer uiteenlopende perspectieven hadden alle tentoonstellingen in 2011 dit uitgangspunt, evenals vrijwel alle evenementen. In 2011 startte ook de reeks speciaal geschreven essays voor de SMBA Nieuwsbrief en een *Project '1975'* blogwebsite. Daarmee is Bureau Amsterdam in 2011 een duidelijke thematische richting ingeslagen, zonder zijn basisfunctie als presentatieplek voor kunst in Amsterdam uit het oog te verliezen.

Project '1975'

Project '1975' zet de 'plaats' centraal: plaats in de zin van situering op de wereld, maar ook in de geschiedenis, in de tijd. De eerste tentoonstelling, *See Reason*, ging bijvoorbeeld in op de notie van rationaliteit, met het werk *La Razon* van de Cubaanse kunstenaar Carlos Garaicoa. Patrizio Di Massimo, toen nog resident bij De Ateliers, ging in op de (on)logica, van het koloniale verleden van Italië. De groepsexpositie *Identity Bluffs* draaide veeleer om afkomst als bepaling voor het begrip van identiteit.

De drie solotentoonstellingen in 2011 zijn ook voor *Project '1975'* gemaakt. Mounira Al Solh zette haar alter ego Bassam Ramlawi in: een sapverkoper wiens werk is geïnspireerd door zijn onmiddellijke omgeving in Beiruth en door de stilistische ambigüiteiten van het werk van de Nederlandse kunstenaar René Daniëls. Vincent Vulmsma gebruikte voorwerpen die doorgaans als etnografie, fotografie en design worden geclassificeerd, met als doel zulke categorisering overhoop te gooien. Tala Madani wijdde haar nieuwe werk in SMBA aan de Djinn, een demonische figuur afkomstig uit de Islam die in haar iconografie op obstinate wijze binnendringt in de mannenwereld. De tentoonstelling van zowel Vulmsma als Madani kreeg nationaal en internationaal veel persaandacht.

Voor de tentoonstelling *Alfredo Jaar – The Marx Lounge* werd SMBA omgevormd tot een rode leesruimte met meer dan 350 publicaties door, over en in navolging van Karl Marx, evenals actuele publicaties in het licht van de kredietcrisis die zich toen in volle omvang manifesteerde. *The Marx Lounge* was een hommage aan de links-intellectuele cultuur. Onderdeel hiervan vormde een reeks van 25 evenementen waaronder leesgroepen, kunstenaarspresentaties, een debat en een collegereeks, onder meer in samenwerking met het activistische Amsterdamse filosofenforum Liberticide en de Internationale Socialisten. De expositie werd geopend door wethouder Carolien Gehrels.

In navolging hiervan werd in de internationale groepstentoonstelling *Informaliteit* onder meer de economische positie van kunst en kunstenaars ter discussie gesteld. De tentoonstelling kwam vlak nadat de overheid brede kunstbezuinigingen had afgekondigd als een van de reacties op de kredietcrisis. Mede naar aanleiding hiervan is SMBA, samen met het Amsterdamse Retort Art Space, een initiatief begonnen dat een grotere collectiviteit nastreeft onder hedendaagse kunstinstellingen in de hoofdstad.

In 2011 verschenen bovendien vijf *Project '1975'*-essays in de SMBA Nieuwsbrief en online. Meest in het oog lopend was de kritiek van Ghanees Rikki Wamega-Kwakku op het beeld van de Afrikaanse kunst, dat door verschillende in het Westen opererende curatoren de wereld in wordt geholpen maar volgens hem niet op de Afrikaanse realiteit berust.

Achter de schermen legde het curatorenteam van SMBA de basis voor samenwerking met het College of Art van de Kwame Nkumrah University of Science & Technology in Kumasi en de Nubuke Foundation in Accra. Daarnaast gaven zij lezingen en publiceerden zij voor verschillende fora hun bevindingen naar aanleiding van *Project '1975'*. Zulke activiteiten, en meer, worden bijgehouden op de *Project '1975'*-blogwebsite.

Tot slot een belangrijke personele noot. Jan Meijer, sinds het begin van Bureau Amsterdam in 1993 de vaste receptionist en centraal aanspreekpunt, ging in november met welverdiend pensioen. Wij missen hem.

Sponsors van SMBA in 2011

Gemeente Amsterdam, Mondriaan Stichting, Fonds voor Beeldende Kunsten, Bouwkunst en Vormgeving, Amsterdams Fonds voor de Kunst, Prins Bernhard Cultuur Fonds, Magic of Persia, Prins Claus Fonds, Galerie Paul Andriessse, Stedelijk Museum Amsterdam.

Tentoonstellingen

See Reason

17 december 2010 t/m 6 februari 2011

Identity bluffs

12 februari t/m 27 maart 2011

Alfredo Jaar – The Marx Lounge,

16 april t/m 5 juni 2011

Mounira al Solh & Bassam Ramlawi

18 juni t/m 31 juli 2011

Informaliteit. Kunst, economie, precariteit

13 augustus t/m 2 oktober 2011

Vincent Vulmsma – A Sign of Autumn

13 oktober t/m 27 november 2011

Tala Madani – The Jinn

10 december 2011 t/m 5 februari 2012

Evenementen en lezingen

23 januari: Lezing 'Curating Difference? Naar een kritisch post-multiculturalisme', door Paul Goodwin, cross cultural curator, Tate Britain

28 januari: Boekpresentatie Bavo – 'Too Active to Act', i.s.m. Valiz Uitgevers, m.m.v. Lex ter Braak, Matthias Pauwels, Jeanne van Heeswijk, Jeroen Boomgaard, Brigitte van der Sande

22 februari: Vertoning film *Elmina* van Doug Fishbone & Revele Films, ingeleid door cultuurhistorica Louise Muller, met afsluitende discussie met Fishbone. In NIMK

16 maart: In gesprek met Sara Blokland, m.m.v. Chris Keulemans

Alfredo Jaar – *The Marx Lounge programma*

16 april: Opening door wethouder Carolien Gehrels en lezing door kunstenaar Alfredo Jaar

19 april: Internationale Socialisten: 'Marx en democratie', leesgroep begeleid door Pepijn Brandon

20 april: Liberticide: 'Context', begeleid door Tiers Bakker en Robin Brouwer

27 april: Liberticide: 'Economie', met gastspreker Pieter Lemmens

29 april: Eerste lezing door Joost de Bloois en Ernst van den Hemel over het werk van filosoof Alain Badiou

2 mei: Leesgroep 'Introductie op het postkolonialisme', begeleid door Joris Lindhout en kunstenaar-expert Renzo Martens

3 mei: Internationale Socialisten: 'Marx' methode: historisch materialisme', leesgroep begeleid door Sara Murawski

4 mei: Liberticide: 'Veiligheid toezicht en controle', door Robin Brouwer

10 mei: Kunstenaar Zachary Formwalt leidt de close-reading groep 'Money: returning to the accident from which it came'

11 mei: Liberticide: 'Politiek', met gastspreker Frans Winkens

13 mei: Tweede lezing door Joost de Bloois en Ernst van den Hemel over het werk van filosoof Alain Badiou

16 mei: Dr. Johan Hartle leidt de open UvA-werkgroep 'Art as institution and its critique', m.m.v. Rainer Ganahl

17 mei: Conceptueel kunstenaar Rainer Ganahl verzorgt een 'Marx Reading'

18 mei: Liberticide: 'Media', begeleid door Tiers Bakker

22 mei: Vertoning van Pier Paolo Pasolini's *Appunti per un Orestide Africana* (Notes for an African Orestes). Met een inleiding door Patrizio Di Massimo en afsluitend een gesprek met curator Cosmin Costinas

23 mei: Lezing door Lucia Pradella over de relevantie van Marx' *Het Kapitaal* voor de analyse van globalisering en de hedendaagse crisis

23 mei: Leesgroep 'Introductie op het postkolonialisme', begeleid door Joris Lindhout en Quinsy Gario

24 mei: Internationale Socialisten: 'Inleiding tot Het Kapitaal', leesgroep begeleid door Joost Ploeger

24 mei: Vertoning van *The Forgotten Space* van kunstenaar Allan Sekula en regisseur Noël Burch, ingeleid door Sven Lütticken, een interview met Noël Burch, en de presentatie van *Open. Cahier voor kunst en het publieke domein*, nr. 21

25 mei: Liberticide: Debat 'Fiscalicide' met Liesbeth Noordegraaf-Eelens, Ewald Engelen en Theo W.A. de Wit.

Gemodereerd door Laurens ten Kate

26 mei: Filmvertoning van Alfredo Jaars film *Muxima* (2005) met een inleiding door kunstenaar Cláudia Cristovão

28 mei: Destruction of the Orchestra, lezing-performance van Jeronimo Voss

31 mei: Internationale Socialisten: 'De actualiteit van Marx', leesgroep begeleid door Maina van der Zwan

1 juni: Liberticide: 'Alternatieve samenleving', begeleid door Tiers Bakker en Robin Brouwer

3 juni: Filmvertoning van Barbara den Uyl, *Waar de ratten koning zijn* (1985), met aansluitend discussie, begeleid door Joris Lindhout

25 juni: Opening/Boekpresentatie 'Mounira Al Solh – In a Time Fleece'. I.s.m. Rijksakademie, met een lezing-performance door Tony Chakar

30 juni: Boekpresentatie 'Locating the Producers'.

I.s.m. Valiz Uitgevers. M.m.v. Paul O'Neill, Mick Wilson, Tom van Gestel, Nelly Voorhuis en Jouke Kleerebezem

11 augustus: 'Making Ends Meet: Precarity, Art and Political Activism', openingslezing van Joost de Bloois voor 'Informaliteit'

29 augustus: 'Informaliteit – Een nieuwe collectiviteit'. M.m.v. Edwin Stolk, Actie Schone Kunsten, Precarious Workers Brigade, Matthijs de Buijine, Detour en FNV Bondgenoten

21 september: Boekpresentatie 'See it Again, Say it Again: The Artist as Researcher', i.s.m. Valiz, m.m.v. Janneke Wesseling, Marc Roig Blesa, Barbara Visser, Moniek Toebosch

8 oktober: Full Moon Symposium. Een project van de Moon Life Foundation, een interdisciplinair platform geïnitieerd door Alicia Framis

25 oktober: Boekpresentatie '24 European Ethnographic Museums' van Sara van der Heide. Met een lezing-performance door Moosje Goosen

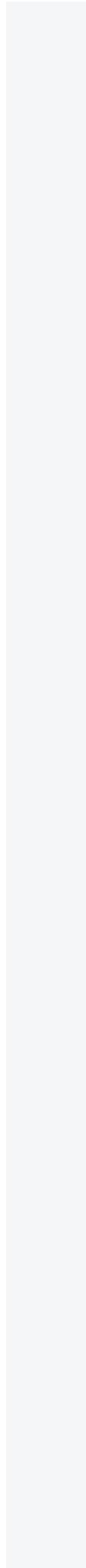
25 oktober: Boekpresentatie 'If you want, we'll travel to the moon together. Twaalf verkenningen van kunst en globalisering'. Publicatie van kunstgeschiedenisstudenten van de UvA.

M.m.v. Prof. dr. Mieke Bal en Marga van Mechelen

5 november: Museumnacht in SMBA. Lezing door Michael Tedja, en rondleidingen

12 december: Bijeenkomst van presentatie-instellingen van hedendaagse kunst in Amsterdam (PAPI-overleg). Introductie door Jelle Bouwhuis en Anje Roosjen (Retort Art Space).

collectie

Aanwinsten

Het Stedelijk Museum kon in 2011 maar liefst 294 werken prachtige werken op het gebied van beeldende kunst en vormgeving aan de collectie toevoegen.

Aankopen

Door aankopen werd de aanwezigheid van bekende kunstenaars in de collectie versterkt – Barbara Bloom, Mart Stam, Carl Andre, Paulina Olowaska, Willem de Rooij, Wolfgang Tillmans – of voor het eerst gerealiseerd: Rodney Graham, Dick van Hoff, Diana Thater, Bruce Conner, Jimmy Robert, John Knight, Richard Hawkins, Guido van der Werve, Walid Raad, Nairy Baghramian en Jantje Fleischhut. De aankopen omvatten in totaal 183 werken, bestaande uit 1 beeldhouwwerk, 1 video/dvd, 10 foto's, 109 werken grafische vormgeving, 11 affiches, 7 werken industriële vormgeving, 12 installaties, 8 kunstenaarsboeken, 2 schilderijen, 5 werken toegepaste kunst en 17 werken op papier. Een bijzondere toevoeging aan de collectie van het Stedelijk is de verwerving van 103 werken grafische vormgeving uit de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw, van de verzamelaar Johan Venema uit Emmen. Het betreft werk van Fré Cohen tot Valentina Kulagina en van Cas Oorthuys tot Hajo Rose.

Al in begin 2011 besloot het Stedelijk Museum om de jaarlijkse Gemeentelijke Kunstaankopen van 2011 samen te voegen met die van 2012, zodat in het vernieuwde Stedelijk daarvan één grote presentatie in 2012 zou kunnen plaatsvinden. Aankopen in dat kader vonden in 2011 dus niet plaats.

Een aantal aankopen van 2011 was te zien in *Temporary Stedelijk 2*: onder andere Jennifer Bornsteins *Frauenkörperbewegungsbilder* (2010), Keren Cytters *Avalanche* (2011) en Nairy Baghramians *Beliebte Stellen/Hot Spots* (2011).

Schenkingen

Door schenkingen ontving het museum 111 kunstwerken, waarvan 10 beeldhouwwerken, 2 video/dvd, 9 foto's, 6 werken grafische vormgeving, 7 affiches, 6 werken industriële vormgeving, 1 installatie, 18 kunstenaars boeken, 6 schilderijen, 2 werken toegepaste kunst en 44 werken op papier. Van Maurice van Valen (Amsterdam) mocht het museum een fraai ensemble van 55 werken in verschillende disciplines ontvangen, van kunstenaars als Yutaka Sone, Eric Wesley, Isa Genzken, Klaas Kloosterboer, Dana Lixenberg, Pieter Laurens Mol, Atelier van Lieshout, Joseph Grigely, Rachel Harrison, Arnoud Holleman, Falke Pisano en JCJ Vanderheyden.

Helen van der Meij-Tcheng (Amsterdam/Londen) schonk werk van Sam Durant/Xing You Ye (*Green*

Unique Mono-Block Resin Chair, 2006) en Franz West (*“Velazquez” (Liege)*, 1989). Shaun Caley Regen (Regen Projects, Los Angeles) en Barbara Gladstone (Gladstone Gallery, New York) schonken de installatie *The Perfect Ride* (2003) van Jennifer Pastor, en van de De Nederlandsche Bank (Amsterdam) kreeg het Stedelijk het schilderij *Zonder titel* (2002–2003) van Rachid Ben Ali.

De heer R.H. Defares (Amsterdam) schonk het schilderij *Thingly Character V* (2010) van Helen Verhoeven en Jan Maarten Boll en Pauline Kruseman (Amsterdam) schonken de tekening *Study for View on Lake Kinsel* (1985) door Ger van Elk.

Van particuliere schenkers namens mevrouw Tan-Berkovich kreeg het museum een stoel en een divanbed (beiden 1956) van Elmar Berkovich. De heer en mevrouw J.C. Snoeck Henkemans (Amstelveen) schonken een ensemble ontwerp-tekeningen voor behangsels e.d. (1915–1920) van Lambertus Zwier en ten slotte schonken particulieren namens Henk en Saartje Pelser-Oudkerk (Amsterdam) het zeer bijzondere wandreliëf *De eenheid van het gezin* (1953) van Dirk Hubers. Onder de kunstenaars die eigen werk schonken waren onder anderen Maarten Baas (*Sweepers Clock* 2009–2010) en Marien Schouten. De laatste schonk het werk *Stalen hek* (1996), een sculptuur complementair aan dito *Glazen wand* uit hetzelfde jaar, die samen een installatie vormden op de tentoonstelling *Het vieze tafeltje* van Schouten in het Stedelijk Museum in 1997.

Tot slot zijn 42 objecten uit de meubelcollectie van het Gemeentemuseum Den Haag, die in 2010 als langdurig bruikleen naar het Stedelijk zijn gekomen, als schenking aan het Stedelijk overgedragen.

Aankopen

Beeldhouwkunst

Bloom, Barbara
*Thank You bbbbrrrrruuuuucccccc
ceeeeeee*, 2010
Galerie Gisela Capitain (Keulen)

Bewegend beeld en/of geluid

Bornstein, Jennifer
Frauenkörperbewegungsbilder, 2010
Greengrassi (Londen)

Fotografie

Arts et Métiers Graphiques [tijdschrift],
1930–1947
Botterweg Auctions Amsterdam

Brassaï / Kertész, André
L'Art de Voir et la Photographie
[fotoboek], 1935
Botterweg Auctions Amsterdam

Conner, Bruce
Angel, 1975
Michael Kohn Gallery (Los Angeles)

Danh Vo
*Historic American Building Survey /
Historic American Engineering Record.
Detail of Nose and Lips Showing
Strap-iron Armature Supporting Copper
Skin of the Statue of Liberty*,
Februari 1984, 2011
Galerie Daniel Buchholz (Keulen)

Elsken, Ed van der
Liebe in Saint-Germain des Prés
[fotoboek], 1956
Botterweg Auctions Amsterdam

Elsken, Ed van der / Berendt, Joachim E.
Foto – Jazz [fotoboek], 1959
Botterweg Auctions Amsterdam

Raad, Walid
*Notebook Volume 38: Already Been
in a Lake of Fire (Plates 67–68)*,
1991/2003
Paula Cooper Gallery (New York)

Schall, Roger / Cocteau, Jean
Paris de Jour [fotoboek], 1937
Botterweg Auctions Amsterdam
(Amsterdam)

Schwartz, Johannes
Passion nr. 1, 8 en 12, 2009
Van Zoetendaal Collections
(Amsterdam)

Tillmans, Wolfgang
Tukan, 2010
Regen Projects (Los Angeles)

Grafische Vormgeving

Acke, Richard
Werkmensen, 1926
Venema, Johan (Emmen)

Baanders, Tine
Ideeën over kunst en schoonheid, 1934
Jubileumuitgave 1777–1928
*Departement Amsterdam der Neder-
landsche Maatschappij voor Nijverheid*

en Handel, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Biélkine, Vladimir
Metz & Co, 1952
Venema, Johan (Emmen)

Bons, Jan
Waakzaamheid derde reeks 1 en 2,
1939
Venema, Johan (Emmen)

Cassandre, A.M.
Philips Miniwatt, 1931
De Reclame, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Cohen, Fré
Het lichtend verschiet, 1931
Stormtij, ca. 1923
Het Volk 25 jaar, 1925
A.J.C., 1926
De rode valkenwet en haar toelichting,
1932
Venema, Johan (Emmen)

Limpberg, Koen
Naar warmer woningen, 1936
Venema, Johan (Emmen)

Domela, Cesar
Terar dum prosim, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Ehrlich, Christa
*Oostenrijksche schilderijen en
kunsthijverheid 1900–1927*
Amsterdam Stedelijk Museum, 1927
Venema, Johan (Emmen)

Elffers, Dick
Moskou gelooft niet in tranen, 1932
Het jaar 1933, 1934
Doortocht, 1943
Venema, Johan (Emmen)

Fella, Edward
Ed Fella Documents, 2011
Liemburg, Harmen (Amsterdam)

Guermonprez, Paul
*De Groene Amsterdammer.
'Het oog in de hand' Een nummer
over fotografie*, 19 juni 1937
Venema, Johan (Emmen)

Haas, Nico de
*Philips of de neergang van het
Nederlandsche kapitalisme*, 1931
*Het vijf jarenplan als socialistisch
offensief*, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Hahn Jr., Albert
De roode handel dreigt!, 1932
Venema, Johan (Emmen)

Hofman, P.A.H.
Staal als bouwmetaal, 1932
Cloisonné, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Hoste, Hans
De droomfabriek, 1932
Venema, Johan (Emmen)

Jongert, Jac.
Tot het eeuwig zelf, 1918
Venema, Johan (Emmen)

Kisman, Max / Verhaak, Joost
S+RO – We = City, maart 2010
S+RO – Toekomst RO, juni 2010
S+RO – Voedsel, mei 2010
S+RO – Trends, jan. 2010
S+RO – Megasteden, feb. 2010
S+RO – Economie & Ruimte, april 2010
Kisman Studio (Amsterdam)

Klijn, Albert
Lawaai lawaai lawaai, 1930–1931
Venema, Johan (Emmen)

Konaschewitch, Vladimir
Ben ik 't nou of ben ik 't niet?, 1930
Venema, Johan (Emmen)

Krop, Hildo
De Volharding, ca. 1930
Venema, Johan (Emmen)

Kulagina, Valentina Nikifirovna
*De grondslagen van het tweede
vijf-jarensplan*, 1932
Venema, Johan (Emmen)

Kurvers, Anton
Kanalen & kanaalwerken, 1921
Het uitvoeren van gebouwen, ca. 1926
Venema, Johan (Emmen)

Lebeau, Chris
Mozaïek Serie A, 1926
Venema, Johan (Emmen)

Lebedev, Vladimir
Circus, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Leck, Bart van der
Batavier-lijn Rotterdam – Londen, 1925
Exlibris Madeleine de Vlam, 1943
Venema, Johan (Emmen)

Loeber, Lou
Een sprookje, 1927
*Jantje den schoenlapper en zijn
Weensch kindje*, 1927
Venema, Johan (Emmen)

Loef, P.W. van
*Volharding elektrische boek- en
handeldrukkerij*, z.j.
Venema, Johan (Emmen)

Moholy-Nagy, László
Wij, ons werk ons leven, 30 aug. 1935
Venema, Johan (Emmen)

Nieuwenhuis, Theo
*Nationale tentoonstelling van
het boek*, 1910
Antiquariat Buchholz (Keulen)

Onbekend
*Bijlage Stadsdrukkerij der Gemeente
Amsterdam*, ca. 1928
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De pianobouw Rijken & de Lange, z.j.
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
The House of Music, z.j.
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
Het Stempelhuis, ca. 1930
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
Nederlandsche Ambachts- en Nijverheidskunst, 1922
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
Statistisch zakboek Centraal Bureau voor de Statistiek 1899–1924, 1924
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De Centrale Merwedekanaal, 1926
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De tweede vijf der AGS 1918–1928, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
Amsterdamsche Grafische School Diploma, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De toekomst van Europa, 1929
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De vrolijke brigade, 1934
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
Woestijnen en wonderen, 1935
Venema, Johan (Emmen)

Onbekend
De economische organisatie van de revolutie, 1937
Venema, Johan (Emmen)

Oorthuys, Cas / Voskuil, Jo
De tweede scheppingsdag, 1934
Venema, Johan (Emmen)

Oorthuys, Cas
Feiten uit de Sowjet Unie, 1932
Links richten, 1933
Eenheid! tegen fascisme, 1937
Venema, Johan (Emmen)

Ravesteyn, Sybold van
Filmliga, 1928
Zuid-zuid-west, 1926
Venema, Johan (Emmen)

Riemersma, Ella
Muggendans, 1932
Dodsworth, 1930
De liefde van een moderne vrouw, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Rietveld, Gerrit
Nieuw Rusland, orgaan van het Genootschap Nederland Nieuw Rusland, 1928–1932
Erts. Letterkundige almanak, 1929
De Gemeenschap, okt. 1939
Venema, Johan (Emmen)

Rose, Hajo
briefpapier Nieuwe Kunstschool, z.j.
envelop Nieuwe Kunstschool, z.j.
Lastige kleuters, 1936
New Adress: Eva Fernhout-Besnyö, 1936
Kermesse artistique, 1938
briefpapier Co-op 2, 1934
Venema, Johan (Emmen)

Rutten, Gerard
Ballade du Jeune Marin, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Schuitema, Paul
Moderne catalogi, drukkerij Ruygrok, z.j.
Venema, Johan (Emmen)

Sandberg, Willem
Kinderen spelen, z.j.
briefpapier *Het Kind*, z.j.
make dancing your hobby but do it in style!, 1933
Mahler herdenking 1911–1936, 1936
de 13 punten. Het programma van het republikeinse Spanje, 1938
Venema, Johan (Emmen)
nieuwjaarswens voor 1943, (2 ex) 1942
Kuyper, Bubb (Haarlem)
pioneers of modern art, 1961
SMA/Museumwinkel (Amsterdam)

Schlesinger, Stefan
Van Houten (2 ex.), ca. 1937
Wie moet het gelag betalen?, z.j.
Den rijweg loodrecht oversteken, z.j.
Voorbeelden van Moderne Opschriften, 1939
Venema, Johan (Emmen)

Schuitema, Paul
Met succes fotografeeren, z.j.
De Vries Robbé, z.j.
25 jaar oorlog aan den oorlog, 1929
Links richten, 1932
Dat is Babel ... in het slijk, 1936
Venema, Johan (Emmen)

Stam-Beese, Lotte
Rusland van heden, 1933–1938
Venema, Johan (Emmen)

Strooband, Kees
Knorrende beesten, 1933
Venema, Johan (Emmen)

Treumann, Otto
Perspectieven van wordende cultuur, april 1938
De techniek der geboorteregeling, 1939
Atoomenergie en zijn gevolgen, 1950
Venema, Johan (Emmen)

Tschichold, Jan
Typografische vormgeving, 1938
Venema, Johan (Emmen)

Umbo
De razende saxofoon, 1931
Venema, Johan (Emmen)

Vordemberge-Gildewart, Friedrich
Kunst in vrijheid, 1945
Venema, Johan (Emmen)

Wijdeveld, H.Th.
briefpapier Wereldtentoonstelling Parijs, 1925
Nederland, ca. 1930
Venema, Johan (Emmen)

Wyschnewetski en Fradkin
De gouden blaren, 1928
Venema, Johan (Emmen)

Grafische Vormgeving: Affiches

Citroen, Paul
Visitez Academie Revue, 1938
Metropolis, 1982
Venema, Johan (Emmen)

Keller, Ernst
Das Neue Heim, 1926
Scanlon, Tony (Londen)

Liemburg, Harmen
Gotta Be – Graphic Design Festival Breda, 2010
Face Off – Canada Ultra Light – USA Ultra Light, 2010
Aurora – Graphic Design Worlds – La Triennale di Milano Design Museum, 2011
Inferno – Graphic Design Worlds – La Triennale di Milano Design Museum, 2011
Garbage In – Garbage Out – Graphic Design Worlds – La Triennale di Milano Design Museum, 2011
La Piu Grande – Graphic Design Worlds – La Triennale di Milano Design Museum, 2011
Liemburg, Harmen (Amsterdam)

Matter, Herbert
PKZ, 1928
Scanlon, Tony (Londen)

Schuitema, Paul
Ausstellung Paul Schuitema Zürich, 1967
Venema, Johan (Emmen)

Industriële Vormgeving

Hoff, Dick van; Koninklijke Tichelaar Makkum
Work [lamp, pennenbak en vaas], 2007
Tegelkachel [kachel], 2009
Koninklijke Tichelaar Makkum (Makkum) en Weltevree (Arnhem)

Baas, Maarten; Baas & Den Herder
Clay Furniture [kinderstoel, kruk, stoelen, tafel en boekenkast], 2006–2008
Baas & Den Herder (Gewande, 's-Hertogenbosch)

Kooij, Dirk van der
Endless [2 stoelen, 1 tafel], 2010
Kooij, Dirk van der (Eindhoven)

Slothouber, Jan / Graatsma, William
CCC (replica) [bank], 1966
Graatsma, Peter (Amsterdam)

Stam, Mart
[fauteuil], 1948
Bakker, Bert (Amsterdam)

Wieringen, Laurens van;
Studio Laurens van Wieringen
Florian [stoel en bank], 2004
Studio Laurens van Wieringen
(Amsterdam)

Installatie

Baghramian, Nairy
Beliebte Stellen / Hot Spots, 2011
Galerie Daniel Buchholz (Keulen)

Cytter, Keren
Avalanche, 2011
Pilar Corrias (Londen)

Graham, Rodney
The Green Cinematograph, 2010
Hauser & Wirth (Zürich)

Hooykaas, Madelon / Stansfield, Elsa
*Shadow Pictures ... from the Museum
of Memory II*, 1986
Hooykaas, Madelon (Amsterdam)

Nuur, Navid
Untitled, 2010
Zomeren, Martin van (Amsterdam)

Maitre, Jean-Baptiste
Shaped Cinema, 2010
Zomeren, Martin van (Amsterdam)

Robert, Jimmy
Untitled, 2011
Galerie Diana Stigter (Amsterdam)

Thater, Diana
Chernobyl, 2010
Hauser & Wirth (New York (NY))

Knight, John
Autotypes, A Work in Situ, 2011
Greene Naftali Gallery (New York (NY))

Rooij, Willem de
Bouquet VI, 2010
Galerie Chantal Crousel (Parijs)

Werve, Guido van der
*Nummer Dertien. Effugio A Chamomile;
Russia's National Flower or Running
to Rachmaninov*, 2010
*Nummer Dertien. Effugio C. You're
Always Only Half a Day Away*, 2011
Galerie Julliette Jongma (Amsterdam)

Kunstenaarsboeken

Andre, Carl
America Drill, 1963–2003
Mo-artgallery (Amsterdam)

Dijk, Paul van
Zonder titel, 2010
Wetering Galerie (Amsterdam)

Doesburg, Theo van
De Stijl [tijdschrift], 1918–1923
Coultre, M.F. Le (Laren)

Eijkelboom, Hans
Amsterdam by Numbers, 2011
New York by Numbers, 2011
Eijkelboom, Hans (Amsterdam)

Noorman, Ronald
Solace, 2011
De Pont (Tilburg)

Tanis, Aram
Blowing Smoke and Seahorses, 2010
Tanis, Aram (Amsterdam)

vries, herman de
on the beach, 2007
Botterweg Auctions Amsterdam

Schilderkunst

Hawkins, Richard
Salome Painting: Showroom, 2011
Galerie Daniel Buchholz (Keulen)

Rooij, Willem de
Mechanize Her Jenny, 2011
Friedrich Petzel Gallery (New York)

Toegepaste Kunst: Keramiek

Heringa/Van Kalsbeek
Zonder titel, 2011
Heringa/Van Kalsbeek (Amsterdam)

Mitrichenka, Vika
The Trophy Cups No. 1 t/m 5, 2011
The Frozen Fountain (Amsterdam)

Toegepaste Kunst: Sieraden

Fleischhut, Jantje
Bubble [collier], 2010
Galerie Rob Koudijs (Amsterdam)

Kamata, Jiro
Momentopia [halssieraad], 2009
Galerie Rob Koudijs (Amsterdam)

Kouswijk, Manon van
Paper Pearls [halssieraad], 2000
Galerie Ra (Amsterdam)

Werken op Papier: Prenten

Bornstein, Jennifer
Another View of Infinite Space, 2010
Chest, 2010
Twisted Taking off Shirt, 2010
Standing Shadow, 2010
*Sleeping With Butt Towards
Viewer*, 2010
Naked Model, 2010
Vertical Butt, 2010
Penis Shadow, 2010
Twisted Torso, 2010
*Drinking Glass of Water With
Shadow*, 2010
Asleep, 2010
Two Butts, 2010
Getting Dressed With Shadow, 2010
Suntan Butt, 2010
Vertical Torso, 2010
Greengrassi (Londen)

Olowska, Paulina
Accidental Collages, 2004
Galerie Daniel Buchholz (Keulen)

Monahan, Matthew
Motorcycle Maggie, 2011
Galerie Fons Welters (Amsterdam)

Schenkingen

Beeldhouwkunst

Atelier van Lieshout
2 AVL Men, 2000
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Durant, Sam / Ye, Xing You
Green, Unique Mono-Block Resin Chair,
2006
Meij-Tcheng, Helen van der
(Amsterdam/Londen)

Golia, Piero
Untitled (Rug with spray-painted
blue arrow pointing to my house),
2003–2007
Golia, Piero (Los Angeles)

Schouten, Marien
Stalen hek, 1996
Schouten, Marien, Amsterdam

Sone, Yutaka
Model No.5 for Himalayan Mountain,
2000
Snowman in Surprise Box, 2004
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Wesley, Eric
Hamburger Hill, 2002
XANAX, 2005
Untitled (Cafeteria), 2005
Valen, Maurice van (Amsterdam)

West, Franz
'Velazquez' (Liege), 1989
Meij-Tcheng, Helen van der
(Amsterdam/Londen)

Bewegend beeld en/of geluid

Fiskin, Judy
The End of Photography, 2007
Anonieme schenker

Wesley, Eric
Untitled (reality video skits), 2005
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Fotografie

Genzken, Isa
Untitled, 2003
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Kloosterboer, Klaas
00132 (1), *00132 (2)* en *00134*, 2000
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Lixenberg, Dana
Axel Peterson, 1999
Tony Desouza, 2001
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Louwes, Annaleen
Minor Details [fotoboek], 2007
Louwes, Annaleen (Amsterdam)

Meer, Hans van der
Hollandse velden [fotoboek], 1998
Visser, Hripsimé (Edam)

Mol, Pieter Laurens
Treaty of the Northern Lights, 1976
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Szulc-Krzyzanowski, Michel
The Most Beautiful People in the World
[fotoboek], 2010
Drukkerij Slinger (Alkmaar)

Werve, Guido van der
Nummer Dertien. Effugio B Aconcagua,
2010–2011
Galerie Juliette Jongma, Amsterdam

Grafische Vormgeving

Mooren, Maureen
Holland Festival, 2011
Mooren, Maureen (Amsterdam)

Onbekend
Van de engelen, 1887
Joosten, Joop M. (Leiden)

Schrader, Niels
Mondriaan Stichting, Jaarverslag 2008,
2008
Schrader, Niels (Amsterdam)

Thorn Prikker, Johan
Wijsheid en schoonheid uit China, 1895
Joosten, Joop M. (Leiden)

Thorn Prikker, Johan
Het jongetje, 1895
Joosten, Joop M. (Leiden)

Grafische Vormgeving: Affiches

Apeloig, Philippe
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Brook, Tony
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Cartlidge, Levine
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Design and Build
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Experimental Jetset
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

MuirMcNeal
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Pidgeon
Wim Crouwel a Graphic Odyssey, 2011
Design Museum (Londen)

Industriële Vormgeving

Baas, Maarten / Baas & Den Herder
Sweepers Clock, 2009–2010
Baas, Maarten (Gewande,
's-Hertogenbosch)

Berkovich, Elmar
[stoel], 1956
Door particulieren namens
mevrouw Tan-Berkovich

Berkovich, Elmar
Verboord [divanbed], 1956
Door particulieren namens
mevrouw Tan-Berkovich

Lubs, Dietrich / Braun AG
Phase 3 [klok], 1972
Dommissie, Herman (Amsterdam)

Rams, Dieter / Braun AG
Studio System PC1 Integral [stereoset],
1978
Dommissie, Herman (Amsterdam)

Picasso, Pablo / Decorama, USA
Studio [gordijn], ca. 1955
erven Henriques de Castro, Cora
(Huizen)

Installaties

Pastor, Jennifer
The Perfect Ride, 2003
Shaun Caley Regen, Regen Projects
(Los Angeles) en Barbara Gladstone,
Gladstone Gallery (New York)

Kunstenarsboeken

Adnan, Etel
Point d'ironie nr. 52: Etel Adnan, 2011
agnès b. (Parijs)

Bank
The Bank, 1996–1997
Nieuwenhuyzen, Martijn van
(Amsterdam)

Dutch Art Institute
The Publications Project, 2010
Dutch Art Institute (Enschede)

Eijkelboom, Hans
Dagboek / Diary 8-11-1997 ·
8-11-2007 15, 2002
Dagboek / Diary 8-11-1997 ·
8-11-2007 17, 2002
Fotonotities / Photonotes 19, 2003
Visser, Hripsimé (Edam)

Frost, Alistair / ArtQuarters Press
Cool Runnings, 2010
Rijksakademie van Beeldende Kunsten
(Amsterdam)

Hirschhorn, Thomas
Swiss Swiss Democracy Journal
No. 7 en 21, 2004
Héman, Suzanna (Diemen)

Hout, Seet van
Red Greenhouse, 2011
Héman, Suzanna (Diemen)

Mandemaker, Ellen / Gremmen, Hans
Monkey Playhouse – The Girl, 2011
Mandemaker, Ellen (Amsterdam)

Murray, Sands
Profeminist White Flowers, 2007
Murray, Sands (Amsterdam)

Oltheten, Paulien
A Sort of Lecture, 2011
Oltheten, Paulien (Amsterdam)

Onnen, Serge
Drawings On Hands, 2010
Onnen, Serge (Amsterdam)

Pilgrim, Rory
Women and Children: What Has Made
This Building Last?, 2010
Pilgrim, Rory (Amsterdam)

Reimer, Pierre
Point d'ironie numéro spécial:
Pierre Reimer, 2011
agnès b. (Parijs)

Scheibitz, Thomas
Il fiume e le sue fonti, 2011
Collezione Maramotti (Reggio Emilia)

Singh, Dayanita
Point d'ironie nr. 51: Dayanita Singh,
2010
agnès b. (Parijs)

Stichting de Zaak
Drukwerk De Zaak, 1981–1989
Nieuwenhuyzen, Martijn van
(Amsterdam)

Schilderkunst

Ben Ali, Rachid
Zonder titel, 2002–2003
De Nederlandsche Bank (Amsterdam)

Kloosterboer, Klaas
00143, 2000
07138, 2007
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Mol, Pieter Laurens
Winter over Spring (Study with Two
Dendrites), 1994–1998
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Sone, Yutaka
Double River Island, 2000–2005
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Verhoeven, Helen
Thingly Character V, 2010
Defares, R.H. (Amsterdam)

Toegepaste Kunst: Keramiek

Hubers, Dirk
De eenheid van het gezin [wandrelief],
1953
Door particulieren namens Henk en
Saartje Pelsler-Oudkerk (Amsterdam)

Toegepaste Kunst: Sieraden

Noten, Ted
Miss Piggy [ring] 3 exemplaren, 2009
Noten, Ted (Amsterdam)

Werken op Papier: Ontwerptekeningen

Zwiers, Lambertus
[ontwerptekeningen voor behangsets,
inpakpapier e.d.], 1915–1920
Snoeck Henkemans, Dhr. en Mevr. J.C.
(Amstelveen)

Werken op Papier: Prenten

Lucebert
Zonder titel, datum onbekend
Lucebert, Tony (Bergen (NH))

Atelier van Lieshout
AVL Man, 1998
Vijf studies voor tafels, 2000
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Werken op Papier:
Tekeningen

Atelier van Lieshout
Geloof, hoop en liefde, 2001
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Elk, Ger van
Study for View on Lake Kinsel, 1985
Boll, Jan Maarten en Kruseman, Pauline
(Amsterdam)

Grigely, Joseph
8 Yellow Conversations, 2000
8 Blue Conversations (flatheaded),
2000
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Harrison, Rachel
Zonder titel, 1999
Saratoga Racetrack, 1999
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Heringa, Liet
Zonder titel, 1999
Sundaymorning@ekwc
(’s-Hertogenbosch)

Holleman, Arnoud
Unframed Drawing, 1992
Solipsistic Sky I, 2002
Solipsistic Sky II, 2002
Solipsistic Sky III, 2002
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Kalsbeek, Maarten van
Zonder titel, 1999
Sundaymorning@ekwc
(’s-Hertogenbosch)

Mol, Pieter Laurens
Darkroom, 1969
*Een wirwar van kriskras getrokken
zigzaggende lijnen*, 1975
Winter over Spring, 1994–1998
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Pisano, Falke
*(1) Sketch (of Structure) for Lecture
The Importance of Abstraction is
Relative*, 2005
*(2) Sketch (of Situation) for Lecture
The Importance of Abstraction is
Relative*, 2005
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Sone, Yutaka
Untitled (Himalaya Mountain), 1999
Untitled (Double River), 2002
Amsterdam Snowflake #1, 2003
Amsterdam Snowflake #3, 2003
Amsterdam Snowflake #2, 2004
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Vanderheyden, JCJ
Printed Matter, 1968
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Wesley, Eric
AK (Alaska), 2003
IL (Illinois), 2003
IO (Iowa), 2003
KA (Kansas), 2003
MS (Mississippi), 2003
NC (North Carolina), 2003
NH (New Hampshire), 2003
TX (Texas), 2003
VA (Virginia), 2003
All the Little Shit in the Back of Your

Skull, 2004
Crackhead, 2004
Green Room, 2004
A Simple Plan for a Big Deal, 2004
Table Drawing, 2004
Untitled, 2004
Untitled, 2004
Untitled (orange), 2004
XANAX, 2005
Valen, Maurice van (Amsterdam)

Art Handling

In 2011 heeft de afdeling Art Handling zich ingezet op verschillende fronten. Het Registrar Bureau heeft in totaal 68 bruikleenaanvragen gecoördineerd. Het Stedelijk leende 396 kunstwerken uit aan 29 verschillende Nederlandse musea en culturele instellingen, tien musea in de Verenigde Staten, 37 Europese culturele instellingen en één museum in Zuid-Amerika.

De afdeling behoudstechniek verzorgt preventieve conserveringsbeschermingen van de collectie in permanente opslag en heeft verpakking ontworpen en gemaakt of laten maken voor de 396 uitgeleende kunstwerken. Van de 68 bruiklenen zijn er tien door de behoudstechnische afdeling fysiek begeleid, vanwege de complexiteit van de logistieke processen bij de bruiklenemers of de complexiteit van de verpakkingen. Een hoogtepunt was het vervaardigen en testen van een ingenieuze oplossing ten behoeve van het vervoeren van het schilderij *The Unexpected Death of Blinky Palermo in the Tropics* van de Amerikaanse kunstenaar Julian Schnabel, naar het Museo Correr in Venetië. Het verpakken en het transport van dit enorme doek is gedocumenteerd en gefilmd, en was via een blog op de website te volgen (<http://journal.stedelijk.nl/2012/01/een-huzarenstukje-het-transport-van-een-schnabel-naar-venetië/>).

Wat tentoonstellingen betreft stond het jaar 2011 in het teken van het afbouwen van *Temporary Stedelijk 1* en het opbouwen en afbouwen van *Temporary Stedelijk 2*.

De afdeling depotbeheer is druk bezig geweest met standplaatscontrole van de collectie na afloop van de grote kunstverhuizing in 2010 naar het nieuwe depotgebouw en met ondersteunende werkzaamheden ten behoeve van de collectieopstelling bij de heropening van het museum.

Binnen de Audiovisuele Afdeling was 2011 het jaar van de nieuwe conserveringsfase van de mediacollectie, waarin de hele collectie naar volledig digitale dragers is overgezet. Dit betekende het afscheid van de videoband als beelddrager. Ook de opstelling, beschrijving en conservering van de gecompliceerde video-installatie *Beacon* van Gary Hill was een mijlpaal. Na achttien jaar werkt de installatie vlekkeloos, geheel volgens voorschriften van de kunstenaar.

Ten slotte heeft de afdeling Art Handling bijgedragen aan het opleiden van studenten van de Reinwardt Academie, door middel van presentaties en rondleidingen in het nieuwe depotgebouw.

Uitgaande kortdurende bruiklenen

Wim Oepts (1904–1988),
schilder en graficus
Kunsthall Rotterdam, Rotterdam
15-01-2011 t/m 03-04-2011
4 × schilderkunst

Modern British Sculpture
Royal Academy of Arts, Londen
22-01-2011 t/m 10-04-2011
1 × bewegend beeld en/of geluid

Jorn International
ARoS Aarhus Kunstmuseum, Århus
22-01-2011 t/m 22-05-2011
1 × schilderkunst

ANGRY. Jong en radicaal
Nederlands Fotomuseum, Rotterdam
22-01-2011 t/m 13-06-2011
3 × fotografie

Philip Sajet – Verzamelingen Verzameld
CODA Museum, Apeldoorn
22-01-2011 t/m 10-04-2011
9 × toegepaste kunst en vormgeving

Karel Appel & Van Gogh
Vincent van Gogh Huis, Zundert
20-02-2011 t/m 09-09-2011
1 × schilderkunst, 2 × beeldhouwkunst

Larry Bell
Carré d'Art-Musée d'Art Contemporain,
Nîmes
24-02-2011 t/m 22-05-2011
1 × beeldhouwkunst

Chagall and the Bible
Musée d'art et d'histoire du Judaïsme,
Parijs
01-03-2011 t/m 05-06-2011
1 × schilderkunst, 1 × werk op papier

William Leavitt: Theater Objects
Museum of Contemporary Art, Los Angeles
13-03-2011 t/m 03-07-2011
1 × installatie m.b.v. niet-cinematografische materialen

James Ensor
Gemeentemuseum Den Haag,
Den Haag
26-03-2011 t/m 10-07-2011
2 × schilderkunst

Wim Crouwel – A Graphic Odyssey
Design Museum, Londen
30-03-2011 t/m 03-07-2011
88 × werk op papier
124 × archiefmateriaal

De Collectie Verrijkt
Museum Boijmans van Beuningen,
Rotterdam
02-04-2011 t/m 31-05-2012
1 × schilderkunst

Expressionism in the Rhine-Main region
Museum Giersch, Frankfurt am Main
03-04-2011 t/m 17-07-2011
1 × schilderkunst

LONELY AT THE TOP: Graphology
Chapter 2

Museum van Hedendaagse Kunst,
Antwerpen
07-04-2011 t/m 12-06-2011
1× werk op papier

Jean Brusselmans
MuZEE, Oostende
09-04-2011 t/m 04-09-2011
4× schilderkunst

Richard Serra Drawing. A Retrospective
Metropolitan Museum of Art,
New York City
11-04-2011 t/m 28-08-2011
San Francisco Museum of Art
15-10-2011 t/m 17-01-2012
The Menil Collection, Houston
01-03-2012 t/m 12-06-2012
1× werk op papier

Jan Fabre. The Years of the Hour Blue
Kunsthistorisches Museum Wien,
Wenen
04-05-2011 t/m 28-08-2011
1× werk op papier

Constantin Brancusi and Richard Serra
Fondation Beyeler, Basel
22-05-2011 t/m 04-09-2011
Guggenheim, Bilbao
08-10-2011 t/m 15-04-2012
1× beeldhouwkunst

Klee and Cobra – A Child's Play
Zentrum Paul Klee, Bern
24-05-2011 t/m 04-09-2011
Louisiana Museum of Modern Art,
Humlebaek
30-09-2011 t/m 08-01-2012
Cobra Museum voor Moderne Kunst,
Amstelveen
26-01-2012 t/m 22-04-2012
1× beeldhouwkunst, 5× schilderkunst

Jeff Wall: the crooked path
BOZAR, Brussel
27-05-2011 t/m 11-09-2011
Centro Galego de Arte Contemporánea
CGAC, Santiago de Compostela
12-11-2011 t/m 26-02-2012
1× schilderkunst

Neo Rauch
Museum Frieder Burda, Baden-Baden
28-05-2011 t/m 18-09-2011
1× schilderkunst

Armando Biennale Revisited
Rietveld Paviljoen De Zonnehof,
Amersfoort (Armando Museum)
29-05-2011 t/m 27-11-2011
1× schilderkunst, 6× archiefmateriaal

Permanently Becoming: Julian Schnabel and the Architecture of Seeing
Museo Correr, Venetië
31-05-2011 t/m 27-11-2011
1× schilderkunst

Parijs (collectie presentatie)
Van Gogh Museum, Amsterdam
01-06-2011 t/m 01-06-2012
1× schilderkunst

Relationship Building. Art between Critique and Cooperation
Künstlerhaus, Wenen
16-06-2011 t/m 16-10-2011
installatie m.b.v. cinematografische hulpmiddelen

Kees Ivens en de Waalbrug 1905–1936
Museum het Valkhof, Nijmegen
16-06-2011 t/m 06-11-2011
tentoonstellingskopieën van 2 affiches

(Im)pur, (In)forme, (Ir)réel.
OMA, 3 Bibliothèques pour la France.
Rem Koolhaas
École nationale supérieure
d'architecture, Paris Malaquais
17-06-2011 t/m 23-07-2011
1× industriële vormgeving

Pieter Engels – Arti Medaille
Arti et Amicitiae, Amsterdam
18-06-2011 t/m 24-07-2011
5× schilderkunst, 1× beeldhouwkunst

Zó Hollands
De Hallen, Haarlem
24-06-2011 t/m 11-09-2011
3× schilderkunst, 1× werk op papier

Heinrich Campendonk – Ein blaues Leben
Stadtmuseum Penzberg, Penzberg
03-07-2011 t/m 23-10-2011
2× schilderkunst

Ostalgia
New Museum of Contemporary
Art, New York
14-07-2011 t/m 01-10-2011
1× beeldhouwkunst

Ik heb altijd gelijk / WF Hermans
Schunck Glaspaleis, Heerlen
29-08-2011 t/m 16-10-2011
10× fotografie; tentoonstellingskopieën

Isala & Louise
M Leuven, Leuven
08-09-2011 t/m 27-11-2011
1× schilderkunst

Jannis Kounellis
Museum Kurhaus, Kleve
11-09-2011 t/m 29-01-2012
1× beeldhouwkunst

nul = 0. nederlandse avant-garde in een internationale context, 1961–1966
Stedelijk Museum Schiedam
11-09-2011 t/m 22-01-2012
4× schilderkunst
2× beeldhouwkunst

Color in Flux
Weserburg Bremen, Bremen
11-09-2011 t/m 29-01-2012
1× schilderkunst

De Kooning: A Retrospective
Museum of Modern Art, New York
13-09-2011 t/m 09-01-2012
2× schilderkunst

Dalí ontmoet Vermeer. Moderne meesters te gast
Mauritshuis, Den Haag
15-09-2011 t/m 11-12-2011
2× schilderkunst

Jan Sluijters Retrospectief
Singer Laren, Laren
16-09-2011 t/m 05-02-2012
9× schilderkunst

Sir Stanley Spencer. Schilderkunst tussen hemel en aarde
Kunsthall, Rotterdam
17-09-2011 t/m 15-01-2012
4× schilderkunst

Het zelfportret, het huis en de seizoenen
MuZee, Oostende
17-09-2011 t/m 14-01-2012
1× schilderkunst

Extended Drawing
Bonniefantemuseum, Maastricht
18-09-2011 t/m 15-01-2012
1× beeldhouwkunst

Willem Hussem – Vormen van Ruimte
Museum Belvédère, Heerenvveen
23-09-2011 t/m 13-11-2011
1× schilderkunst

Picasso 1905 in Paris
Kunsthalle Bielefeld
25-09-2011 t/m 15-01-2012
1× schilderkunst

Windflower, Perceptions of Nature
Kröller-Müller Museum, Otterlo
29-09-2011 t/m 15-01-2012
1× beeldhouwkunst

Vrijheid! Leidens Ontzet 1574–2011
Museum de Lakenhal, Leiden
30-09-2011 t/m 09-01-2012
2× schilderkunst

Studio Toscane. Karel Appel – Roberto Barni
Cobra Museum, Amstelveen
01-10-2011 t/m 15-01-2012
3× beeldhouwkunst

OMA/Progress
Barbican Art Gallery, Londen
05-10-2011 t/m 19-02-2012
3× bibliotheekmateriaal

Roger Raveel. 'Even terugschouwen'
Museum voor Moderne Kunst, Arnhem
08-10-2011 t/m 08-01-2012
3× schilderkunst

Yayoi Kusama
Musée national d'art Moderne Centre
Georges Pompidou, Parijs
12-10-2011 t/m 09-01-2012
Tate Modern, Londen
01-02-2012 t/m 20-05-2012
1× beeldhouwkunst

Wilhelm Sasnal
Whitechapel Gallery, Londen
14-10-2011 t/m 01-01-2012
2× schilderkunst

Snapshot. Schilders en fotografie 1888–1915
Van Gogh Museum, Amsterdam
14-10-2011 t/m 08-01-2012
2× schilderkunst
Phillips Collection, Washington DC
04-02-2012 t/m 06-05-2012
1× schilderkunst

Indianapolis Museum of Art,
Indianapolis
08-06-2012 t/m 09-09-2012
1 × schilderkunst

Studio Job & het Groninger Museum
Groninger Museum, Groningen
15-10-2011 t/m 04-03-2012
1 × toegepaste kunst

*René Daniëls. An exhibition is always
part of a greater whole*
Museo Nacional Centro de Arte Reina
Sofia, Madrid
20-10-2011 t/m 26-03-2012
6 × schilderkunst, 4 × werk op papier
Van Abbemuseum, Eindhoven
12-05-2012 t/m 15-09-2012
6 × schilderkunst

*Marijke van Warmerdam – Dichtbij
in de verte*
Museum Boijmans van Beuningen,
Rotterdam
22-10-2011 t/m 29-01-2012
1 × beeldhouwkunst, 1 × installatie
m.b.v. cinematografische hulpmiddelen

*MINNE-MAETERLINCK. De wereld van
George Minne en Maurice Maeterlinck*
Museum voor schone kunsten, Gent
22-10-2011 t/m 19-02-2012
1 × werk op papier

Eva Besnyö
Berlinische Galerie, Berlijn
27-10-2011 t/m 27-02-2012
7 × fotografie
Jeu de Paume, Parijs
21-05-2012 t/m 23-09-2012
5 × fotografie

Gust van de Wall Perné
CODA, Apeldoorn
05-11-2011 t/m 26-02-2012
2 × schilderkunst, 3 × affiche

Centenary Matta 11-11-11
Centro Cultural Palacio la Moneda,
Santiago de Chili
11-11-2011 t/m 12-02-2012
1 × schilderkunst

*Van Gogh and Gauguin's Journey.
Painting the experience of spaces from
Turner to Rothko*
Palazzo Ducale, Genua
12-11-2011 t/m 12-04-2012
1 × schilderkunst

*Marcel van Eeden – Schritte ins Reich
der Kunst*
Institut Mathildehöhe, Darmstadt
13-11-2011 t/m 19-02-2012
1 × werk op papier

*Death & Beauty – Animal Still lifes
from the Renaissance to Modernism*
Staatliche Kunsthalle, Karlsruhe
19-11-2011 t/m 19-02-2012
1 × schilderkunst

*Interventie #18 – Sheila Hicks,
Cent Minimes*
Museum Boijmans van Beuningen,
Rotterdam
19-11-2011 t/m 04-03-2012
14 × toegepaste kunst

Valéry Proust Museum
Muzee, Oostende
26-11-2011 t/m 05-02-2012
1 × beeldhouwkunst

Cinema post-minimal
Musée national d'art Moderne Centre
Georges Pompidou, Parijs
30-11-2011 t/m 25-01-2012
4 × bewegend beeld en/of geluid

It Happened at Pomona:
Art at Pomona College 1969–1973
Pomona College Museum of Art,
Claremont
03-12-2011 t/m 19-02-2012
1 × installatie m.b.v. niet-cinematografische materialen

*Light Years. Conceptual Art and the
Photograph*
Art Institute of Chicago, Chicago
11-12-2011 t/m 11-03-2012
1 × installatie m.b.v. cinematografische
hulpmiddelen
1 × beeldhouwkunst

Daan van Golden
De Hallen, Haarlem
16-12-2011 t/m 04-03-2012
1 × schilderkunst

Uitgaande langdurige bruiklenen, nieuw in 2011

Amsterdam Museum
1 × schilderkunst, Appel, Karel
1 × schilderkunst, Dumas, Marlene

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling,
Amsterdam
1 × schilderkunst, Henneman, Jeroen

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling,
Amsterdam
1 × schilderkunst, Plug, Marian

Stedelijk Museum Alkmaar
1 × schilderkunst, Toorop, Charley

Inkomende langdurige bruiklenen, nieuw in 2011

Schilderkunst

Lucebert
De Eumeniden, 1983
Blockhead, 1992
Zonder titel, 1972
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Rijswijk

Staël, Nicolas de
Fleurs grises, 1953
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Rijswijk

Werken op papier:
Tekeningen

Lucebert
Zonder titel, 1980
Zonder titel, 1982
Zonder titel, 1984
Zonder titel, 1984
Zonder titel, 1987
Zonder titel, 1987

Zonder titel, 1987
Zonder titel, 1990
Zonder titel, 1991
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Rijswijk

Werken op papier:
tekeningen en andere unica

Lucebert
Zonder titel, 1991
Zonder titel, 1992
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,
Rijswijk

Restauraties

Het Stedelijk Museum beschikt over een restauratieafdeling met de disciplines beeldenrestauratie, schilderijenrestauratie, papierrestauratie en toegepaste kunst en vormgeving.

In 2011 is door alle restauratoren veel tijd besteed aan de kerntaken, zoals het onderzoeken en behandelen van kunstwerken en het opstellen van conditierapporten voor verschillende doelen. De verhuizing naar de goed geoutilleerde ateliers in het nieuwe depotgebouw was voor de afdelingen papierrestauratie en toegepaste kunst en vormgeving een mijlpaal. De overige ateliers verhuizen in 2012 naar het gerenoveerde museum.

De restauratieafdelingen waren nauw betrokken bij het inrichten van *Temporary Stedelijk 2*. Bij de afdeling toegepaste kunst vergde het controleren en goed exposeren van onder andere sieraden van Ted Noten en glaswerk en zilver van Wirkkala veel tijd en zorg. Verschillende werken uit een grote schenking van verzamelaar Maurice van Valen kregen speciale klimaatlijsten van de papierrestauratoren. Ook aan de schilderijen en beelden is het nodige werk verricht: zo is de restauratie van de 'Appelwand' in het voormalige restaurant afgerond en kregen beelden van Tinguely speciale vitrines.

Met hulp van externe restauratoren is ook hard gewerkt om in 2012 in het heropende museum een aantal topstukken te kunnen tonen. Zo is begonnen met het onderzoek en de conditiecontrole van *The Beanery*, van Edward Kienholz en nadert de behandeling van de *Harrenstein slaapkamer* van Rietveld zijn voltooiing. Belangrijke gouaches van Lucebert en Karel Appel zijn geres-taureerd, alsmede schilderijen van onder andere Ernst Kirchner, Karel Appel en Marc Chagall.

In 2011 kreeg ook een aantal zaken zijn beslag wat betreft onderzoek en publicaties. Op het driejaarlijkse congres van 'ICOM-Conservation' heeft de afdeling schilderijenrestauratie een onderzoek naar grondering van drie Amerikaanse schilders gepresenteerd en de afdeling beeldenrestauratie hield daar twee lezingen over het onderzoek en de behandeling van moderne driedimensionale objecten. De restaurator toegepaste kunst en vormgeving gaf in München een lezing over het onderzoek naar een kunststof stoel van Ron Arad.

Voor papierrestauratie is bij NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) in het kader van het onderzoeksprogramma Science4Arts samen met de Universiteit Leiden een aanvraag ingediend én (in 2012) gehonoreerd voor een vierjarig interdisciplinair onderzoek naar de conservering van zogenaamde 'fotowerken': een selectie foto's gemaakt na 1960, waarin verschillende materialen gecombineerd worden.

Bovendien zijn drie netwerkmeetings georganiseerd in het Stedelijk Museum op 30 mei, 27 juni en 5 augustus 2011.

Hieronder volgt een lijst met behandelde werken en overige werkzaamheden.

Schilderijenrestauratie

Behandelde werken

Appel, Karel, *Stéphane Lupasco et Michel Tapié*, 1956
Appel, Karel, *Vragende kinderen*, 1949
Appel, Karel, *Wandschildering voormalig restaurant*, 1956
Armando, *Waldrand, 17-1-1984*
Baer, Jo, *Untitled (Korean)*, 1963
Chagall, Marc, *L'autoportrait aux sept doigts*, 1912–1913
Chagall, Marc, *La synagogue de Safed, Israël*, 1931
Domela, Cesar, *Compositie no. 3 C*, 1923
Hussem, Willem, *Compositie*, 1965
Hynckes, Raoul, *Stilvenen met jachtgeweer*, 1927
Jorn, Asger, *Im Flügelschlag der Schwäne*, 1963
Kelly, Ellsworth, *Black with White Bar II*, 1971
Kirchner, Ernst Ludwig, *Drei Akte im Walde*, 1908/1920
Kooning, Willem de, *Two Figures in a Landscape*, 1967
Marden, Brice, *Morada*, 1976
Ouwersloot, Jan, *Leidseplein*, 1934 of eerder
Raysse, Martial, *Peinture à haute tension*, 1965
Rothko, Mark, *Untitled (Umber, Blue, Umber, Brown)*, 1962
Schnabel, Julian, *The Unexpected Death of Blinky Palermo in the Tropics*, 1981
Sturtevant, Elaine, *Raysse Tableau à haute tension*, 1969
Vuillard, Eduard, *Etude pour Mme Trarieux et ses filles*, 1912
Wall Perné, Gust van de, *Sage*, 1910

Uitgebreide conditierapportage en conserverende behandeling nieuwe aanwinsten

Ben Ali, Rachid, *Zonder titel*, 2002–2003
Hawkins, Richard, *Salome Painting: Showroom*, 2011
Kloosterboer, Klaas, *07138*, 2007
Kloosterboer, Klaas, *00143*, 2000
Mol, Pieter Laurens, *Winter over Spring (Study with Two Dendrites)*, 1994–1998
Rooij, Willem de, *Mechanize Her Jenny*, 2011
Sone, Yutaka, *Double River Island*, 2000–2005
Verhoeven, Helen, *Thingly Character V*, 2010

Drie werken van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE):

Lucebert, *Blockhead*, 1992
Lucebert, *Eumeniden*, 1983
Staël, Nicolas de, *Fleurs grises*, 1953

Onderzoek

Onderzoek naar de gronderingen van drie Amerikaanse kunstenaars i.s.m. Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), Klaas Jan van den Berg, Henk van Keulen, Matthijs de Keijzer.

Annegret Volk (stagiaire) deed onderzoek naar het schilderij van Karel Appel *Stéphane Lupasco et Michel Tapié* in samenwerking met (RCE), XRF, waterextractietests, conductivity tests. In het kader van '20ste-eeuwse watergevoelige olieverfschilderijen'.

Hannie Diependaal (UvA) i.s.m. RCE, Luc Megens, onderzocht Breitners schilderkist en schilderijen waarvan enkele uit de eigen collectie.

Kathrin Pilz (Van Gogh Museum) deed i.s.m. Luc Megens (RCE) onderzoek naar *De Spitters* van Vincent van Gogh

Onderzoek naar het patina op de schilderijen van Robert Ryman uit de collectie (in het kader van een NWO-aanvraag).

Tentoonstellingen

Voor *Temporary Stedelijk 2 (TS2)* zijn zes schilderijen behandeld (zie lijst behandelde werken) en aan het begin en aan het eind van de tentoonstelling zijn de condities gecontroleerd.

Conditiecontrole met terugwerkende kracht van schilderijen en aanwinsten

In 2011 zijn, grotendeels door een freelance restaurator, in totaal 133 conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn ingevoerd in een database.

Uitgaande bruiklenen

In 2011 zijn voor uitgaande bruiklenen van 90 schilderijen conditierapporten gemaakt. Schilderijenrestauratoren begeleiden kunstwerken acht keer van en naar locaties in het binnenland en zes keer van en naar locaties in het buitenland.

Nieuwe schilderijlijsten

Er zijn 4 nieuwe lijsten gemaakt
Doesburg van, Theo, *Contra-compositie V*, 1924
Toorop, Charley, *Naakten*, 1930/1932
Toorop, Charley *Albert Plasschaert*, 1927
Toorop Charley, *Zelfportret met hoed en voile*, 1938

Restauratie schilderijlijsten

Chagall, Marc, *La femme enceinte / Maternité*, 1913
Chagall, Marc, *L'autoportrait aux sept doigts*, 1912–1913
Ensor, James, *Carnaval en Flandre*, ca. 1929–1930
Klinkenberg, Karel, *Episode uit het beleg van Leiden*, ca. 1875
Toorop, Charley, *Zeeman*, 1928

Conditiecontrole met terugwerkende kracht van schilderijlijsten

Met behulp van conditiecontrolelijsten is verder gegaan met het vastleggen van de toestand van alle sierlijsten in het depot Deccaweg. Van 92 sierlijsten werd de conditie op papier vastgelegd en ingevoerd in de database.

Depotverhuizing

Controle en conditiecheck van alle binnenkomende schilderijen in het nieuwe depot is uitgevoerd.

Beeldenrestauratie

Behandelde werken met gerelateerd onderzoek

Appel, Karel, *Drift op zolder*, 1947
Strik, Berend, *De sigaar*, 1987
Arman, *Couleur traçante*, 1967
Armando, *6 x rood*, 1963
Engels, Pieter, *Bad Constructed Canvas / Hommage à Engels*, 1967–1968
Elk, van, Ger, *Plint serie*, 1967
Fontana, Lucio, *Ontwerp Multiple*, 1967 of eerder
Hak, Ton, *Afstand*, z.j.
Havermans, Jan, *Linkerfiguur verzetsmonument Apollolaan (afgietsel model)*, 1965 of eerder
Kooning, Willem de, *Seated Woman*, 1969/1979
Kooning, Willem de, *Seated Woman on a Bench*, 1972/1979
Kooning, Willem de, *Hostess*, 1973/1979
Kounellis, Jannis, *Senza Titolo*, 1996
Kowalski, Piotr, *Manipulateur no. 8*, 1967/1970
Janzee, Leendert, *Zuil*, 1968
Marroquin, Raul, *R.G.B.*, 1989
Merz, Mario, *Dal Miele alle ceneri*, 1984
Noland, Cady, *Strapped to a Narrative*, 1988
Oldenburg, Claes, *Saw (Hard version II)*, 1971
Rogge, Cornelis, *Ingang van de grot*, 1969
Schippers, W.T., *At the Green Fountain*, 1962/1963
Sone, Yutaka, *Snowman in Surprise Box*, 2004

Tinguely, Jean, *Metamatic No.10*, 1959
Uecker, Günther, *Model voor een lichtmultiple*, 1965
Warmerdam, Marijke van, *Zonder titel*, 1993
Jdo, Hans, *Worstelaars*, 1958

Onderzoek

In de periode september–december heeft Ellen Janssen, stagiaire van de restauratieopleiding van de UvA, onderzoek verricht aan werken van Pieter Engels, *Bad Constructed Canvas / Hommage à Engels* en Wim T. Schippers, *At the Green Fountain*. In oktober 2011 begon de afdeling beeldenrestauratie aan een uitgebreide conditierapportage en technische beschrijving van *The Beanery* van Edward Kienholz.

Eigen tentoonstellingen

Voor *Temporary Stedelijk 2* zijn voorbereidende werkzaamheden verricht, met name wat betreft conditiecontrole en installatie van de op te stellen objecten uit de eigen collectie.

Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen

Voor *Temporary Stedelijk 2* zijn zes conditierapporten vervaardigd voor binnenkomende bruiklenen.

Conditiecontrole met terugwerkende kracht en voor aanwinsten

In 2011 zijn negentien conditiecontrolelijsten gemaakt waarvan de gegevens zijn verwerkt in een database.

Opstelinstructions met terugwerkende kracht en voor aanwinsten

In 2011 zijn voor zes werken uitgebreide opstellingsinstructions vervaardigd.

Uitgaande bruiklenen

In 2011 zijn voor dit doel elf conditierapporten gemaakt en de beeldenrestauratoren begeleiden kunstwerken vier keer van en naar locaties in het binnenland en vier keer in het buitenland.

Verhuizing

In 2011 is in het nieuwe depotgebouw het multifunctioneel atelier in gebruik genomen en grotendeels door de beeldenrestauratoren ingericht.

Toegepaste kunst en vormgeving

Behandelde werken

Arad, Ron, *Mini-Bookworm [prototype]* [boekenplank], 1993
Boer, Corrie de, *Tango* [3 gordijnstoffen], 1956
Bronger, Sigurd, [tafelaccessoires], 1996
Carau, Marguerite, *Ardoise avec découpe* [wandkleed], 1972
Carau, Marguerite, *Ivoire avec oblique jaune* [wandkleed], 1983
Carau, Marguerite, *Deux diagonals* [wandkleed], 1982
Colombo, Joe, *Boby* [trolley], 1968–1970
Eijk, Ria van, *Champagne* [3 gordijnstoffen], 1957
Eijk, Ria van, *Hij en zij I* [wandkleed], 1978
Hengelosche Trijppweverij, [bekledingsstof], ca. 1910
Horst, Loes van der, *Geel kleed* [wandkleed], 1978
Horst, Loes van der, *Horizon* [wandobject], 1977
Hoytema, Theo van, [haardscherm], 1899
Jongert, Jac., *Vogels boven golven* [tafelkleed], 1920
Kirchner, Ernst Ludwig, *Familie* [wandkleed], 1923
Kramer, Friso, *WKH (model 120/2)* [bank], 1967
Lebeau, Chris, [kleed], 1904
Le Corbusier, *Deux bouteilles et compagnie* [wandkleed], 1951
Nieuwenhuis, Theo; [2 hanglampen], 1900–1925
Onbekend, *VideoSphere (model 3240)* [televisie], 1970
Pakhalé, Satyendra, *Kalpa* [vaas], 2002
Paulin, Pierre, *(model 300)* [fauteuil], 1965–1966
Retera, Willem, [divankleed], 1920
Rietveld, Gerrit, *Harrenstein slaapkamer*, 1926

Rietveld, Gerrit, *Bolderwagen*, 1922–1923
Rolf, Margot, *Uitgaand van 4 kleuren – VII-3* [wandkleed], 1970–1977
Scholten, Desirée, *Luchtige omlijning* [wandkleed], 1979
Scholten, Desirée, *Grijs* [wandkleed], 1974
Scholten, Herman, *Op en neer* [wandkleed], 1970
Scholten, Herman, *Prélude* [wandkleed], 1958
Studio Job, *Craft* [plastiek], 2001
Studio Job, *Rock Furniture* [chaise longue] (3× behandeld), 2004
Thorn Prikker, Johan, [lap], 1900
Visser, Martin, *Lattenbank SMA*, 1960–1961
Volders, Liesbeth, *Totem* [3 gordijnstoffen], 1957
Wirkkala, Tapio, [koffiepot], 1967, [schaal] 3×, 1954, 1957, [theepot] 2×, 1968

Nog niet afgerond:

Berlage, Hendrik Petrus, [hanglamp (4 lichts)], 1909
Bosch, Jac. van den, [haardstel], 1903
Bosch, Jac. van den, [turbak], z.j.

Voor *Temporary Stedelijk 2*: divers glaswerk, keramiek, en kunststof objecten in situ / op zaal schoongemaakt, voor en tijdens installatie.

Onderzoek

Rietveld, Gerrit, *Harrenstein slaapkamer*. Uitgebreid onderzoek naar herkomst en materiaal van dit interieur, een behandelingsvoorstel en een advies voor opstelling in de herinrichting.
Arad, Ron, *Oh Void 2* [schommelstoel]. Materiaaltechnisch onderzoek, nog niet afgerond.

Tentoonstellingen

Voor *Temporary Stedelijk 2* zijn uit de eigen collectie zeer veel objecten op conditie gecontroleerd:
Metalen Meubelen, 22 objecten
Sieraden, 38 objecten
Op tafel, 38 inventarisnummers uit meerdere delen series *Archetypen/ Archetoyes*, 25 objecten
Kunststoffen, 44 objecten
Sieraden Rietveld Academie, 11 objecten
Vazen, 34 objecten
Wirkkala, 60 objecten
Ted Noten, 10 objecten

Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen

Voor *Temporary Stedelijk 2* zijn 51 conditierapporten vervaardigd voor binnenkomende bruiklenen.

Conditiecontrolelijsten met terugwerkende kracht

Van meubelen zijn twaalf conditiecontrolelijsten gemaakt; van sieraden met kunststoffen 38 stuks. Er zijn circa 40 bestanden toegevoegd aan de conserveringsdatabase, waarin zich nu bijna 800 records bevinden.

Aanvullende conditiecontrole aanwinsten

6 meubelen, 1 keramisch wandreliëf, 1 autonoom textiel object, 3 sieraden, 3 design objecten van keramiek/hout.

Conditiecontrole i.v.m. herinrichting 2012

46 metalen objecten
60 textiel objecten

Uitgaande bruiklenen

In 2011 zijn voor dit doel 40 conditierapporten gemaakt en hebben drie begeleidingen van of naar het buitenland plaats gevonden.

Verhuizing

Begin 2011 is het nieuwe toegepaste kunstatelier in het depotgebouw ingericht.

Papierrestauratie

Conserveringswerkzaamheden

430 objecten toegepaste kunst opgezet (enkel of opzetvellen)
82 mappen gemaakt voor prenten & tekeningen
35 affichehoezen gemaakt, affiches voorzien van een hangstrook en in hoes gezet

Inlijsten

166 werken ingelijst en achter glas of perspex gemonteerd
17 werken voorzien van een passe-partout
45 affiches achter perspex ingelijst
99 werken in klimaatlijsten ingelijst
8 werken voorzien van ophangstelsysteem

Papierrestauratie

Restauratiewerkzaamheden Tekeningen en prenten

Appel, Karel, *Figuren op blauw (gouache)*, 1949
Appel, Karel, *Kinderen (gouache)*, 1953
Cornille, *Compositie (gouache)*, 1948
Darboven, Hanne, *24 Gesänge: B-Form (installatie)*, 1974
Lucebert, *Was! Es fliegt und steht (gouache)*, 1958
Lucebert, *Wild Cherry, Bergen (gouache)*, 1954
Lucebert, *Zonder titel (gouache)*, 1954
Ryman, Robert, *Classico 3*, 1968

Restauratiewerkzaamheden Affiches

Bernard, Francis, *Arts ménagers*, 1933
Bill, Max, *Futurismo & pittura metafisica*, 1950
Bruna, Dick, *Pas toe Pastoe*, 1961
Cardinaux, Emil, *Zermatt*, 1908
Colin, Paul, *Jean Weidt*, 1938
Colin, Paul, *Paris 1937*, 1937
Gipkens Julius, *Plakate von Gipkens liefern Hollerbaum & Schmidt*, 1911
Newbould, Frank, *Scotland*, 1933
Treumann, Otto, *Oekumene der Kulturen Nijmeegsch studenten corps*, 1964
Treumann, Otto, *Internationale tentoonstelling Telecommunicatie*, 1962
Wall Perné, Gust van de, *Aankondigingen aan de SS Stations*, z.j.

Restauratiewerkzaamheden Foto's

Bennekom, Lood van, *Opéra, Parijs*, 1929
Blazer, Carel, *S.M.S. Posen*, ca. 1936
Elsken, Ed van der, *Ann met matroos, Parijs*, 1952
Elsken, Ed van der, *Au 'Mabillon', boulevard Saint Germain*, 1950
Elsken, Ed van der, *Eliane Papai, Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Het meisje met rood haar dat als een negerin danste, Parijs*, 1950
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1952
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Slapend stel, Parijs*, 1951
Elsken, Ed van der, *Vali Myers, Roberto en Geri, Parijs*, 1950
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1950
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Vali Myers, Parijs*, 1951–1952
Elsken, Ed van der, *Vali Myers, Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Fred, Pierre en een meisje, Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *The Old Navy, boulevard Saint Germain, Parijs*, 1953
Elsken, Ed van der, *Chez Moineau, Rue du Four, Parijs*, 1953
Kaap, Gérald Van Der, *La la la Light*, 1989–1990
Krull, Germaine, *La tour Eiffel*, 1927
Gispén, Willem Hendrik, *Het kantoorgebouw van het G.E.B. te Rotterdam door de heer Gispén via een verchromde autolantaarn gefotografeerd*, 1931

Guermontprez, Paul, *Parijs*, 1936
 Guermontprez, Paul, *Parijs*, 1936
 Guermontprez, Paul, *Zonder titel (Fotogram)*, 1932–1933
 Guermontprez, Paul, *Leidseplein, Amsterdam*, ca. 1935
 Guermontprez, Paul, *Man met een vlieg op het oog*, ca. 1935
 Guermontprez, Paul, *Parijs*, 1936
 Guermontprez, Paul, *Parijs*, 1936
 Ojen, Evert van, *Van Nelle-fabriek, Rotterdam*, 1930
 Pronk, Claar, *Glazen*, ca. 1938
 Schuitema, Paul, *Draaiende grammofoonplaat*, ca. 1929
 Schuitema, Paul, *Fotomontage voor J.B. van Loghem, Bouwen, Holland: nieuwe zakelijkheid*, 1932
 Schuitema, Paul, *Spelden*, 1929
 Schuitema, Paul, *Zelfportret*, ca. 1929
 Schuitema, Paul, *Zonder titel*, ca. 1930
 Schuitema, Paul, *Net in het water*, 1928
 Schuitema, Paul, *Ontwerpblad voor het tijdschrift 'foto en film'*, ca. 1935
 Schuitema, Paul, *Ontwerpblad voor het tijdschrift 'foto en film'*, ca. 1935
 Schuitema, Paul, *Ontwerpblad voor het tijdschrift 'foto en film'*, ca. 1935
 Schuitema, Paul, *Pelikanol weisse Klebepaste*, ca. 1930
 Zwart, Piet, *Bomij's op slootkant*, 1930
 Zwart, Piet, *Nederlandse Kabelfabriek, Delft*, 1928
 Zwart, Piet, *Rollen koperdraad*, ca. 1931
 Zwart, Piet, *Zigeunerin*, ca. 1931

Tentoonstellingen

De afdeling papierrestauratie heeft diverse werkzaamheden verricht voor tentoonstellingen in *Temporary Stedelijk 2* als *Recollections 2; Cultured Nature; Op Losse Schroeven; De Best verzorgde boeken; Wim Crouwel – A Graphic Odyssey; In Memoriam: Marten Jongema en Holland Festival*. Voor de presentatie van de foto's van Lothar Baumgarten en de schenking van de collectioneur Maurice van Valen zijn klimaatlijsten gemaakt.

Conditiecontrole binnenkomende bruiklenen

Voor *Temporary Stedelijk 2* zijn 36 conditierapporten vervaardigd voor binnenkomende bruiklenen.

Uitgaande bruiklenen

In 2011 zijn door de papierrestauratoren 25 conditierapporten voor uitgaande bruiklenen gemaakt. Zij hebben twee bruiklenen naar het buitenland en twee bruiklenen in het binnenland begeleid. Voor *Wim Crouwel – A Graphic Odyssey* in het Design Museum in Londen (88 affiches en 123 archiefstukken), is het inlijsten van de affiches en het maken van alle conditierapporten uitbesteed.

Projecten

Herinlijstproject uitgevoerd: project waarbij 22 ingelijste werken opnieuw ingelijst zijn met verantwoorde conserveringsmaterialen. Dozen op maat: project waarbij 126 op maat gemaakte dozen voor kunstenaarsboeken en 162 op maat gemaakte dozen voor grafische vormgeving zijn gemaakt.

Ondersteuning projecten voor SMBA

24 tekeningen en 10 foto's zijn ingelijst voor Stedelijk Museum Bureau Amsterdam.

Conditie Controle Lijsten (CCL) met terugwerkende kracht

In 2011 zijn 159 conditiecontrolelijsten van foto's, tekeningen, gouaches en affiches gemaakt. Het werk *Words* van Carl Andre, bestaande uit meer dan 600 bladen poëzie, is wat betreft conditie en opstelling voor het grootste deel in kaart gebracht.

Verhuizing

Begin 2011 zijn het nieuwe papieratelier, de werkplaats voor encadrering en de materiaalopslag ingericht.

Onderzoek en publicaties

Kerntaken van het Stedelijk Museum zijn onder andere onderzoek en de presentatie en uitwisseling van de onderzoeksgegevens. In 2011 kregen deze taken voornamelijk hun beslag in het uitgebreide publieksprogramma (zie p. 6) met lezingen, discussies en symposia, dat gerealiseerd werd in samenwerking met verschillende culturele en educatieve partners. Daar kregen bezoekers, kunstenaars, wetenschappers, critici en conservatoren de kans om hun kennis met elkaar te delen en met elkaar in dialoog te gaan. Vanweg de ophanden zijnde heropening van het museum, zijn er in 2011 geen publicaties verschenen maar wel een aantal boeken voorbereid: ondermeer een publieksgids voor het heropende museum (Stedelijk Highlights), een essayboek over de collectie (Stedelijk Reflections) en een publicatie over de renovatie en nieuwbouw van het Stedelijk Museum. Deze publicaties zullen verschijnen bij de heropening van het museum.

development

Overzicht

Op het gebied van sponsoring- en fondsenwerving was 2011 een succesvol jaar. Het vertrouwen en geloof in de toekomst van het Stedelijk Museum, waar onze relaties niet aflatend blijken van geven, is voor het museum van onschatbare waarde. De onduidelijkheid over de bouwplanning heeft wederom een groot beroep gedaan op het geduld van de founders. Gelukkig zijn er dit jaar in de bouw grote vorderingen gemaakt en kon in november de onthulling van de gevel feestelijk gevierd worden met alle begunstigers. Om de founders op de hoogte te houden van de voortgang zijn er 'hard hat tours' georganiseerd, zoals tijdens de bijzondere 'Crouwel & Crouwel'-ontvangst in de zomer, waarbij de nieuwbouw werd bezocht onder leiding van architect Mels Crouwel en aansluitend de receptie plaatsvond voor zijn vader Wim Crouwel, ter gelegenheid van de tentoonstelling *Wim Crouwel – een grafische ontdekkingsreis*.

Deze bijzondere tentoonstelling vond plaats in de oudbouw van het museum als onderdeel van het *Temporary Stedelijk* programma. *Temporary Stedelijk* werd mede mogelijk gemaakt door hoofdsponsor Rabobank, hoofdbegunstiger de heer Defares en substantiële giften van de familie Ribbink-van den Hoek, de familie de Bruin-Heijn, Métamatic Research Initiative en een anonieme donateur. Dankzij hun gulle bijdragen kon het museum de bezoekers laten genieten van diverse tentoonstellingen en presentaties uit de collectie. Voor het eerst sinds vele jaren waren de moderne klassiekers uit de collectie weer te bewonderen. Onze hoofdbegunstiger Rob Defares financierde de hiervoor noodzakelijke klimatisering van de voormalige Erezaal (de toekomstige IMC zaal), zodat het publiek eindelijk de vermaarde kunstwerken van onder meer Matisse, Mondriaan, Malevich, Willem de Kooning, Roy Lichtenstein, Barnett Newman, Ellsworth Kelly en Yves Klein weer kon zien.

Op de begane grond werden enkele zalen ingericht met recente aanwinsten en bijzondere schenkingen van particuliere verzamelaars. *Temporary Stedelijk 2* opende onder meer met de vertoning van het belangrijke kunstwerk *Strapped to a narrative* (1988) van de kunstenaar Cady Noland, een zeer belangrijke schenking die het Stedelijk Museum ontving van het verzamelaarsechtpaar Martijn en Jeannette Sanders. Vervolgens werd een selectie getoond uit de opvallende schenking van 55 kunstwerken van particuliere verzamelaar Maurice van Valen. Het volledige overzicht van ontvangen schenkingen dit jaar is elders in het jaarverslag opgenomen. Voor de continuïteit en kwaliteit streeft het museum ook naar meerjarige samenwerkingsovereenkomsten met bedrijven.

Het Stedelijk Museum is zeer verheugd dat de Rabobank voor de komende drie jaar hoofdsponsor is, en zal bijdragen aan toekomstige grote tentoonstellingen en educatieve projecten van het museum. Er werd een overeenkomst gesloten met koffiemark Medellín Secret en het museum heeft wederom aanzienlijke bijdragen mogen ontvangen van verschillende fondsen, waaronder SNS REAAL Fonds, Agentschap.nl/Innovatieve Cultuuruitingen, het Amsterdam Fonds voor de Kunst en het ANWB Fonds. De Mondriaan Stichting honoreerde een belangrijke bijdrage voor de collectie-aankoop van Stanley Brouwn en een substantiële bijdrage voor collectieaankopen in het algemeen.

De Turing Foundation leverde een bijdrage voor de Turing Museumpleinbus, en steunde hiermee het gezamenlijke project van het Stedelijk Museum, het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum. Vervoer blijkt de grootste drempel voor scholen om een museum te bezoeken. Deze bus zal de komende jaren zorgen voor gratis vervoer voor duizenden leerlingen uit groep 6, 7 en 8 uit de wijde omtrek van Amsterdam naar de drie musea op het Museumplein. Ten slotte werden de tentoonstellingen *Bewogen Beweging* en *Op Losse Schroeven* gesponsord door Métamatic Research Initiative (MRI).

**Founders en donateurs van Stichting
Fondsenwerving en –beheer Uitbreiding en
Renovatie Stedelijk Museum en van
de Stichting Stedelijk Museum Amsterdam
ten behoeve van de inrichting van
het gerenoveerde en verbouwde museum-
gebouw**

Hoofdfounders

VandenEnde Foundation
ABN AMRO
IMC
Teijin

Founders

Audi
Schiphol Group
Familie Ribbink-van den Hoek
Stedelijk Museum Business Club

Co-founders

Cor en Jannet van Zadelhoff
MAB Development
PostNL
Aalberts Industries N.V.
Bébouw Midreth
Bouwfonds Cultuurfonds
De Nederlandsche Bank
Houthoff Buruma
Koninklijke Ahrend N.V.
Lensvelt & Gelderland Groep
NEMACO B.V.
P2 Group

Gouden Donateurs

Dolf en Antoinetty van den Brink
De heer J.A. Onderdijk
en een anonieme particuliere donateur
Delta Lloyd N.V.
G & S Vastgoed B.V.
La Vie Catering
Maarsen Groep
Maison van den Boer B.V.
Q-park
Randstad
Select Catering

Zilveren donateurs

Blauwhoed B.V.
Clifford Chance

Bronzen donateurs

CMS Derks Star Busmann
DDB Amsterdam
Heijmans N.V.
Hormann Alkmaar B.V.
Keyser & Mackay Stichting
Riaskoff Holding
Stadsdrukkerij Amsterdam N.V.

Vola Nederland B.V.
en 10 anonieme donateurs

Donaties

De heer L.G.M.R. Geeris
Achmea Corporate Communications
KAS BANK N.V.
Nederlandse Waterschapsbank N.V.
Urban Interest
Stichting K.F. Hein Fonds
Theo van Gogh Stichting
M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
Imtech Infra B.V.
Sotheby's

Fondsen

VSBfonds
BankGiro Loterij
Prins Bernhard Cultuurfonds

Subsidies

Gemeente Amsterdam
Ministerie van OCW
Provincie Noord-Holland

**Sponsor- en fondsenwerving
Stichting Stedelijk Museum Amsterdam**

Hoofdsponsor

Rabobank

Hoofdbegunstiger

De heer R.H. Defares

Sponsors

Audi
Ahold
Medellín Secret

Fondsen

SNS REAAL Fonds
Agentschap.nl/ Innovatie Cultuuruitingen
Mondriaan Fonds
Turing Foundation
Amsterdams Fonds voor de Kunst
ANWB Fonds

Premium Suppliers

Desso
Hilton Hotel

Subsidiegever

Gemeente Amsterdam

Temporary Stedelijk is mede mogelijk gemaakt door:

Rabobank (hoofdsponsor)
De heer R.H. Defares (hoofdbegunstiger)
Métamatic Research Initiative (project sponsor
Recollections)
Familie Ribbink-van den Hoek
Familie de Bruin-Heijn
en een anonieme donateur

Met dank aan

Beam Systems
Bentham Crouwel Architecten
Compass Group Nederland
Fabrique
Lenoirschuring
Medellín Secret
Moneytronic Nederland
NAi Publishers
Park Hotel
Q42
Robstolk
Select Catering
Specialisten.IT
Syx Automations
Thonet

Stedelijk Museum Business Club (SMBC)

Bestuur

De heer W.P.M. van der Schoot, voorzitter
(tot 30 juni 2011)
De heer A.L.J.M. Kurstjens, voorzitter
(sinds 30 juni 2011)
De heer H.C.F.J. Janssen, penningmeester
Mevrouw M.T.H. de Gaay Fortman, secretaris
De heer R.P.L.C. le Conge Kleyn, bestuurslid
Mevrouw J.B.I. Wegener Sleswijk-Balvert,
bestuurslid (tot 30 juni 2011)
De heer R. Frohn, bestuurslid (tot 30 juni 2011)

Leden

Accenture
ADP architectuur, design en planning
Aedes Real Estate
AEGON N.V.
Akzo Nobel
Albert Adjustment
Amsterdam RAI
AON Nederland
AT Kearney
Beheer Brouwershoff
Blauwhoed B.V.
BMW Group
Breevast B.V.
Brink, Dolf en Antoinetty van den
Business Art Service
Christie's Amsterdam B.V.
Clifford Chance LLP

CMS Derks Star Busmann
Commerciële Beleidsvorming 2000 B.V.
Dam & Partners Architecten
De Baak, Managementcentrum VNO-NCW
De Heus Voeders B.V.
De Notenkraker
De Roedel, Executive & Life Coaching
De Stuers Executive Search
Delta Lloyd N.V.
EDHA Interieur
Fortress Participations B.V.
Frans Molenaar B.V.
Geeris Holding
Getronics
HEYLIGERS design + projects
Hörmann Alkmaar B.V.
Houthoff Buruma
IMC
Ingrosyl B.V.
John Nurminen Prima
Keyer & Mackay Stichting
KPMG
LeasePlan Corporation
Lensvelt
Maarsen Groep
MAB Development B.V.
Maison van den Boer
NautaDutilh
Nederlandse Waterschapsbank N.V.
P2 Group
Partnership Bonnike
Pellican Magazines B.V.
Pesman Advocaten
Pon Holdings B.V.
Pon's Automobiëhandel B.V.
Rabobank Amsterdam
Rozemond Advocaten
Select Catering B.V.
SNS REAAL Fonds
Uitgeverij De Bezige Bij / Ludion
Value Enhancement Partners
Van den Oever, Zaaijer & partners
Van Doorne
VandenEnde Foundation
VBAT
Wooncentrum Co van der Horst

Vereniging Vrienden van het Stedelijk Museum

Bestuur

De heer M. Daamen, voorzitter
De heer H.C.F.J. Janssen, penningmeester
(tot 21 juni 2011)
De heer A.J. Quant, secretaris; en penningmeester
(vanaf 21 juni 2011)
De heer J. Grimm, bestuurslid
Mevrouw F. van Spaendonck, bestuurslid

organisatie

Mission Statement

Het Stedelijk Museum is een internationaal instituut in Amsterdam gewijd aan moderne en hedendaagse kunst en vormgeving.

Het Stedelijk Museum is een (t)huis voor kunst, voor kunstenaars en een breed publiek, waar artistieke productie en originaliteit wordt gestimuleerd, gepresenteerd, verzameld, beschermd en heroverwogen.

Het Stedelijk Museum kent grote waarde toe aan de vindrijkheid van individuele kunstenaars en vormgevers en werkt met hen samen in de productie en representatie van hun geschiedenis.

Het Stedelijk Museum omarmt zijn primaire verantwoordelijkheid en centrale rol in de gemeenschap van lokale, nationale en internationale kunstorganisaties om te dienen als een richtinggevend, ambitieus model. Door een overtuigende pleitbezorger voor de vitale rol te zijn van kunstenaars, kunst, cultuur en culturele instituties in de samenleving.

Voor het Stedelijk Museum is educatie een primaire opdracht en doet dat door een divers publiek te bereiken, actief te betrekken, te inspireren en uit te dagen, met de intentie om nieuwsgierigheid, dialoog, kritiek en zelfreflectie te stimuleren, binnen én buiten zijn muren.

Deze missie krijgt gestalte in een *open, betrokken, historisch bewust, vernieuwend en toonaangevend* Stedelijk Museum.

Algemeen

De directie en de Raad van Toezicht onderschrijven de Code Cultural Governance.

Personeelsbestand

Het personeelsbestand van de Stichting Stedelijk Museum bestond in 2011 uit vaste medewerkers met een contract voor bepaalde of onbepaalde tijd, Pantar-medewerkers, uitzendkrachten, freelancers en stagiair(e)s. Op 1 januari 2011 waren er 150 vaste medewerkers, fte 129, in dienst van het museum. Het betrof hier 118 medewerkers met een contract voor onbepaalde tijd en 32 medewerkers met een contract voor bepaalde tijd. Hiernaast waren op 1 januari 2011 18 Pantar-medewerkers, in totaal 14 fte bij het museum werkzaam, alsmede 21 vrijwilligers. In 2011 zijn 32 nieuwe medewerkers bij het museum in dienst getreden. De totale uitstroom bedroeg 22 medewerkers, waarvan één medewerker is overleden.

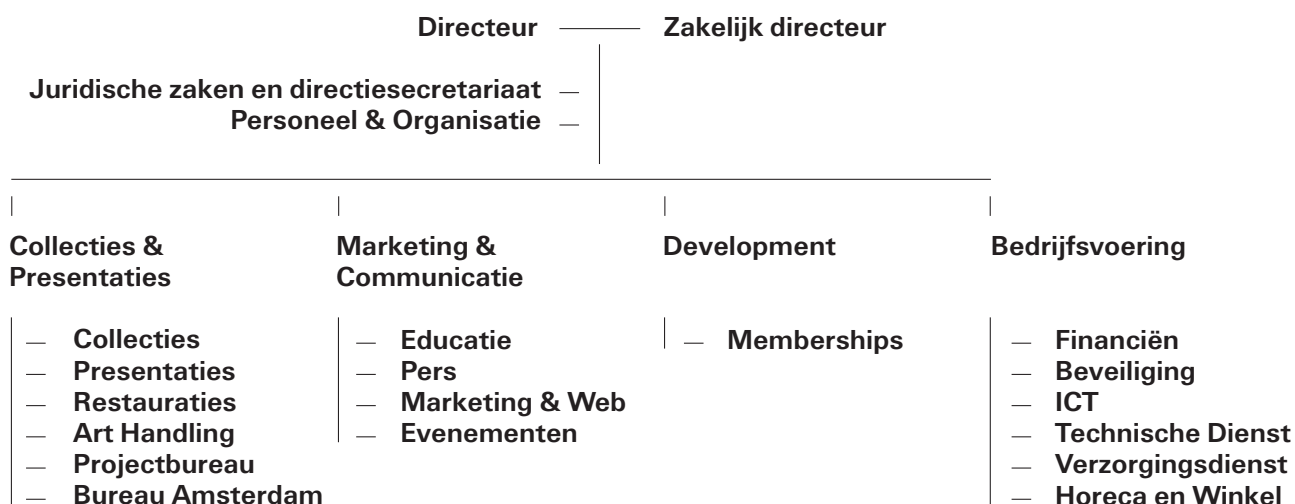
Het museum voert een actief stagebeleid. In het totaal hebben in 2011 60 stagiaires in het museum werkervaring opgedaan, een flinke groei van het aantal stagiair(e)s ten opzichte van het vorig jaar.

Personeelsinzet tijdens *Temporary Stedelijk 2*

Na de succesvolle inzet van veel medewerkers van het museum tijdens *Temporary Stedelijk 1*, hebben de medewerkers van het museum ook weer een belangrijke bijdrage geleverd aan *Temporary Stedelijk 2*. Concreet betekent dit, dat 86 medewerkers van het museum naast hun eigen werk, in roosterdienst kassawerkzaamheden of werkzaamheden in het kader van publieksbegeleiding hebben verricht. De ervaringen met deze onconventionele inzet van medewerkers zijn ook binnen *TS2* als heel positief ervaren.

Organigram

Stichting Stedelijk Museum Amsterdam
(1 januari 2011)

Hiernaast hebben de vrijwilligers van het Stedelijk Museum ook tijdens *Temporary Stedelijk 2* een belangrijke rol gespeeld bij het verstrekken van algemene informatie aan de bezoekers.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedroeg in 2011 5.45%, met een meldingsfrequentie van 1.56. Dit betekent een daling van het ziekteverzuim ten opzichte van 2010 met 1.05%. De meldingsfrequentie is nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Opleidingsbeleid

In het kader van de jaarlijkse beoordelingsronde zijn in overleg tussen leidinggevende en medewerker de opleidingswensen voor 2011 vastgelegd in het opleidingsplan 2011. Dit heeft er toe geleid, dat 45 medewerkers een opleiding hebben gevolgd. Het betrof hier zowel functiegerichte opleidingen en cursussen als loopbaanopleidingen.

Klachtencommissie

Het museum kent een klachtencommissie voor klachten op het gebied voor ongewenst gedrag. Tevens is een vertrouwenspersoon aangesteld waar medewerkers terecht kunnen voor opvang, advies en ondersteuning in het geval dat men geconfronteerd wordt met ongewenst gedrag. In 2011 hebben zich geen medewerkers tot de klachtencommissie gewend.

Nieuwbouw

In februari 2011 werd bouwbedrijf Midreth, hoofdaannemer van het bouwproject, failliet verklaard. De gemeente Amsterdam, eigenaar van het pand en opdrachtgever van de bouw, kondigde 25 maart aan dat VolkerWessels een week later het werk zou overnemen. Begin april werden de bouwactiviteiten aan het Museumplein hervat. Ook het bouwteam onderging in 2011 een aantal wijzigingen. Na vele jaren van enthousiaste inzet werd Aryan Sikkema als bouwcoördinator namens het Stedelijk opgevolgd door Gonny van de Moosdijk en traden namens het ProjectManagement Bureau van de gemeente Pieter van Empelen, Ton Roelofs en Hans Gerson toe.

Bij de huldiging van Ajax in mei richtten supporters op diverse plekken rond het Museumplein schade aan. Circa 200 supporters beklommen de bouwsteigers rond de nieuwbouw van het Stedelijk en beschadigden de dakbedekking, glaswerk en bouwapparatuur. De gemeente Amsterdam zou in september bekend maken dat de schade 400.000 euro bedroeg. De afwikkeling ervan lag tussen de gemeente, Ajax en de verzekeraars. De aannemer kreeg van de gemeente twee weken extra tijd voor de bouw. Na protesten van onder meer de buurtbewoners, kondigde

de gemeente aan zich te zullen beraden op dit soort evenementen op het plein.

Daarna volgden positievere berichten. In mei werden in verschillende transporten de gevelpanelen voor de nieuwbouw geleverd. De geveldelen bestaan uit een door de Japanse vezelproducent Teijin geproduceerd composiet dat bestaat uit de aramidevezel Twaron – onder meer gebruikt in vliegtuigen, glasvezelkabels en kogelwerende vesten – en de koolstofvezel Tenax. Holland Composites verwerkte de vezels tot panelen van drie meter breed en vijftien meter lang. Twaron is nu voor het eerst gebruikt in een dergelijk groot bouwvolume. Voor de bovenzijde van de buitengevel werden circa 125 kunststof panelen gebruikt met een totale oppervlakte van 2700 vierkante meter. De bouwplaats werd vrijwel volledig afgesloten met wit zeil om ervoor te zorgen dat het weer en rondvliegend stof en vuil de bouwers niet zouden hinderen. Het inmeten en plaatsen van de geveldelen vereiste grote nauwkeurigheid en er werd gewerkt met speciaal ontwikkelde apparatuur.

In de maanden juni en juli bevestigde VolkerWessels de gevelpanelen aan de staalconstructie. Voor de gevel zijn in totaal 271 geveldelen verwerkt. Om de verlijming goed mogelijk te maken werden ze bij elkaar gehouden door 1.100 aluminium haken, de zogenaamde 'handjes'. De panelen werden gemonteerd en met elkaar verlijmd door een verbindingslaminaat, zodat de gevel één verbonden geheel zou worden. De gevel is 100 meter lang en 14 meter hoog. Het bouwvolume is echter ook uitzonderlijk licht: het composietmateriaal weegt slechts circa 5.000 kilo. Al met al weegt de gevel in totaal 75.000 kilo (27 kilo de vierkante meter), en dat is nog niet de helft van het gewicht van een gebruikelijke niet-dragende gevel.

In het najaar volgde het uiterst nauwkeurige proces van coating van de gevel. In november 2011 volgde de onthulling van de volledig gecoatete gevel. Dankzij de creativiteit van verschillende partijen is het futuristische ontwerp van Benthem Crouwel Architecten werkelijkheid geworden.

Naast de activiteiten voor de bouw en inrichting is in december een start gemaakt met de voorbereidingen voor de fysieke verhuizing van de tijdelijke kantoren aan de Deccaweg naar die aan het Museumplein.

**Lijst medewerkers
per 31-12-2011**

Directie

Goldstein, A.D.
Directeur

Mil, P. van
Zakelijk Directeur

Juridische zaken
en Directiesecretariaat

Baasbank, V.D. van
Bedrijfsjurist – Directiesecretaris

Coesel, B.
Management Assistent

Geest, S.M. van der
Executive Assistent

Vastenhoud, J.A.L.T.
Chauffeur

Personeel & Organisatie

Graaf, P. de
Hoofd Personeel en Organisatie

Werner, F.
Personeelsadviseur

Postkamer

Wolkers, J.C.
Beheerder Postkamer

Timpico, R.H.M.
Medewerker Postkamer

Collecties en Presentaties

Delissen, N.S.B.
Sectorhoofd Collecties & Presentaties

Collecties

Imanse, G.J.
Hoofd Collecties

Schavemaker, M.
Hoofd Collecties

Bibliotheek

Nijhoff, M.
Teamleider Informatiecentrum

Voogd, W.A. de
Applicatiebreheerder Adlib

Beek, W.V. van
Coördinator Bibliotheek

Brakenhoff, E.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Brouns, B.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Hendricks, M.J.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Spieker, V.N.L.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Stafleu, A.N.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Veltman, D.G.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Vogel, C.G.J.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Collectieregistratie

Stokhof, S.M.
Coördinator Collectieregistratie

Barboric, M.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Besjes, E.M.E.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Dam, J.C.J. van
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Groenevelt, S.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Koekoek, B.F.M.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Splinter, B.
*Medewerker Registratie /
Bibliotheek / Informatiecentrum*

Documentatie en Onderzoek

Rummens, M.J.
Wetenschappelijk medewerker

Soeting, M.M.
Wetenschappelijk medewerker

Verschuere, A.A.J.M.
*Documentatie en Onderzoek
Assistent wetenschappelijk
medewerker*

Jacobs, S.M.
*Conservatoren afd. Collecties
Assistent wetenschappelijk
medewerker*

Tates, S.H.
Traffic manager / editor

Conservatoren

Héman, S.M.T.A.
*Assistent Conservator prenten,
tekeningen & kunstenaarsboeken*

Lamoen, F.M. van
Assistent Conservator beeldende kunst

Splinter, A.M.
*Assistent Conservator schilderijen en
beelden i.o.*

Roode, I.V.H. de
Conservator industriële vormgeving

Boot, M.
*Conservator toegepaste kunst &
vormgeving*

Glazenburg, C.C.E.
Conservator grafische vormgeving

Rutten, B.
Conservator beeldende kunst

Visser, T.H.C.
Conservator fotografie

Bulk, J. van den
Conservator in opleiding

Sloothaak, B.H.J.
Conservator in opleiding

Fotoafdeling

Hogers, D.
Fotograaf

Versluys, R.W.P.
Fotograaf

Wessels, H.G.
Medewerker Beeldbank

Balog, E.K.
Medewerker fotoarchief / digitalisering

Presentaties

Coelewij, L.M.H.
Curator

Nieuwenhuysen, M.D.J. van
Curator

Folkerts, H.
Curator publieksprogramma

Restauraties

Weerdenburg, C.O.M.
Hoofd Restauraties

Meijer, S.S.
Beeldenrestaurator

Timmermans, R.M.
Beeldenrestaurator

Beekhuizen, R.E.
*Encadreur prenten, tekeningen,
fotografie*

Marchesi, M.
*Restaurator prenten, tekeningen,
fotografie*

Rietveld, T.E.
*Restaurator prenten, tekeningen,
fotografie*

Chou, H.
*Conservatormedewerker prenten,
tekeningen, fotografie*

Stafleu, A.N.
*Conservatormedewerker prenten,
tekeningen, fotografie*

Chavannes, M.F.
Restaurator schilderijen

Wijnberg, L.
Restaurator schilderijen

Krumperman, R.
Coördinerend restaurator toegepaste kunst & vormgeving

Art Handling

Verberne-Khurshid, F.D.
Hoofd Art Handling

Clement, D.G.
Art Handler / floormanager tijdelijk

Kenter, J.S.L.
Art Handler

Lem, P. van der
Art Handler / floormanager tijdelijk

Staphorsius, F.G.
Art Handler

Boot, R.
Art Handler

Kral, H.H.
Art Handler

Paske, J.A. te
Art Handler

Hoogeveen, G.
Teamleider audiovisuele Art Handling

Ibrahim, A.
Audiovisuele Art Handler

Behoudstechnische Art Handling

Bongaarts, M.H.
Teamleider Behoudstechnische Art Handling

Koops, J.
Behoudstechnische Art Handler

Rietveld, J.F.
Behoudstechnische Art Handler

Depot

Bemt, M.H.J. van den
Behoudsmedewerker

Pramudji, H.
Behoudsmedewerker

Prins, R.
Behoudsmedewerker

Staphorsius, R.S.
Behoudsmedewerker

Registrarbureau

Berg, A.R. van den
Senior Registrar

Daalen, C.M. van
Registrar

Vonk, E.
Registrar

Projectmanagement

Bonekamp, L.J.
Projectleider

Hemmes, E.
Projectleider

Hendriks, M.
Projectleider

Vrij, A.C.
Projectleider

Wils, H.R.
Projectleider

Projectsecretariaat

Cramer, S.W.
Projectassistent

Hoekstra, M.A.
Projectassistent

Visscher, E.
Projectassistent

Bureau Amsterdam

Bouwhuis, J.J.
Curator

Meijer, J.
Algemeen Medewerker SMBA

Winking, K.
Algemeen Medewerker SMBA

Botter, M.C.
Receptionist SMBA

Minelli, G.
Receptionist SMBA

Marketing en Communicatie

Schuttevaer, E.E.
Sectorhoofd Marketing en Communicatie

Bratchenko, K.
Medewerker CRM

Bronotte, A.R.F.J.
Secretariaatsmedewerker

Felling, H.E.
Medewerker Informatiebalie

Wolters, J. W.
Medewerker Informatiebalie

Marketing en Website

Broekman, W.A.
Medewerker Marketing

Bruijn, J.C. de
Medewerker Marketing & Communicatie

Meulen, M. van der
Webmaster

Press office

Raven, M.J.
Persvoorlichter

Educatie & Publieksbegeleiding

Hulshoff Pol, R.A.
Hoofd Educatie en Publieksbegeleiding

Kampen, D.A. van
Medewerker Jongeren & Blikopeners

Eikelenboom, M.
Senior Medewerker Educatie a.i.

Gastel, M.L.M. van
Senior Medewerker Educatie

Piksen, H.A.
Medewerker Onderwijs & Familieprogramma's

Waesberghe-Six, F.H.L. van
Coördinator Turing Museumpleinbus

Veen, H.J. van der
Medewerker Educatie

Blikopeners

Boaz Stroobach
Caro de Jonge
Gaia Suyling Smit
Gena Haensel
Ivar Modeste Gabriël Breukers
Janne Igbuwe
Jelle Broek
Lou Mouw
Robin Pocornie
Romaine Hodenpij
Saloua Abouyaha
Samet Yilmaz
Sarah Haddou
Tim Apherts
Twan Nooitmeer

Development

Melsert, Y.
Sectorhoofd Development

Wessels, K.C.
Manager Memberships

Tierloff, J.S.
Bureaumedewerker Development

Evenementen

Greven, D.J.
Coördinator evenementen

Bedrijfsvoering

Kuppens, N.A.T.
Sectorhoofd Bedrijfsvoering

Financiën

Ewald, H.M.
Hoofd Financiën

Bakker-Kalkhoven, A.S.
Medewerker Financiële afdeling / Kassier

Carballo Gomez, M.E.
*Medewerker Financiële afdeling /
Kassier*

Goudoever, M.E. van
*Medewerker Financiële afdeling /
Kassier*

Pol, A.M. van der
Medewerker Financiële afdeling

Beveiliging

Schreurs, G.W.
Hoofd Bedrijfsbeveiliging

Pijper, P.W.
Instructeur

Splinter, F.
Teamchef Beveiliging

Advocaat, J.
Teamchef Beveiliging

Afentoulis, S.I.
Teamchef Beveiliging

Kiliç, M.
Teamchef Beveiliging

Albayrak, G.
1e Beveiligiger

Anoep, M.S.
1e Beveiligiger

Begzad, M.
1e Beveiligiger

Gepken, C.L.J.
1e Beveiligiger

Goher Zayed, M.R.
1e Beveiligiger

Hajhassan, A.A.A.
1e Beveiligiger

Haltman, J.F.
1e Beveiligiger

Iorio, B.J.
1e Beveiligiger

Jamaly, N.
1e Beveiligiger

Kruiswijk, A.
1e Beveiligiger

Kruizinga, M.L.
1e Beveiligiger

Liaghat, A.
1e Beveiligiger

Menshov, S.N.
1e Beveiligiger

Molina, O.M.
1e Beveiligiger

Ruit, E.M. van de
1e beveiligiger

Sadiq, H.J.
1e Beveiligiger

Safi, J.
1e Beveiligiger

Singh-Badloe, P.
1e Beveiligiger

Verhoeff, P.J.C.
1e Beveiligiger

Vries, J. de
Beveiligiger

Yilmaz, E.
1e Beveiligiger

Aalders, B.
Beveiligiger in opleiding

Bezu, J.F. van
Beveiligiger in opleiding

Blanker, S.A.
Beveiligiger in opleiding

Dam, L.F.T. van
Beveiligiger in opleiding

Dorst, C.H.C.
Beveiligiger in opleiding

Goey, W.M.T.
Beveiligiger in opleiding

Hamer, V.L.
Beveiligiger in opleiding

Hennes, A.M.A.
Beveiligiger in opleiding

Kervel, S. van
Beveiligiger in opleiding

Kops, J.S.
Beveiligiger in opleiding

Lande, N.V. van de
Beveiligiger in opleiding

Robben, E.R.A.
Beveiligiger in opleiding

Smit, N.
Beveiligiger in opleiding

Zwan, J.J. van der
Beveiligiger in opleiding

Automatisering

Açikgöz, M.
Hoofd Automatisering

Sultani, Z.
Medewerker Automatisering

Facilities

Mulders, B.T.
Hoofd Facilities

Evers, A.
Schilder

Pels, C.M.
Timmerman

Elst, A. van
Werktuigbouwkundige

Verzorgingsdienst

Knaup, S.H.
Hoofd Verzorgingsdienst

Güler, L.
*Meewerkend Voorman
Verzorgingsdienst*

Do Carmo, S.M.
Medewerker Verzorgingsdienst

Kremers, H.
Medewerker Verzorgingsdienst

Krumeich, M.
Medewerker Verzorgingsdienst

Pels-van Dorth, A.M.
Medewerker Verzorgingsdienst

Sewgobind, S.
Medewerker Verzorgingsdienst

Winkel

Kortekaas, M.
Medewerker Verkoop Winkel

Krijgsman, C.
Medewerker Verkoop Winkel

Wolters, J.W.
Medewerker Verkoop Winkel

Nevenactiviteiten

Marc Bongaarts

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuursfunctie in de sectie Behoud & Beheer van Restauratoren Nederland
Lid van het Hoofdbestuur van Restauratoren Nederland

Overig

Docent aan de Reinwardt Academie (museologie)
Docent aan de Universiteit van van Amsterdam (aan studenten Conservering & Restauratie)
Initiator gezamenlijk 'Huurkisten Onderzoek' met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (afdeling Onderzoek en (afdeling Collecties); Stedelijk Museum Amsterdam, KIT Tropenmuseum, Rijksmuseum Amsterdam, Kröller Müller Museum, Amsterdam Museum, Museum Boijmans van Beuningen, Van Gogh Museum.

Marjan Boot

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid werkgroep universitaire master-opleiding *MA-museum-conservator*, een samenwerkingsverband van de Vrije Universiteit, de Universiteit van Amsterdam, vijf grote Amsterdamse musea, het Centraal Museum en Museum Boijmans van Beuningen.

Publicaties

Marjan Boot, 'Een eigen weg. Finding a way', in: Marjan Boot e.a., *Helly Oestreicher*, Haarlem 2011, pp. 39-46
Monografie verschenen bij de tentoonstelling van Helly Oestreicher in Museum Boijmans van Beuningen t.g.v. haar 75ste verjaardag.

Overig

AAA-lezing 'En route', Amsterdam (Concertgebouw)
17-06-2011 i.s.m. het Koninklijk Concertgebouworkest.

Jelle Bouwhuis

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid artistiek team 'Kunst in Stationsgebied', Utrecht, vanaf april 2011

Publicaties

'From: Lagos. To: Douala', *Club Donny*, Amsterdam/Rotterdam (Post Editions), nr. 6, 2011
'Edwin Stolk', *Metropolis M*, XXXII (2011), nr. 4
'Cultureel Ondernemen', *Metropolis M*, XXXII (2011), nr. 5
'Bamako Encounters 2011', *Nafas Art Magazine*, op www.universes-in-universe.org, november 2011 (EN/DU/Arab)

Lezingen en presentaties

Tweegesprek met kunstenaars Julien Beneyton, Maison Descartes, Amsterdam, 29 september 2011
Lezing 'SMBA and Project 1975', Kwame Nkumrah University of Science and Technology, Kumasi (GH), 1 november 2011
Gastdocent Sandberg Instituut, Amsterdam, februari 2011

Overige

Lid debatpanel '(Re)contextualising Art: Anthropology, Art History and the Museum', Tropenmuseum, 28 september 2011
Lid jury Gerrit Benner Prijs 2011
Externe examiner Master-opleiding, Koninklijke Academie van Beeldende Kunst, Den Haag, mei 2011
Lid jury 'GRA Award', Gerrit Rietveld Academie, Amsterdam, juli 2011

Leontine Coelewijn

Bestuurs- en adviesfuncties

Voorzitter Commissie Buitenland Ateliers, Fonds BKVB, Amsterdam

Publicaties

Catalogus *Aernout Mik Communitas*, Jeu de Paume Parijs, Museum Folkwang Essen, Stedelijk Museum, Amsterdam (auteur en redacteur)

Lezingen en presentaties

MARRES, Maastricht, Elle magazine talk met Hinrich Sachs en Valerie Smith (i.h.k.v. Specters of the Nineties) 12-11-2011
FOAM, Amsterdam, discussie avond over The Future of the Photography Museum, 02-12-2011
Huize Frankendael, Amsterdam, lezing over Aernout Mik, 26-04-2011

Nicole Delissen

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid Stichting Museumplaats

Hendrik Folkerts

Bestuurs- en adviesfuncties

Coördinator Curatorial Programme, de Appel arts centre, Amsterdam (t/m september 2011)

Publicaties

Folkerts, Hendrik, 'War Zone Amsterdam' in: *Art & the Public Sphere*, volume 1, no.1 (2011), pp. 101-104

Marlous van Gastel

Publicaties

Column 'Een emmer water in het gezicht' in 'Draagvlak voor de kunst' *Boekman 87, Tijdschrift voor kunst, cultuur en beleid*, 23^e jaargang, zomer 2011

Lezingen en presentaties

Presentatie 'Inside Installations: Who Cares? Results of the film survey' tijdens Access2CA: Access to Contemporary Art Conservation (part II), Meeting for PRACTICs coorganisers and partners, Porto, Portugal 11-03-2011
Presentatie over het Stedelijk Museum, de afdeling educatie en educatieve programma's en projecten aan het personeel van Museum of Contemporary Art Chicago 06-05-2011, Art Institute Chicago 10-05-2011, Walker Art Center Minneapolis, 17-05-2011

Carolien Glazenburg

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid Amsterdams Grafisch Atelier
Lid audit comité 2011 Werkplaats Typografie Arnhem

Overig

Gastconservator Grafist 15, Istanbul, mei 2011

Ann Goldstein

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid CIMAM Raad (ICOM's International Committee for Museums and Collections of Modern Art)
Lid Fellows Forum of The Felix Gonzalez-Torres Foundation, New York
Lid adviescommissie Panza Collection Initiative, Guggenheim Museum, New York
Lid selectie-adviescommissie voor de artistiek directeur van het Bonnefanten Museum, Maastricht
Tutor, de Appel Curatorial Programme

Overig

Gastjurylid Wolfgang Hahn Prize, Museum Ludwig, Keulen
Jurylid, Preis der Nationalgalerie für junge Kunst 2011

Suzanna Héman

Bestuurs- en adviesfuncties

Secretaris van het bestuur van de Stichting Lucebertiana

Publicaties

Artikel in: *Seet van Hout, Red Greenhouse*. Rheine, Kloster Bentlage, 2011
Artikel in: *Lucebert unica: zeven unieke cahiers in facsimile*. Amsterdam, De Bezige Bij/Stedelijk Museum, 2011

Rixt Hulshoff Pol

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid Sectie Publiek en Presentatie Nederlandse Museumvereniging, functie: penningmeester
Adviseur Mondriaan Stichting voor de commissie beeldende kunst, vormgeving en erfgoed
Stuurgroep Turing Museumpleinbus
Redactieraad arttube.nl

Lezingen en presentaties

Podium interview & workshop 'Peer-education & Blikopeners tijdens conferentie Peer education 2.0. Felix Meritis, 26-05-2011
Lezing (met Mirelva Berghout) 'Blikopeners als brug naar jongeren', tijdens conferentie *Mind the Bridge*, Koninklijke schouwburg Brussel, 20-09-2011
Gastcollege Reinwardt Academie, 'Educatie in het Stedelijk Museum: informeel leren & jongeren', 04-10-2011
Workshop tijdens conferentie: De relatie tussen kunst en leren, 'Onderzoekend leren', Utrecht, 09-11-2011
Presentatie (met Shenifa Walker) 'Hoe geef je jongeren een plek in je culturele projecten?', tijdens conferentie Culted: Meedoen, meedenken, meebeslissen, De Goudse schouwburg, 17-11-2011

Overig

Panellid 'Wie doet wat? Over visievorming en verantwoordelijkheden voor cultuurdeelname', 26-08-2011, Museumpark Oriëntalis, Heilig Landstichting

Netta Krumperman

Lezingen en presentaties

Presentatie tijdens symposium *Future Talks 011. Technology and Conservation of Modern Materials in Design*, in de *Pinakothek der Moderne*, München, 26/28-10-2011.
Het onderwerp van de presentatie was het lopend onderzoek aan *Oh Void 2*, een ontwerp van Ron Arad

Frank van Lamoen

Bestuurs- en adviesfuncties

Secretaris Amsterdams Grafisch Atelier

Monica Marchesi

Lezingen en presentaties

Presentatie van het onderzoeksvoorstel van onderzoeksvoorstel 'Photographs & Preservation' in het kader van het NWO programma 'Science4Arts' als onderdeel op een SBMK-dag 29-06-2011, Centraal Museum, Utrecht

Patrick van Mil

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid SBMK (Stichting Behoud Moderne Kunst)
Voorzitter GastGastGeber (project i.h.k. van Ruhr Triennale)

Martijn van Nieuwenhuizen

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid Stichting Fundament, kunst in de openbare ruimte / *Lustwarande RAW*, Tilburg
Lid programmaraad Stichting Straat van Sculpturen – internationale beeldenmanifestatie *The Third Sculpture*, Amsterdam Zuidoost
Lid Redactiecommissie *Museumtijdschrift*, Amsterdam

Publicaties

Interview 'Tijdelijk Beschikbaar', (door Maria Kalashnikov), *Winzavod Art Review*, Moskou, No. 21, mei 2011, p. 6
Interview 'Biënnale van Venetië 2005', (door Mels Evers) in: *2001 2003 2005 2007 2009 Nederland op de Biënnale van Venetië*, David Smidt van Gelder, Marta Gnyp, Tom Vandeputte (red.), Amsterdam, 2011. pp. 49–61

Lezingen en presentaties

Gastcollege 'Curating at the Stedelijk', MA Course 'Doing Contemporary Art', Universiteit van Amsterdam, 25-02-2011
Lezing 'The Temporary Stedelijk – On the Move 2004–2011', Garage Center for Contemporary Culture, Moskou, 09-04-2011
Werkcollege 'Temporary Stedelijk', studenten BA Kunstgeschiedenis, Universiteit Utrecht, 30-09-2011
Gastcollege 'Het Stedelijk verzamelt', Master Kunstgeschiedenis, specialisatie 'Kunst, Markt en Connaisseurschap', Vrije Universiteit, Amsterdam, 24-11-2011

Overig

Presentaties voor lezers van *Hollands Diep*, AVRO Cultuurleden, ontvangsten internationale curatoren bezoekersprogramma Mondriaan Stichting, medewerkers Prins Claus Fonds, relaties Holland Festival, medewerkers Amsterdams Fonds voor de Kunst

Tessa Rietveld

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid van de begeleidingscommissie van *de Goudse cartons; de restauratie van 16de-eeuwse ontwerpschetsen*

Ingeborg de Roode

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid adviesraad Tapio Wirkkala/Ruth Bryk Foundation
Comité van aanbeveling voor tentoonstelling Dutch design in het huis van Oranje, Oranienbaum

Voorzitter bestuur ModernismToday
Lid wetenschappelijke raad voor meubelcollectie, TU Delft
Advisering m.b.t. vervanging tapijt van Jaap Gidding in
Tuschinski, op verzoek van Bureau Monumenten & Archeologie,
Amsterdam
Lid adviesraad opleiding Universal Design Thinking, HTW Berlijn
Bestuurslid St. World Interiors Event

Publicaties

'Speuren naar Amsterdamse School meubels',
Art Deco Magazine nr. 4, najaar 2011/winter 2012

Lezingen en presentaties

'Wat doet een conservator industriële vormgeving?',
Gymnasium Felisenum, Velsen, 18-11-2011

Bart Rutten

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid bestuur Stichting de Service Garage
Lid bestuur bij Stichting de een minuten/the one minutes
Lid bestuur bij Stichting De Kunstvlaai
Lid bestuur Stichting Night of the Unexpected
Lid stuurgroep Stichting SBMK
Lid programma raad Museumvereniging sectie kunstmusea
Mentor bij Cultuur en Ondernemen voor jonge curatoren

Publicaties

De vrijheid om niet alles te hoeven begrijpen, sculpturen van
Yasser Balleman, Onomatopoe 50.4: NEST#5
Correspondentie Daragh Reeves – Bart Rutten, tentoon-
stellingstekst 1646

Lezingen en presentaties

Lezing 'Video diffusion on internet', Loop festival Barcelona,
paneldiscussie, 20-05-2011
Lezing 'Out of control', Concertgebouw, AAA reeks 25-03-2011
Presentatie op Brandstof openingsfestival 24-09-2011
Lezing 'Kijken naar kunst', Amnesty International, Amsterdam,
20-12-2011
Presentatie 'We will never know for sure', W139, openings-
gesprek Sandberg Instituut, 30-03-2011
Stedelijk Museum Zwolle, openingsspeech Gestuurde Natuur,
6 november
Gesprek Jeroen Eisinga voor EYE, Amsterdam, 15-11-2011
Gesprek met Erka Nissinen voor Ellen de Bruijne Projects,
Amsterdam, 15-03-2011
Gesprek met Natalie Bookchin, 'Out in Public' voor Video Vortex,
Amsterdam, 15-03-2011
Lezing over videokunst voor NRC Capita Selecta reeks,
Amsterdam, 27-04-2011
Gastcollege Design Academy, Kunstgeschichtliches Institut
der Ruhr-Universität Bochum, 11-07-2011
Gastcollege Filmacademie Amsterdam, 11-09-2011

Overig

Paneldiscussie, Forum of Live Art Amsterdam, 21-04-2011
Presentatie 4 Art, televisieprogramma Avro's Kunstuur,
Pieter Engels (26-02-2011); Gabriel Lester (19-03-2011),
Rineke Dijkstra (30-04-2011), Lara Almaraz (21-05-2011)
Jurylid Academy Awards, Rotterdam
Jurylid Rietveld Academie geëerde afdeling Beeldende
Kunst

Monique Splinter

Bestuurs- en adviesfuncties

Secretaris Bestuur Marker Museum

Margriet Schavemaker

Bestuurs- en adviesfuncties

Adviseur Raad voor Cultuur Rotterdam
Adviseur Fonds BKVB (design)
Adviseur Mediafonds (e-cultuur)
Lid Visitatiecommissie Sandberg Instituut
Adviseur ELMCIP
Redacteur Amsterdam University Press (serie MediaMatters)

Publicaties

Schavemaker, M., 'Is Augmented Reality the Ultimate
Museum App? Some Strategic Considerations',
Proctor, N., (ed.), *Mobile Apps for Museums. The AAM Guide
to planning and Strategy*, 2011.
Schavemaker, M., Pondaag, E., e.a. 'Augmented Reality
and the Museum Experience,' *Archimuse.com*, 2011
([http://conference.archimuse.com/mw2011/papers/
augmented_reality_and_the_museum_experience](http://conference.archimuse.com/mw2011/papers/augmented_reality_and_the_museum_experience))
Schavemaker, M., '9/11 als meesterwerk?', Gnyp, M. en
Schavemaker, M., (eds.) *Etant Donnés: De Meesterzetten van
Frank Reijnders. Een Liber Amicorum*, Amsterdam 2011.
Schavemaker, M., 'Lof der Zotheid achter epoxy:
Een introductie op het werk van Pieter Lemmens', Amsterdam:
Nieuw Dakota, 2011
Gnyp, M. en Schavemaker, M., (eds.) *Etant Donnés:
De Meesterzetten van Frank Reijnders. Een Liber Amicorum*,
Amsterdam 2011

Lezingen en presentaties

'Tricks and traps of sharing modern collections online',
Libraries, Archives, Museums (GLAM) & Wikimedia, Media-
matic2, december 2011
The State of AR(t), *Rewire Conference 2011* (Liverpool),
30-09-2011
'De oarming van de 'discursive turn', Inspiratiedag Kunst-
educatie, Hogeschool voor de Kunsten Zwolle, 26-09-2011
AR(t): Cultural and artistic uses of Augmented Reality,
Isea Conference 15-09-2011, (Istanbul),
The Museum as InnovatAR, Smithsonian Museum Washington,
december 2011
Augmented Reality and the Museum Experience, Museums
and the Web (in samenwerking met Hein Wils, Paul Stork &
Ebelien Pondaag), 07-04-2011

Overig

Moderator *Facing Forward. Art and Theory form a future
perspective (Future Tech)* (Metropolis M, SMBA, De Appel,
W139, Stedelijk Museum Amsterdam), 07-12-2011
Moderator *Poezië op het scherm* (NIMK, Fonds voor de
Literatuur, Fonds BKVB), 29-11-2011
Workshop instructor *Na de discursive turn* (Museumcongres
Nederlandse Museumvereniging), 07-10-2011
Workshop instructor *AR on the Bosphorus*, Isea Conference
2011 (Istanbul), 15-09-2011
Panellid *Exploding the White Cube* (Kunstbeelddebat,
Art Amsterdam), 14-05-2011
Workshop instructor *Augmented Storytelling and the Museum*,
Museums and the Web Conference 2011 (Philadelphia)
(in samenwerking met Hein Wils, Paul Stork & Ebelien Pondaag),
06-04-2011
Jurylid STRP Talent PIT Award 2011
Jurylid Karel van Mander prijs 2011

Rebecca Timmermans

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid van 'Balans', overleggroep conserveringsproblematiek Nederlandse collecties, Stichting Behoud Moderne Kunst

Publicaties

Snijders E., Weerdenburg, S. and Timmermans, R., 'The treatment of a rigid polyurethane foam floor piece by Ger van Elk: a study in the conservation of plastics', *Preprints of the 16th triennial meeting of the ICOM Committee for Conservation*, Lisbon, 19/23-09-2011

Feroza Verberne

Bestuurs- en adviesfuncties

Assistent coordinator ICOM-CC, Preventive Conservation Working Group
Coordinator NPCN (Nationale Projectgroep Collectienoodplan). Het NPCN valt onder de Sectie Veiligheidszorg en Facility Management van de Nederlandse Museum Vereniging

Publicaties

'A condition survey format for multimedia works', Gert Hoogeveen, *Teamleider Audiovisuele Art Handling* en Feroza Verberne-Khurshid, *Hoofd Art Handling*. Conferentie ICOM- CIDOC, 'Knowledge, management and museums', Sibiu, Roemenia, 4/9-09-2011

Hripsimé Visser

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid Nederlands Fotogenootschap
Adviescommissie Nederlands Fotomuseum

Lezingen en presentaties

'Fotocollectie en exposities in SMA' in Londen tijdens de 'Exhibiting Photography Conference', georganiseerd door The University of Westminster, 8/10-04-2011
'Ontwikkelingen in de Nederlandse fotografie sinds de jaren zeventig' op symposium Fotograf festival, Praag, 14-10-2011

Overige

Portfolio Reviewer, Rencontres Internationales de la Photographie, Arles, juli 2011
Portfolio Reviewer Meeting Place FotoFest Moscow, augustus 2011

Wouter de Voogd

Bestuurs- en adviesfuncties

Bestuurslid SIMIN (sectie van de Nederlandse Museum Vereniging)
Bestuurslid Adlib Gebruikers Groep

Sandra Weerdenburg

Bestuurs- en adviesfuncties

Lid van 'Agenderingscommissie' van het project Science4Arts, NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek): een groot, multidisciplinair onderzoeksproject naar de conservering en restauratie van kunstwerken.

Lid van 'Balans', overleggroep conserveringsproblematiek Nederlandse collecties, Stichting Behoud Moderne Kunst

Publicaties

Snijders E., Weerdenburg, S. and Timmermans, R., 'The treatment of a rigid polyurethane foam floor piece by Ger van Elk: a study in the conservation of plastics', *Preprints of the 16th triennial meeting of the ICOM Committee for Conservation*, Lisbon, 19/23-09-2011
Beerkens, L, Weerdenburg, S., 'Restoration or Reconstruction? Towards a Conservation Approach for 'Arte Povera' Installations, based on the Art Process and the Artist's Intent', *Preprints of the 16th triennial meeting of the ICOM Committee for Conservation*, Lisbon, 19/23-09-2011

Louise Wijnberg

Publicaties

L. Wijnberg, E. Bracht, K.J. van den Berg, M. de Keijzer, H. van Keulen, *A Study of the Grounds used by Three Post-War American Artists (1954 - 1974): Barnett Newman, Ellsworth Kelly and Brice Marden*, Pre-prints ICOM-CC, Lisbon, 2011, pp. 1-10
L. Wijnberg, *De atelierpraktijk van Jan Sluijters*, In: *Jan Sluijters 1881-1957*, Toth Bussum, Singer, Laren, 2011, pp. 125-141

Hein Wils

Bestuurs- en adviesfuncties

Penningmeester stichting Ezzev, Amsterdam
Lid programmacommissie DISH conferentie

Lezingen en presentaties

Presentatie 'Join to create' aan de Reinwardt academie, Amsterdam, 19-01-2011
Presentatie 'Mobile for the cultural sector', Ravenborough College, Londen, 09-03-2011
Presentatie 'E-tourism', Pakhuis de Zwijger, Amsterdam, 30-03-2011
Publicatie paper 'Augmented Reality and the museum experience', Archimuse, Toronto, 31-03-2011
Workshop 'How to create interesting AR tours in the urban realm', Museums & the web conference, Philadelphia, 06-04-2011
Presentatie Augmented Reality and the museum experience', Museums & the web conference, Philadelphia, 07-04-2011
Presentatie ARtours tours, Mobile Crit, Museums & the web conference, Philadelphia, 08-04-2011
Workshop 'AR on the National Mall', Smithsonian Institute, Washington DC, 11-04-2011
Presentatie ARtours, Konsthall, Malmö, 28-04-2011
Presentatie Art in Amsterdam, Trouw, Amsterdam, 12-05-2011
Presentatie Tate Turbine Generation, Berlijn, 09-06-2011
Presentatie Futur en Seine, Parijs, 23-06-2011
AUGmentizer, Lowlandsfestival, Biddinghuizen, 19/21-08-2011
Presentatie studenten Mediacultuur, Stedelijk Museum, Amsterdam, 07-09-2011
Workshop ARtours on the Bosporus, ISEA festival, Istanbul, 14-09-2011
Presentatie ART in the Orient, ISEA festival, Istanbul, 14-09-2011
Presentatie Smart Erfgoed, Waag Society, Amsterdam, 27-09-2011
Workshop AR/Educatie scholieren MLA, Stedelijk Museum, Amsterdam, 06-10-2011
Presentatie en tour voor EduArt, Ateliergebouw Rijksmuseum, Amsterdam, 13-10-2011
Conference chair Museums & Mobile, session on mobile use, Worldwide, 25-10-2011
Workshop poëzie op het scherm, NIMk, Amsterdam, 29-11-2011
Workshop Creating ARtours for the cultural sector, DISH conferentie, Rotterdam, 07-12-2011
Presentatie How Augmented Reality changed the Stedelijk Museum, DISH conferentie, Rotterdam, 08-12-2011
Presentatie Augmented reality and the Museum, Statens Museum for Kunst, Kopenhagen, 16-12-2011

Raad van Toezicht

Yoeri Albrecht

Artistiek directeur van De Balie in Amsterdam

Nevenfuncties

Voorzitter Bestuur Vereniging Veronica
Voorzitter Commissie van Bijstand van de Veerstichting, Leiden
Lid van de Raad van Advies Rijksmuseum van Oudheden, Leiden
Bestuurslid van De Publieke Zaak
Lid van de Raad van Advies van het Nationaal Historisch Museum
Lid van de Raad van Advies van Humanity in Action
Lid Ledencommissie Amsterdamsche Kring

Jacobina Brinkman RA, penningmeester

Partner KMPG accountants

Nevenfuncties

Lid Raad van Toezicht Fonds Podiumkunsten
Lid Raad van Toezicht Cultureel Jongerenpaspoort

Rob Defares

Algemeen directeur IMC BV

Nevenfuncties

Lid Raad van Toezicht Rijksakademie Amsterdam
Voorzitter Raad van Bestuur IMC Weekendschool
Bestuurslid Association Proprietary Traders

Marry de Gaay Fortman

Advocaat en Partner Houthoff Buruma Amsterdam

Nevenfuncties

Commissaris VGZ
Commissaris Royal Haskoning
Voorzitter Raad van Toezicht AMREF Flying Doctors
Lid Raad van Toezicht Nederlands Danstheater
Lid Raad van Toezicht Museum Paleis Het Loo

Mariá Hlavajová

Cultuurwetenschapper en curator
Artistiek directeur BAK, basis voor actuele kunst, Utrecht

Nevenfuncties

Lid Bestuur Kunst en Cultuur, Open Society Institute
Lid Adviescommissie The Bergen Assembly (Initiative for Art and Research)
Lid zoekcommissie, Vredeleerstoel, Universiteit van Utrecht

Guusje ter Horst

Voorzitter HBO-raad

Nevenfuncties

Lid Eerste Kamer
Voorzitter Raad van Toezicht Instituut voor Beeld en Geluid

Prins Constantijn van Oranje

Senior Advisor Vice President of the European Commission
Neelie Kroes

Nevenfuncties

Voorzitter Stichting 'The Hague Process on Refugees and Migration'
Lid 'Club of The Hague'
Voorzitter Prins Bernhard Natuur Fonds
Erevoorzitter Prins Claus Fonds
Beschermer Stichting Nationaal Muziekinstrumenten Fonds
Beschermer World Press Photo
Beschermer Stichting Studiefonds Oskar Back

Alexander Ribbink, voorzitter

Partner Prime Ventures
Commissaris Layaar, CINT AB en Greetz

Nevenfuncties

Bestuurslid Het Amsterdams Lyceum
Bestuurslid Vrienden Amsterdamse Montessori School
Bestuurslid Turing Foundation
Bestuurslid Ribbink-Van den Hoek Family Foundation
Commissaris Koninklijke Tichelaar, Makkum
Commissaris Rotterdam School Management, Erasmus University
Bestuurslid Stichting Vumc Cancer Center Amsterdam

Willem de Rooij

Beeldend kunstenaar

Nevenfuncties

Professor of Fine Arts Staatliche Hochschule für Bildende Künste, Städelschule, Frankfurt am Main
Tutor aan De Ateliers, Amsterdam

jaarrekening

Jaarverslag van het bestuur

2011 was voor het Stedelijk Museum een productief jaar.

Terwijl de nieuwbouw aan het Museumplein een stagnatie doormaakte door het faillissement van de hoofdaannemer, presenteert het Stedelijk Museum in de gerenoveerde oudbouw aan de Paulus Potterstraat een tijdelijk programma onder de noemer *Temporary Stedelijk 2* met een breed scala aan activiteiten: tentoonstellingen, educatieve activiteiten en een uitgebreid public program met lezingen, debatten en performances. Dankzij tijdelijke klimatologische maatregelen konden voor het eerst sinds jaren hoogtepunten uit de schilderijenverzameling worden getoond. Werken van Mondriaan, Malewich en Matisse en andere sleutelstukken uit de collectie vonden voor het eerst sinds jaren hun weg naar het publiek. Voor veel bezoekers was het weerzien met hun 'lievelingen' een emotionele gebeurtenis.

In *Temporary Stedelijk 2* was daarnaast ruim aandacht voor hedendaagse kunst en recente aanwinsten, en ook prikkelende en reflectieve reconstructies van nog altijd invloedrijke tentoonstellingen uit het verleden als *Bewogen Beweging* en *Op Losse Schroeven*. Daarmee presenteerde het Stedelijk Museum zich in 2011 in de volle breedte: installaties, schilderijen, sculptuur, video, film, grafisch ontwerp, toegepaste vormgeving en industrieel design – alle disciplines kwamen aan bod.

Dat het Stedelijk – zij het tijdelijk – als volwaardig museum terug was in het hart van de stad, werd door het publiek zeer gewaardeerd: in nog geen acht maanden tijd telde *Temporary Stedelijk 2* ruim 132.000 bezoekers. Een bewijs hoe zeer het museum al die jaren van noodgedwongen sluiting node werd gemist.

Het Stedelijk Museum positioneert zich als een internationaal instituut dat is geworteld in Amsterdam. Die essentie weerspiegelde zich in de samenstelling van het museumbezoek aan *Temporary Stedelijk 2*, waarvan het grootste deel afkomstig was uit Amsterdam en omgeving en ruim 40% uit het buitenland.

In het najaar werd *Temporary Stedelijk 2* gesloten om plaats te maken voor de afrondende bouwwerkzaamheden. Daarmee werd tegelijk de start van *Temporary Stedelijk 3* ingeluid, een intensief programma van lezingen, performances, presentaties en educatieve activiteiten, dat in aanloop naar de heropening van het nieuwe Stedelijk Museum in 2012 op uiteenlopende locaties in de stad wordt georganiseerd. Het Stedelijk Museum gaat daarbij samenwerking aan met diverse Amsterdamse instellingen, waaronder De Rijksacademie, De Ateliers, de Appel arts Centre, Het Koninklijk Concertgebouworkest en de UvA. *Temporary Stedelijk 3* reflecteert de verantwoordelijkheid die het Stedelijk Museum wil vervullen voor het culturele

ecosysteem van de stad, en in het bijzonder voor het beeldende kunstklimaat.

Diezelfde betrokkenheid ligt ten grondslag aan de programmering van Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) met ruimte voor onderzoekende en experimentele lijnen en aandacht voor jonge en opkomende kunstenaars, voor wie een tentoonstelling in het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam vaak een eerste opstap is naar een nationale of internationale carrière.

2011 was ook een productief jaar voor de collectie van het Stedelijk. Behalve door aankopen werd de museumcollectie verrijkt dankzij ruimhartige schenkingen van Martijn en Jeannette Sanders, Rob Defares en Maurice van Valen.

Honderden bruiklenen uit de collectie van het Stedelijk vonden hun weg naar tentoonstellingen in Nederland, Europa, Verenigde Staten en Zuid-Amerika.

Het slaan van bruggen tussen kunst en publiek ziet het Stedelijk als een van zijn belangrijkste opdrachten. Educatie vervult daarbij een vitale rol. De ambities die het Stedelijk op educatief gebied ontplooit kregen afgelopen jaar substantiële meerjarige ondersteuning van het SNS REAAL Fonds voor het innovatieve 'peer education' project Blikopeners, en van de Turing Foundation voor de Museumpleinbus, een samenwerkingsproject van het Rijksmuseum, het Van Gogh Museum en het Stedelijk Museum Amsterdam.

Een belangrijk wapenfeit in 2011 was het partnerschap met de Rabobank. De bank verbond zich voor een periode van drie jaar als hoofdsponsor aan het Stedelijk Museum. In het jaar van heropening verwacht het museum het aantal sponsorships verder uit te kunnen breiden.

2011 kon worden afgesloten met een positief exploitatieresultaat. Daardoor kan de algemene reserve met € 323.823 worden verhoogd tot € 529.359. Deze reserve is een noodzakelijke buffer voor het openingsjaar en voor jaren daarna om tegenvallers in exploitatie te kunnen opvangen.

2011 begon voor het Stedelijk Museum roerig. Gelukkig kon met een nieuwe hoofdaannemer snel een doorstart worden gemaakt, waarna de bouw voortvarend verliep. De innovatieve, futuristische gevel van de nieuwbouw kon aan het eind van het jaar worden onthuld. Inmiddels is het zeker dat het nieuwe Stedelijk Museum op 23 september 2012 zijn deuren voor het publiek zal openen. Met veel elan bereidt het museum zich daar op voor.

Amsterdam, 13 april 2012

Ann Goldstein, directeur
Patrick van Mil, zakelijk directeur

Balans per 31 december 2011
(na resultaatbestemming)

Activa	Ref.	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Materiële vaste activa	4		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen		15.706	19.692
Inventaris		67.291	99.041
Andere vaste bedrijfsmiddelen		<u>147.606</u>	<u>176.212</u>
		230.603	294.945
Vlottende activa	5		
Voorraden		375.559	245.066
Vorderingen	6		
Debiteuren		414.507	208.239
Te vorderen subsidies / sponsorbijdragen		900.311	1.361.283
Opbrengsten Entree		40.467	229.718
Vooruitbetaalde bedragen		153.699	118.227
Overige vorderingen		<u>537.734</u>	<u>321.873</u>
		2.046.718	2.239.340
Liquide middelen	7		
Liquide middelen		<u>4.369.373</u>	<u>3.483.724</u>
Totale Activa		<u>7.022.253</u>	<u>6.263.075</u>

Passiva	Ref.	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Eigen vermogen	8		
Vrij besteedbaar vermogen			
– Algemene reserve		529.359	205.536
Vastgelegd vermogen			
– Bestemmingsreserve aankopen		101.844	47.902
– Bestemmingsreserve herinrichting / heropening		851.233	926.772
– Bestemmingsreserve Gemeentelijke aankopen		5.572	0
– Bestemmingsreserve publicaties		<u>394.915</u>	<u>0</u>
		1.882.923	1.180.210
Voorzieningen	9		
Personeel		<u>821.371</u>	<u>904.884</u>
		821.371	904.884
Langlopende schulden	10		
Lang lopende schuld		<u>40.000</u>	<u>80.000</u>
		40.000	80.000
Kortlopende schulden	11		
Crediteuren		1.823.787	1.424.128
Belastingen en premies sociale		314.744	381.094
Vooruit ontvangen subsidies / bijdragen		1.160.754	940.807
Overige schulden		<u>978.674</u>	<u>1.351.952</u>
		4.277.959	4.097.981
Totale Passiva		<u>7.022.253</u>	<u>6.263.075</u>

Staat van baten en lasten over 2011

	Ref.	<u>Exploitatie 2011</u>	<u>Begroting 2011</u>	<u>Exploitatie 2010</u>
Baten				
Subsidiebaten	13	14.387.880	12.640.420	13.927.115
Sponsorbijdragen	14	867.367	735.162	423.909
Publieksinkomsten	15	819.783	307.600	493.964
Financiële baten	16	43.996	0	38.365
Overige baten	17	509.865	284.000	528.888
Som der baten		<u>16.628.891</u>	<u>13.967.182</u>	<u>15.412.241</u>
Lasten				
Personeelskosten	18	8.991.243	8.914.047	9.234.984
Afschrijvingen	4	84.200	89.798	110.055
Huisvestingskosten	19	2.429.363	1.301.887	1.419.194
Kunstaankopen	20	900.764	925.000	1.365.276
Overige lasten	21	3.445.069	2.736.450	3.334.141
Som der lasten		<u>15.850.639</u>	<u>13.967.182</u>	<u>15.463.650</u>
Baten –/– lasten		<u>778.252</u>	<u>0</u>	<u>-51.409</u>
Baten Herinrichting / Heropening		986.933	0	840.000
Lasten Herinrichting / Heropening		1.062.472	0	553.228
Saldo Herinrichting / Heropening		<u>-75.539</u>	<u>0</u>	<u>286.772</u>
Saldo		<u>702.713</u>	<u>0</u>	<u>235.363</u>
Verdeling saldo				
– Mutatie bestemmingsreserve aankopen	8	-53.942	0	176.503
– Mutatie bestemmingsreserve Herinrichting / Heropening	8	75.539	0	-286.772
– Mutatie bestemmingsreserve Gemeentelijke aankopen	8	-5.572	0	0
– Mutatie bestemmingsreserve publicaties	8	-394.915	0	0
– Mutatie algemene reserve	8	-323.823	0	-125.094
		<u>-702.713</u>	<u>0</u>	<u>-235.363</u>
Saldo		<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

Kasstroomoverzicht over 2011

	Ref.	<u>2011</u>	<u>2010</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Ontvangen subsidiebatens	13	15.068.818	13.794.274
Ontvangen sponsorbijdragen	14	867.348	921.400
Ontvangen publieksinkomsten	15	819.783	458.248
Ontvangen financiële baten	16	43.996	38.365
Ontvangen overige baten	17	<u>358.038</u>	<u>128.804</u>
Totaal ontvangen kasstromen		17.157.983	15.341.091
Betalingen uit hoofde van personeelskosten	18	-9.116.533	-9.164.736
Betaalde overige lasten	19-21	<u>-7.019.962</u>	<u>-5.235.647</u>
Totaal uitgaande kasstromen		<u>-16.136.495</u>	<u>-14.400.383</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		<u>1.021.487</u>	<u>940.708</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringsmateriële vaste activa	4	-20.299	-40.380
Desinvesteringsmateriële vaste activa	4	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		<u>-20.299</u>	<u>-40.380</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Ontvangst uit langlopende schulden	10	0	200.000
Aflossing langlopende schulden	10	<u>-40.000</u>	<u>-240.759</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		<u>-40.000</u>	<u>-40.759</u>
Nettokasstroom		961.188	859.569
Mutatie bestemmingsreserves		<u>-75.539</u>	<u>278.757</u>
Toename/(afname) geldmiddelen		<u>885.649</u>	<u>1.138.326</u>
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:			
		<u>2011</u>	<u>2010</u>
Stand per 1 januari		3.483.724	2.345.398
Mutatie boekjaar		<u>885.649</u>	<u>1.138.326</u>
Stand per 31 december		<u>4.369.373</u>	<u>3.483.724</u>

Toelichting op de balans en staat van baten en lasten

1. Algemene toelichting

Activiteiten

Stichting Stedelijk Museum Amsterdam heeft ten doel het registreren, bewaren, conserveren, verkrijgen, documenteren, publiceren, onderzoeken, presenteren en vervreemden van museumcollecties die onder de naam of met de bestemming 'Stichting Stedelijk Museum Amsterdam' in eigendom toebehoren aan de gemeente Amsterdam en van kunstwerken die in eigendom toebehoren (of in de toekomst zullen toebehoren) aan de Stichting of die anderszins ter beschikking zullen worden gesteld aan de Stichting.

Stelselwijzigingen

Met ingang van het boekjaar 2011 heeft Stichting Stedelijk Museum Amsterdam ervoor gekozen om te voldoen aan de Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze richtlijn verlangt een aantal voorzieningen, welke tot dan toe niet door Stichting Stedelijk Museum Amsterdam gemaakt waren. In 2011 hebben zich derhalve de volgende stelselwijzigingen voorgedaan.

Er is een voorziening voor jubilea, langdurig zieken en resterende vakantiedagen gecreëerd, om in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De stelselwijzigingen hebben invloed op de stand van het eigen vermogen op 31-12-2010. Het vergelijkend cijfer is als volgt aangepast.

De mutatie in de posten die opgenomen zijn in het kapitaal kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2010	Stelselwijziging 2010	31 december 2010
Algemene reserve	610.501		610.501
Jubilea		-53.470	-53.470
Langdurige zieken		-51.332	-51.332
Vakantiedagen		-300.163	-300.163
	610.501	-404.965	205.536

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt: alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht; de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de directie zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

2. Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met Richtlijn 640 Organisaties zonder winststreven, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van eerder genoemde stelselwijzigingen.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van de stichting Stedelijk Museum Amsterdam.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum.

Kunstcollectie

De kunstcollectie in beheer van de Stichting Stedelijk Museum Amsterdam is voor het grootste gedeelte eigendom van de gemeente Amsterdam. Alle stukken die in het bezit zijn van de Stichting Stedelijk Museum Amsterdam zijn gewaardeerd op nihil.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs inclusief direct toewijsbare kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs.

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Vorraden

De voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode (*first in, first out*), eventueel verminderd met een voorziening voor incurant.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de stichting wordt ingedeeld in reserves en fondsen.

Bestemmingsreserve

Het bestuur van Stichting Stedelijk Museum Amsterdam heeft een deel van de reserves afgezonderd voor een speciaal doel.

Algemene reserve

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voorzieningen

Overige voorzieningen

De overige voorzieningen worden opgenomen tegen nominale waarde van de voor de afwikkeling van de voorziening naar verwachting noodzakelijke uitgaven.

Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen donaties van particulieren in de vorm van een schuld welke in jaarlijkse gelijke termijnen wordt kwijtgescholden. Op de schulden wordt geen rente in rekening gebracht. Het kortlopende deel van deze langlopende schulden wordt verantwoord onder de kortlopende schulden.

Operationele leasing

Leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom niet bij de organisatie ligt, worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

3. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het saldo (resultaat) wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; lasten in het jaar waar ze betrekking op hebben. Baten die worden ontvangen in de vorm van zaken of diensten worden gewaardeerd tegen de reële waarde, voor zover deze bepaalbaar is. In dat geval worden zodanige baten in de staat van baten en lasten verantwoord. Baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen, worden in de staat van baten en lasten verwerkt; indien deze baten in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden opgenomen in de desbetreffende bestemmingsreserve. Een onttrekking aan bestemmingsreserve wordt als besteding (last) verwerkt in de staat van baten en lasten.

Kunstaankopen

De onderdelen van de subsidie en de overige bijdragen welke bestemd zijn voor kunstaankopen worden evenals de kunstaankopen zelf in de staat van baten en lasten verantwoord. De bedragen ten behoeve van kunstaankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed, worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve kunstaankopen. Hier worden in een later stadium kunstvoorwerpen van verworven.

Subsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en Stichting Stedelijk Museum Amsterdam de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden direct in mindering gebracht op de investering en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Sponsorbijdragen

Bijdragen van sponsors worden verantwoord in het jaar waarop de bijdrage betrekking heeft.

Giften

Giften van een zaak in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde in Nederland. Giften bestaande uit diensten worden in het algemeen niet financieel verantwoord, tenzij dit op geld waardeerbare diensten van bedrijven betreft.

De niet financiële bijdrage die door vrijwilligers wordt geleverd, wordt niet in de staat van baten en lasten verantwoord.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van monetaire posten worden in de staat van baten en lasten verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Lasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Stichting Stedelijk Museum Amsterdam heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Mutaties in de pensioenvoorziening worden ook in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag dat als pensioenvoorziening is opgenomen, is de beste schatting van de nog niet afgefinancierde bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Toelichting op de balans

4. Materiële vaste activa

De mutaties in de materiële vaste activa worden als volgt weergegeven:

	<u>Aanpassingen gebouwen</u>	<u>Inventaris</u>	<u>Inventaris kunstdepots</u>	<u>Hardware</u>	<u>Totaal</u>
1 januari 2011					
Verkrijgingsprijs	126.239	411.152	124.102	873.546	1.535.039
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-106.547</u>	<u>-363.263</u>	<u>-72.950</u>	<u>-697.334</u>	<u>-1.240.094</u>
Boekwaarde	<u>19.692</u>	<u>47.889</u>	<u>51.152</u>	<u>176.212</u>	<u>294.945</u>
Mutaties 2011					
Investerings	0	0	0	20.299	20.299
Afschrijvingen	<u>-3.986</u>	<u>-19.117</u>	<u>-12.633</u>	<u>-48.905</u>	<u>-84.641</u>
	<u>-3.986</u>	<u>-19.117</u>	<u>-12.633</u>	<u>-28.606</u>	<u>-64.342</u>
31 december 2011					
Verkrijgingsprijs	126.239	411.152	124.102	893.845	1.555.338
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-110.533</u>	<u>-382.380</u>	<u>-85.583</u>	<u>-746.239</u>	<u>-1.324.735</u>
Boekwaarde	<u>15.706</u>	<u>28.772</u>	<u>38.519</u>	<u>147.606</u>	<u>230.603</u>
Afschrijvings-percentages	<u>20%</u>	<u>15%</u>	<u>25%</u>	<u>20-33%</u>	

5. Vlottende activa

Vorraden	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Winkelvoorraden	2.320	2.630
Overige voorraden	2.938	4.486
Onderhanden Werk	<u>370.301</u>	<u>237.950</u>
	<u>375.559</u>	<u>245.066</u>

De overige voorraden bestaan uit museumkaarten. De post Onderhanden Werk heeft betrekking op kosten die al gemaakt zijn voor tentoonstellingen / projecten die plaatsvinden in de toekomst.

6. Vorderingen

Te vorderen subsidies / bijdragen	31 december 2011	31 december 2010
Subsidie Gemeente Amsterdam	617.315	1.252.161
Subsidie Cultureel beleggen	955	1.606
Subsidie Gemeentelijke aankopen	9.434	18.794
Subsidie Bureau Amsterdam	12.633	25.164
Subsidie Agentschap NL	109.440	0
Bijdrage Prins Bernhard Cultuurfonds	5.000	0
Bijdrage Magic of Persia	1.984	0
Bijdrage Mondriaan Stichting voor tentoonstellingen	8.700	1.558
Bijdrage Mondriaan Stichting voor aankopen	125.000	52.000
Bijdrage AM Foundation	0	10.000
Bijdrage Van Gogh Museum voor Museumpleinbus	5.000	0
Bijdrage Rijksmuseum voor Museumpleinbus	4.850	0
	<u>900.311</u>	<u>1.361.283</u>

Subsidie Gemeente Amsterdam: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/00413 d.d. 20 december 2011 bedraagt € 12.346.320. Hiervan is € 11.729.005 als voorschot ontvangen. Deze jaarrekening dient als eindafrekening.

Subsidie Cultureel beleggen: deze subsidie wordt gegeven aan een aantal Amsterdamse instellingen waaraan door het ministerie van OCW een Cultuurverklaring is afgegeven. Deze culturele instellingen kunnen hiermee profiteren van beleggingen van particulieren in culturele beleggingsfondsen. De subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/01335 d.d. 13 december 2011 bedraagt € 19.100. Hiervan is € 18.145 als voorschot ontvangen. Deze jaarrekening dient als eindafrekening.

Subsidie Gemeentelijke Aankopen: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/00370 d.d. 27 april 2011 bedraagt € 188.690. Hiervan is € 179.256 als voorschot ontvangen. Dit voorschot is terug te vinden in de vooruitontvangen opbrengsten. Deze tentoonstelling is doorgeschoven naar 2012. De jaarrekening van 2012 zal dienen als eindafrekening.

Subsidie Bureau Amsterdam: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/00450 d.d. 5 januari 2011 bedraagt € 252.660. Hiervan is € 240.027 als voorschot ontvangen. Deze jaarrekening dient als eindafrekening.

Subsidie Agentschap NL: de bijdrage vanuit Agentschap NL (oorspronkelijk SenterNovem) volgens beschikking nr. CULT09075 bedroeg oorspronkelijk € 547.200. Hiervan is € 437.760 als voorschot ontvangen. Deze subsidie zal door middel van een afzonderlijke controleverklaring van de accountant worden afgerekend. Het project is per 31-12-2011 beëindigd.

Bijdrage Prins Bernhard Cultuurfonds: Het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling Tala Madani van Bureau Amsterdam volgens beschikking met referentie 17110344

d.d. 23 november 2011. Hiervoor is geen voorschot ontvangen.

Bijdrage Magic of Persia: Het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Tala Madani* van Bureau Amsterdam. Hiervoor is geen voorschot ontvangen.

Bijdrage Mondriaan Stichting: Het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Programmering 1975* van Bureau Amsterdam volgens beschikking nr. NLPE 10.013 d.d. 4 augustus 2010. De bijdrage bedroeg oorspronkelijk € 146.000. Hiervan is € 75.000 als voorschot ontvangen. Dat gedeelte is in 2011 volledig besteed en een gedeelte van de resterende bijdrage is daarom in de te vorderen bijdragen verantwoord. Deze subsidie zal door middel van een afzonderlijke controleverklaring van de accountant worden afgerekend eind 2012.

Bijdrage Mondriaan Stichting: de bijdrage toezegging voor ondersteuning voor het collectiebeleid voor 2010 en 2011 onder nr. CAS 09-003 d.d. 10 december 2009 bedraagt € 250.000. Hiervan is € 125.000 als voorschot ontvangen. Een afzonderlijke controleverklaring van de accountant dient als eindafrekening.

Bijdrage Van Gogh Museum en Rijksmuseum: Deze bedragen zijn een bijdrage in de kosten voor het gezamenlijk project 'Turing Museumpleinbus'. Hiervan is van beide geen voorschot ontvangen.

Overige vorderingen	31 december 2011	31 december 2010
Debiteuren	414.507	208.239
Opbrengsten entree	40.467	229.718
Vooruitbetaalde bedragen	153.699	118.227
Overige vorderingen	<u>537.734</u>	<u>321.873</u>
	<u>1.146.407</u>	<u>878.057</u>

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan. Wanneer het nodig is, zal een voorziening voor oninbaarheid worden gevormd. Dit is nu niet het geval.

De vooruitbetaalde bedragen bestaat uit reeds ontvangen facturen voor activiteiten in 2012.

Onder de overige vorderingen zijn een vordering bij Stichting Museumkaart inbegrepen voor bezoekers met een museumkaart, verantwoord onder opbrengsten entree. Tevens staan er vooruitbetaalde kosten voor 2012 genoemd en de overige vorderingen is een vordering bij de Belastingdienst van omzetbelasting ter grootte van € 499.594 en een vordering op personeel.

7. Liquide middelen

	31 december 2011	31 december 2010
Kas	34.839	32.630
Bank depositorekening	<u>4.334.534</u>	<u>3.451.094</u>
	<u>4.369.373</u>	<u>3.483.724</u>

De liquide middelen zijn per direct opeisbaar.

8. Eigen vermogen

De mutatie in de posten die opgenomen zijn in het kapitaal kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>31 december 2010</u>	<u>Dotatie 2011</u>	<u>Onttrekking 2011</u>	<u>Mutatie 2011</u>	<u>31 december 2011</u>
Algemene reserve	205.536	323.823	0	323.823	529.359
Bestemmingsreserve aankopen	47.902	101.844	-47.902	53.942	101.844
Bestemmingsreserve Herinrichting / Heropening	926.772	986.933	-1.062.472	-75.539	851.233
Bestemmingsreserve Gemeentelijke aankopen	0	5.572	0	5.572	5.572
Bestemmingsreserve Publicaties	0	394.915	0	394.915	394.915
	<u>1.180.210</u>	<u>1.813.087</u>	<u>-1.110.374</u>	<u>702.713</u>	<u>1.882.923</u>

Algemene reserve

De dotatie over het boekjaar ad. € 323.823 betreft een positief exploitatiesaldo 2011. In de toelichting op de staat van baten en lasten is hierover nadere informatie opgenomen.

Bestemmingsreserve aankopen

Op basis van bestuurlijk besluit is een bestemmingsreserve gevormd voor een bedrag van € 101.844. Binnen de subsidie van de Gemeente Amsterdam is een deel, door Stichting Stedelijk Museum Amsterdam zelf, bestemd voor aankopen. De stand einde jaar wordt toegevoegd aan het aankoopbudget van het volgende jaar. Eventuele overschotten worden gereserveerd voor het volgende jaar.

Bestemmingsreserve herinrichting / heropening

Een deel van de kosten voor de herinrichting / heropening van het nieuwe pand aan het Museumplein wordt gedragen door het museum zelf. De hiermee samenhangende baten en lasten zijn separaat gepresenteerd. In 2011 is een toevoeging aan de bestemmingsreserve voor de herinrichting / heropening van het museum gedaan. Gedurende 2011 is aan deze reserve een bedrag ter grootte van € 986.933 toegevoegd. Dit bestaat uit de volgende onderdelen:

	<u>2011</u>
IMC Weekendschool	190.000
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling	756.933
Vrijval schenking particulier (langlopende leningen)	<u>40.000</u>
	<u>986.933</u>

Onttrokken voor herinrichting is € 1.062.472, zodat ultimo 2011 een reserve bestaat ter grootte van € 851.233.

Bestemmingsreserve gemeentelijke aankopen

De onderdelen van de subsidie en de overige bijdragen, welke bestemd zijn voor kunstaankopen, worden evenals de kunstaankopen zelf in de staat van baten en lasten verantwoord. De bedragen ten behoeve van kunstaankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed, worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve kunst-aankopen. Op basis van een separate subsidiebeschikking voor de gemeentelijke aankopen, welke per jaar worden toegewezen, dienen overschotten te worden bestemd voor de gemeentelijke aankopen van het volgende jaar.

Bestemmingsreserve publicaties

Op basis van bestuurlijk besluit is een bestemmingsreserve gevormd voor een bedrag van € 394.915. Dit is voor de publicatie van het collectieboek en de publieksgids welke in 2012 zullen worden uitgebracht.

9. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	<u>Personeel</u>	<u>Totaal</u>
1 januari 2011	904.884	904.884
Dotaties	230.723	230.723
Onttrekkingen	<u>-314.237</u>	<u>-314.237</u>
31 december 2011	<u>821.370</u>	<u>821.370</u>

Voorziening Personeel

De personele voorziening is gevormd voor de aanvulling FPU, toekomstige jubilea uitkeringen, resterende vakantiedagen en voor langdurig zieke medewerkers.

De voorziening FPU (Flexibel Pensioen en Uittreden) is in overeenstemming met de FPU-regeling en wordt als zodanig jaarlijks op basis van de loonsom, van de in aanmerking komende werknemers vanaf 56 jarige leeftijd, berekend. De voorziening aanvulling FPU is gevormd voor te betalen aanvullingen op FPU-uitkeringen. Betaalde aanvullingen worden op deze voorziening in mindering gebracht. De voorziening FPU heeft een overwegend langlopend karakter en is nominaal bepaald.

Er is een voorziening gevormd voor individuele afvloeiingsregelingen. Dit zijn reeds bezegelde regelingen met individuele werknemers.

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband.

De niet-afgefinancierde pensioenaanspraken zijn in zijn geheel opgenomen onder de personeelskosten.

10. Langlopende schulden

	<u>Looptijd 1-5 jaar</u>	<u>Looptijd > 5 jaar</u>	<u>31 december 2011 Totaal</u>	<u>31 december 2010 Totaal</u>
Schulden aan particulieren (giften)	<u>40.000</u>	<u>0</u>	<u>40.000</u>	<u>80.000</u>
	<u>40.000</u>	<u>0</u>	<u>40.000</u>	<u>80.000</u>

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zijn niet begrepen in de hierboven genoemde bedragen maar opgenomen onder de schulden op korte termijn.

Schulden aan particulieren (giften)

De langlopende schuld van € 40.000 bestaat uit twee delen.

Beide delen betreffen een donatie van particulieren, in de vorm van een schuld welke in 5 jaarlijkse gelijke termijnen wordt kwijtgescholden. Het betreft hier een schenking in de vorm van een recht op periodieke uitkeringen. De twee donaties zijn al volledig ontvangen door het Stichting Stedelijk Museum Amsterdam. Op beide schulden wordt geen rente in rekening gebracht. Het kortlopende deel van deze langlopende schuld is voor beide verantwoord onder de kortlopende schulden.

De eerste betreft een donatie ter grootte van oorspronkelijk € 100.000 per 31 december 2008. De schuld zal per 31-12-2012 volledig afgelost zijn. De tweede betreft een donatie ter grootte van oorspronkelijk € 100.000. De eerste termijn viel op 31-12-2010 vrij. Deze schuld zal volledig zijn afgelost op 31-12-2014.

11. Kortlopende schulden

Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Loonbelasting	231.153	301.145
Sociale lasten	<u>83.591</u>	<u>79.949</u>
	<u>314.744</u>	<u>381.094</u>

Vooruitontvangen sponsorbijdragen

Dit betreft bijdragen van sponsors die al zijn ontvangen doch die betrekking hebben op het volgende boekjaar.

	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
British American Tobacco	500.000	500.000
Provincie Noord-Holland	91.250	91.250
Subsidie Agentschap NL	0	281.993
Turing Museumpleinbus	8.949	0
Subsidie Gemeente Amsterdam		
Gemeentelijke aankopen	188.690	0
Stichting Turing Foundation	225.000	0
Bijdrage Mondriaan Stichting	50.000	62.564
Andy Warhol Foundation	72.500	0
Overige	<u>24.365</u>	<u>5.000</u>
	<u>1.160.754</u>	<u>940.807</u>

Overige schulden

	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Vakantiegeld	254.504	237.698
Nog te ontvangen kostenfacturen	626.068	1.041.304
Kortlopende deel langlopende schuld	40.000	40.000
Overige	<u>58.102</u>	<u>32.950</u>
	<u>978.674</u>	<u>1.351.952</u>

De kortlopende schulden hebben een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

12. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Operationele leases

Ultimo boekjaar zijn de verplichtingen uit hoofde van operationele leases als volgt te specificeren:

Te betalen:	
Binnen één jaar	37.500
Tussen een jaar en vijf jaar	81.500
Meer dan vijf jaar	<u>0</u>
Totaal	<u>119.000</u>

Toelichting op de staat van baten en lasten

13. Subsidiebaten

	<u>31 december 2011</u>	<u>31 december 2010</u>
Subsidie Gemeente Amsterdam	13.328.964	13.052.035
Subsidie Stedelijk Museum Bureau Amsterdam	252.660	252.660
Overige Bijdragen Bureau Amsterdam	8.245	18.900
Bijdrage Mondriaan Stichting	236.265	247.750
Amsterdams Fonds voor de Kunsten	79.600	0
Holland Festival	44.811	0
Turing Museumpleinbus	26.051	0
SNS-REAAL Fonds	0	57.000
Bijdrage Agentschap NL	391.434	155.767
Overige bijdragen	19.850	143.003
	<u>14.387.880</u>	<u>13.927.115</u>

In de staat van baten en lasten zijn subsidies verantwoord voor een bedrag van € 14.387.879. Dit betreft een zeventiental subsidies:

 Subsidie Gemeente Amsterdam: dit bestaat uit de subsidietoezegging volgens beschikking nr. 11/00413 d.d. 20 december 2011 bedraagt € 12.346.320. De subsidie Cultureel beleggen: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/01335 d.d. 13 december 2011 bedraagt € 19.100 en de Subsidie Gemeente Amsterdam voor de huur: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/01389 d.d. 5 december 2011 bedraagt € 963.544.

Subsidie Stedelijk Museum Bureau Amsterdam: de subsidietoezegging volgens de beschikking nr. 11/00450 d.d. 5 januari 2011 bedraagt € 252.660.

 Overige Bijdragen Bureau Amsterdam: de bijdragen bestaan onder andere uit: bijdrage Prins Bernhard Cultuurfonds: Het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Tala Madani* van Bureau Amsterdam volgens beschikking met referentie 17110344 d.d. 23 november 2011. € 5.000. Bijdrage Magic of Persia: Het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Tala Madani* van Bureau Amsterdam. € 1.964.

Bijdrage Mondriaan Stichting: de bijdragetoezegging voor ondersteuning van het collectiebeleid voor 2010 en 2011 onder nr. CAS 09-003 d.d. 10 december 2009 bedraagt voor 2011 € 125.000. Tevens een bijdrage voor de tentoonstelling *Programming 1975* van Bureau Amsterdam volgens beschikking nr. NLPE 10.013 d.d. 4 augustus 2010. Bijdrage in 2011 is € 71.265. Laatste is een bijdrage in de aankoop van *This way Brouwn* door Stanly Brouwn onder nr. CAI 10-023 d.d. 16 mei 2011 € 40.000.

Bijdrage Amsterdam Fonds voor de Kunsten (AFK): het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Programming 1975* van Bureau Amsterdam. Bijdrage in 2011 is € 29.600 en een bijdrage voor de tentoonstelling *Your name in lights* ter grootte van € 50.000.

Bijdrage Holland Festival: het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Your name in lights* ter grootte van € 44.811.

Bijdrage Turing Museumpleinbus: het gaat hier om een bijdrage voor het gezamenlijke project met het Rijksmuseum en het Van Gogh Museum. De totale bijdrage in het project bedraagt € 275.000. Voor 2011 is een bedrag van € 35.000 toegezegd ter dekking van de opstartkosten. Hiervan is € 26.051 in 2011 gebruikt voor dit project. De overige € 8.949 is terug te vinden in de vooruitontvangen subsidies.

Subsidie Agentschap NL: de bijdrage vanuit Agentschap NL (oorspronkelijk SenterNovem) volgens beschikking nr. CULT09075 in 2011 ten grote van € 391.434.

De overige bijdragen: bestaat uit een bijdrage Van Gogh Museum en Rijksmuseum: deze bedragen zijn een bijdrage in de kosten voor het gezamenlijk project 'Turing Museumpleinbus'. In totaal € 9.850. Tevens is er een bijdrage geweest van het Stadsdeel Zuid van de Gemeente Amsterdam: het gaat hier om een bijdrage voor de tentoonstelling *Temporary Stedelijk 2* ter grootte van € 10.000.

14. Sponsorbijdragen

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Sponsorbijdrage Rabobank Amsterdam U.A.	500.000	0	0
Sponsorbijdrage Medellin Secret B.V.	25.000	0	1.500
Sponsorbijdrage Pon Automobiel Handel B.V.	35.714	0	35.714
All Art Initiatives B.V.	75.000	0	0
Anonieme sponsoren	200.000	0	380.000
Tata Steel	0	0	2.500
Overige bijdragen	31.653	735.162	4.195
	<u>867.367</u>	<u>735.162</u>	<u>423.909</u>

15. Publieksinkomsten

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Entreeopbrengsten	675.039	292.600	414.839
Inkomsten uit winkel/uitgeverij	121.344	15.000	32.667
Overige publieksinkomsten	23.400	0	46.458
	<u>819.783</u>	<u>307.600</u>	<u>493.964</u>

16. Financiële baten

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Depositorente	43.996	0	38.365
	<u>43.996</u>	<u>0</u>	<u>38.365</u>

17. Overige baten

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Collectiebeheerovereenkomst	200.000	200.000	200.000
Doorberekende kosten	260.260	84.000	285.410
Overige indirecte opbrengsten	49.605	0	43.478
	<u>509.865</u>	<u>284.000</u>	<u>528.888</u>

18. Personeelskosten

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Lonen en salarissen	6.493.281	6.763.168	6.870.613
Sociale lasten	731.379	725.204	704.772
Pensioenlasten	695.679	706.700	698.514
Inhuur derden / uitzendkrachten / advieskosten	<u>1.070.904</u>	<u>718.975</u>	<u>961.085</u>
	<u>8.991.243</u>	<u>8.914.047</u>	<u>9.234.984</u>

De bezoldiging van de Raad van Toezicht bedroeg nihil. De bezoldiging, met inbegrip van pensioenlasten van de bestuurders en gewezen bestuurders in het verslagjaar bedraagt € 377.663 (2010: € 315.336).

Gedurende het jaar 2011 waren gemiddeld 156 werknemers in dienst op basis van een volledig dienstverband (2010: 131,6).

Het aantal Pantarmedewerkers in 2011 bedroeg 15 (2010: 18) Pantarmedewerkers worden door de gemeente Amsterdam begeleid naar een volledige baan op de arbeidsmarkt. De kosten voor deze medewerkers worden gedragen door de gemeente.

19. Huisvestingskosten

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Huur- en servicekosten	1.223.545	250.000	720.859
Onderhoudskosten	174.726	243.557	145.823
Bewakingskosten	74.019	35.000	61.326
Schoonmaakkosten	206.788	162.550	93.060
Kantinekosten (netto)	111.553	100.780	84.350
Overige huisvestingskosten	<u>638.732</u>	<u>510.000</u>	<u>313.776</u>
	<u>2.429.363</u>	<u>1.301.887</u>	<u>1.419.194</u>

De huur- en servicekosten zijn hoger dan gebudgetteerd. In 2010 heeft het Museum haar intrek genomen in een nieuw depot. Hiermee is eind 2010 overgegaan van drie depots naar een. De huur van het nieuwe depot was niet voorzien in de kosten voor 2011. De getoonde huur- en servicekosten in 2011 zijn huurkosten van het depot voor een gedeelte van 2010 en geheel 2011. Tegenover de huurkosten staat eenzelfde deel subsidie. Dit subsidiedeel is tevens in de opbrengsten niet voorzien. Daarmee hebben deze kosten geen invloed op het uiteindelijke resultaat.

20. Kunstaankopen

	<u>2011</u>	<u>Budget 2011</u>	<u>2010</u>
Kunst	<u>900.764</u>	<u>925.000</u>	<u>1.365.276</u>
	<u>900.764</u>	<u>925.000</u>	<u>1.365.276</u>

Een uitgebreide verklaring van de verworven kunst is terug te vinden in het jaarverslag.

21. Overige lasten

	2011	Budget 2011	2010
Winkel / uitgeverij	80.009	0	129.430
Collectiebeheer	573.748	737.800	727.245
Tentoonstellingen	665.179	340.000	579.687
Publicaties	283.710	197.400	250.271
Communicatie en marketing	359.576	239.125	385.876
Educatie	219.249	175.000	98.316
Bibliotheek en fotostudio	59.787	64.000	74.080
Automatisering	268.200	197.565	119.845
Kantoorkosten	305.062	317.580	303.206
Transport reis en verblijf	147.498	161.480	149.983
Overige kosten	112.286	53.840	239.591
Bureau Amsterdam	370.765	252.660	276.611
	3.445.069	2.736.450	3.334.141

De overige lasten zijn hoger dan gebudgetteerd, hoofdzakelijk ten gevolge van de kosten voor tentoonstellingen. Dit heeft te maken met de tentoonstellingen/projecten: *Blikopeners*, *Turing Museumpleinbus* en *AR Tours*. Van deze projecten was in het budget alleen de eigen bijdrage van het Stedelijk Museum meegenomen. In de getoonde cijfers voor 2011 is dit de som van baten minus lasten.

De kosten voor de winkel/uitgeverij waren in 2011 niet gebudgetteerd. Dit zijn inkoopkosten voor museumkaarten die verkocht zijn tijdens de tijdelijke openstelling van het museum.

Het Stedelijk Museum Bureau Amsterdam (SMBA) fungeert als proeftuin voor het Stedelijk Museum en als nationale en internationale springplank voor kunst en kunstenaars uit de Amsterdamse context. Concreet heeft Bureau Amsterdam in 2011 zes tentoonstellingen tot stand gebracht in de eigen ruimte in de Jordaan. Ook vonden in SMBA afgelopen jaar 35 evenementen plaats, vrijwel alle in het kader van de langlopende programmering onder de noemer Project '1975'. Tevens gaf het zes maal de SMBA Nieuwsbrief uit (in twee talen) waarin ook speciale essays zijn opgenomen als onderdeel van het project en heeft SMBA een Project '1975' blogwebsite in het leven geroepen.

Het jaar stond verder in het teken van een studiereis naar Afrika en de voorbereiding van enkele complexe groepstentoonstellingen die later naar Afrikaanse kunstinstellingen zullen doorreizen.

De totale baten voor Bureau Amsterdam bedroegen in 2011 € 370.765 (2010: € 276.611). De uitgaven in dezelfde periode bedroegen € 370.765 (2010: € 276.611). Bureau Amsterdam heeft kostenneutraal geopereerd.

Amsterdam, 13 april 2012

Het bestuur,
A.D. Goldstein
P. van Mil

De toezichthouders,
Jacobina Brinkman, penningmeester
Rob Defares
Marry de Gaay Fortman
Maria Hlavajova
Guusje ter Horst (per 04-01-2011)
Constantijn van Oranje
Alexander Ribbink, voorzitter
Willem de Rooij (per 04-01-2011)

Stichting Stedelijk Museum Amsterdam
Van Baerlestraat 31
1071 AN Amsterdam
Statutaire vestigingsplaats: Amsterdam

Overige gegevens

Verwerking saldo

Voor de verwerking van het saldo wordt verwezen naar de staat van baten en lasten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Geen gebeurtenissen na balansdatum.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie en de Raad van Toezicht van Stichting Stedelijk Museum Amsterdam

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Stedelijk Museum Amsterdam te Amsterdam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven' van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving.

De directie is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte

grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Stedelijk Museum Amsterdam per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met Richtlijn 640 'Organisaties zonder winststreven' van de Nederlandse Raad voor de Jaarverslaggeving.

Amsterdam, 26 april 2012
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J.L. Sebel RA

Colofon

Productie en eindredactie

Stedelijk Museum, afdeling Marketing en Communicatie
Aukje Vergeest

Met dank aan

Sophie Tates

Grafisch ontwerp

Mevis & Van Deursen, Amsterdam

Vertaling

Open Book Translation (David McKay & Beverley Jackson)

Redactie Engelse tekst

Huan Hsu, Lisa Mark

© Stedelijk Museum, Amsterdam 2012

